

viața înseamnă mai mult decât bani!

CORUPȚIA

ne privește pe toți

UNIUNEA EUROPEANĂ

Proiect finanțat prin Phare

agenda 21

Asociația de Asistență și Programe pentru Dezvoltare Durabilă

Asociația „Asistență și Programe pentru Dezvoltare Durabilă - Agenda 21“

Proiectul: „**Corupția ne privește pe toți!**” - Facilitatea de Tranziție 2007/19343.01.11/AC 16 - Consolidarea sprijinului societății civile în lupta împotriva corupției

Partener proiect: Agenția Națională a Funcționarilor Publici

Percepția cetățenilor asupra corupției din instituțiile publice: cauze, practici, prevenire

Autori (în ordine alfabetică):

Sociolog, masterand Camelia Badea

Conf. univ. dr. Ion Copoeru

Coordonator proiect: Nina Cugler

Culegerea datelor a fost realizată de grupul de monitori (în ordine alfabetică):

1. Daiana Cocea – voluntar București
2. Doina Constantiniu – voluntar București
3. Florina Dincă – voluntar București
4. Adriana Manciu – voluntar București
5. Irina Claudia Prisăcariu – voluntar Ilfov
6. Andreea Șerban – voluntar Ilfov
7. Vasilica Bejenaru – voluntar Ilfov
8. Anda Costache - voluntar Ilfov
9. Daniela Șerban – voluntar București
10. Usturoi Ramona – voluntar București
11. Mihaela Cîmpean – voluntar Cluj
12. Voicu Dobre – voluntar Cluj
13. Paul Doridris Dobrițoiu – voluntar Cluj
14. Elena Opincă – voluntar Cluj
15. Vlad Toma – voluntar Cluj
16. Ion Șoltoian – voluntar Cluj
17. Mirela Irina Badea – voluntar Dolj
18. Andrei Boianțiu – voluntar Dolj
19. Radu Cupcea – voluntar Dolj
20. Traiana Mariana Diaconu – voluntar Dolj
21. Giorgiana Neagu – voluntar Dolj
22. Ion Lupu – voluntar Harghita
23. Monika Nagy – voluntar Harghita
24. Laszlo Sillo – voluntar Harghita
25. Elvira Sillo – voluntar Harghita
26. Eva Tatar – voluntar Harghita
27. Gabriela Banciu – voluntar Neamț
28. Alin Daniel Oglagi – voluntar Neamț
29. Lavinia Oglagi – voluntar Neamț
30. Marinela Ropotica – voluntar Neamț

Camelia Badea

Ion Copoeru

**Percepția cetățenilor asupra corupției din
instituțiile publice: cauze, practici, prevenire**

2010

Capitolul I. Date introductive / 6

Aspecte metodologice / 7

Capitolul II. Rezultate / 10

Prezentare generală a rezultatelor / 10

Scurtă descriere pe județe / 22

București / 26

Cluj / 32

Dolj / 39

Harghita / 44

Neamț / 49

**Scurtă analiză a rapoartelor precedente pe tema
corupției / 54**

Concluzii finale / 56

Bibliografie / 58

Acronime / 59

ANEXE / 60

Introducere

Prezentul raport reprezintă una dintre componentele proiectului „Corupția ne privește pe toți!”, proiect care se derulează în cadrul programului de finanțare: „Facilitatea de Tranziție 2007/19343.01.11 - Consolidarea sprijinului societății civile în lupta împotriva corupției”, finanțat de Uniunea Europeană și coordonat de asociația Asistență și Programe pentru Dezvoltare Durabilă - Agenda 21 (APDD - Agenda 21), în parteneriat cu Agenția Națională a Funcționarilor Publici (ANFP).

APDD - Agenda 21 și ANFP și-au propus prin proiectul „Corupția ne privește pe toți” să creeze un model de parteneriat public - privat între instituții / autorități publice locale și societatea civilă, în scopul prevenirii și combaterii corupției, prin instituirea unor mecanisme de monitorizare a modului în care se aplică în practică legislația și Strategia Națională Anticorupție.

Fenomen social grav, corupția erodează principiile unei administrații eficiente și credibilitatea cetățenilor în instituțiile statului. Pentru prevenirea și combaterea corupției, un prim pas necesar îl reprezintă adoptarea unei legislații specifice, eficiente și clare, capabilă să elimine ilegalitatea și arbitriul în funcționarea instituțiilor și a autorităților publice și din relația acestora cu cetățenii. Simpla adoptare a unor prevederi legale menite să limiteze și să descurajeze faptele de corupție din administrația publică nu este însă suficientă. Realizarea unor cercetări care să abordeze fenomenul corupției din multiple perspective se impune ca o necesitate menită să fundamenteze elaborarea și implementarea unor politici *eficiente* de combatere a corupției. Este decisiv în acest moment să fie depășite limitările politicilor anterioare, construite în mod naiv pe o perspectivă «de sus în jos», eminate administrativă și penalizantă, centrată exclusiv pe impunerea unor reguli și a unor comportamente adecvate. Găsirea unor modalități de implicare a tuturor celor vizați de actele și practicile de corupție, a tuturor instituțiilor având un rol în elaborarea, evaluarea și implementarea unor politici și strategii anticorupție devine în acest context o necesitate.

Unei asemenea viziuni îi răspunde prezentul studiu. Realizat prin interviuarea a 1200 de cetățeni din Municipiul București - sectorul 6 și din județele: Cluj, Dolj, Ilfov, Harghita și Neamț, raportul se particularizează prin participarea în fiecare etapă de elaborare a acestuia,

de la culegerea și prelucrarea datelor și până la finalizarea procesului de concepție, a unui important segment al societății civile: studenți, cadre didactice, ziariști, membri ai unor organizații neguvernamentale, voluntari în cadrul proiectului. Două instituții academice întregesc sfera de cuprindere a reprezentanților societății civile: Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca și Facultatea de Sociologie din București.

Nina Cugler, Manager proiect

Președinte Executiv, APDD – Agenda 21

Capitolul I. Date introductive

Scopul acestui studiu este de a contribui la măsurarea percepției cetățenilor asupra fenomenului corupției din România și de a propune o interpretare a datelor obținute, din perspectiva eticii și a integrității funcționarilor publici. Studiul propune totodată identificarea rolului cetățenilor în prevenirea faptelor de corupție.

Studiul se particularizează ca inițiativă venită din partea societății civile, în contextul în care cercetări similare au mai fost realizate de institute private de sondare a opiniei publice fără a avea ca scop reforma administrativă și facilitarea procesului de comunicare dintre cetățeni și funcționari, ci prezentarea opiniei cetățenilor cu privire la modul de funcționare a instituțiilor statului.

Prezentul studiu vine în continuarea altor cinci proiecte similare implementate de APDD - Agenda 21, în cadrul cărora s-au realizat sondaje de opinie a cetățenilor cu scopul facilitării comunicării cu autoritățile și instituțiile publice locale, două dintre acestea abordând problema eticii, a integrității, a transparenței și a corupției din administrația publică locală. Astfel, cele două rapoarte de cercetare rezultate anterior vor susține cu date afirmațiile și metodologia din acest studiu, prezentându-se ca elemente de validare conceptuală și metodologică.

Studiul se constituie într-un prim instrument de monitorizare, rezultatele acestuia vor sta la baza planurilor anuale de activitate și respectiv a angajamentelor anticorupție ale conducerii instituțiilor/autorităților publice locale implicate în proiect.

Raportul prezintă în prima parte metodologia folosită, pornind de la o scurtă descriere a valorilor de bază, a codurilor de conduită profesională a funcționarilor publici, precum și relația dintre coduri și cadrul legislativ. Conceptele au fost concretizate într-un chestionar a cărui structură va fi prezentată împreună cu alte date despre cercetarea care a stat la baza raportului: perioada realizării cercetării, tipul și volumul eșantionului, metoda și instrumentele. Rezultatele sunt oferite pe baza eșantionului total, iar apoi pentru fiecare dintre cele cinci județe în care au fost aplicate chestionarele. În final, vor fi oferite câteva sugestii și propuneri ale cetățenilor referitoare la prevenirea și combaterea corupției și concluziile raportului.

Principalul nivel de analiză este cel individual, în care vorbim despre etică individuală, filosofie personală și valori profesionale, încadrat în context organizațional (cultură organizațională, comunicare, transparență, cod de etică, managementul calității și al resurselor umane), și național, al serviciilor publice (disciplină legislativă, reglementări naționale, coduri de conduită, conducere politică democratică, control, informatori cu privire la actele de corupție, transparența procesului decizional, condiții de muncă bune, imaginea serviciilor publice). Institutul European de Administrație Publică (*Demmke, Bossaert, 2004, 115*) a identificat mai multe niveluri ale integrității, printre care cele două anterior menționate (individual și național), la care se adaugă: sistemul național administrativ, legal și politic

(constituția, încrederea în sistemul politic și sectorul public, deschidere și transparență, eficiență și eficacitate, separarea puterilor, sistem juridic eficient și de încredere, leadership politic și implicare), societal (religie și filosofie, norme și valori, cultură, istorie, sistem politic și juridic) (vezi figura 1 din anexă). Aceste straturi ale integrității sunt încheiate de principiile generale ale eficienței și eficacității la nivel individual și ale buneii administrări la nivel organizațional sub protecția legii și a imparțialității. La nivel macro, serviciile publice oferite de administrația publică sunt guvernate de principiile democrației, care stă sub semnul responsabilității funcționarilor publici față de calitatea serviciului oferit, iar la nivelul sistemelor juridic, politic și administrativ de drepturile omului. Religia, filosofia, valorile și normele sociale, cultura, istoria și sistemul juridic și politic dau contextul manifestării și schimbării valorilor etice.

Aspecte metodologice

Studiul a fost realizat prin anchetă pe bază de interviu, informațiile obținute din chestionare fiind completate cu date din fișele de observație ale monitorilor (chestionarul și fișa de observație se găsesc în anexa 2, casele 1 și 2). Astfel, în perioada 28 aprilie - 25 mai 2010, 30 de voluntari (monitori ai funcției publice) au aplicat 1200 de chestionare în cele 5 județe implicate în proiect (Cluj, Dolj, Harghita, Ilfov și Neamț) și în municipiul București – sectorul 6 (vezi tabelul 1)¹. Chestionarele au fost aplicate la sediile instituțiilor partenere în proiect (primării și consilii județene) din 11 localități²: Cluj-Napoca, Dej, Craiova, Poiana Mare, Buftea, Otopeni, București – Primăria Sector 6, Băile Tușnad, Vlăhița, Piatra Neamț și Roman.

Tabelul 1. Distribuția numărului de chestionare pe județe (valori absolute)

Total		N = 1096
județul	București/ Ilfov	262
	Cluj	238
	Dolj	196
	Harghita	200
	Neamț	200

Tabelul 2. Distribuția numărului de chestionare pe instituții

Total		N = 1096
Tipul instituției	Primărie	723
	Consiliu Județean	373

¹ din cele 1200 de chestionare aplicate 1096 au fost validate și folosite pentru analiză.

² tipul și numărul instituțiilor precum și distribuția chestionarelor pe județe și instituții se găsesc în tabelele 1 și 2 din anexa 3; distribuția numărului de chestionare în funcție de alte criterii este exprimată grafic în aceeași anexă.

Eșantionul a fost unul de disponibilitate, constituit din populație adultă (18+) care a interacționat cu reprezentanții primăriilor și ai consiliilor județene în perioada menționată (structura socio-demografică a eșantionului este prezentată în tabelul 3). Distribuția chestionarelor și numărul voluntarilor în fiecare județ a fost proporțională cu mărimea județelor după populație. Alegerea județelor pentru studiul de percepție al cetățenilor a fost realizată ținând cont de: reprezentarea echilibrată a provinciilor tradiționale ale României; cuprinderea în proiect a unor județe cu o structură etnică diversificată (Ilfov, Dolj – populația de etnie rromă, Harghita, Cluj – un număr mai mare decât în alte județe de etnici maghiari); cuprinderea în proiect a unor structuri cu care asociația a mai lucrat³: Județul Cluj, Primăria Sectorului 6 din București (pentru asigurarea continuității), dar și a unor județe noi, cu un profil specific: zone puternic dezvoltate economic (Municipiul București, Cluj), populație preponderent din mediul rural (Ilfov, Neamț).

Tabelul 3. Structura socio-demografică a eșantionului

total		N=1096
vârsta (categorii)	18-24 ani	151
	25-30 ani	169
	31-35 ani	143
	36-44 ani	232
	45-54 ani	222
	55+	170
Non-răspunsuri		9
educație	gimnazială sau mai puțin	68
	liceală sau postliceală	600
	universitară și post-universitară	428
sex	masculin	550
	feminin	546

Chestionarul a surprins aspecte care să reflecte opinia cetățenilor cu privire la cauzele care generează corupția și propunerile acestora de prevenire și combatere a corupției, pe baza cunoștințelor despre fenomenul corupției și amploarea acestuia în România. Chestionarul are patru părți și întrebări preponderent închise, ultima parte fiind cea de date socio-demografice și de identitate ale chestionarului și ale operatorului de teren: interacțiune, cunoaștere, percepție și practici. Pornind de la premisa că cetățenii care *interacționează* mai des cu instituțiile și autoritățile locale sunt mai informați cu privire la activitatea și atribuțiile acestora și sunt mai activi din punct de vedere civic, am considerat că aceștia au o imagine mai bine conturată cu privire la practicile de corupție. *Gradul de cunoaștere* a fenomenului corupției este măsurat prin întrebări referitoare la exemple din localitate, instituții cu atribuții în prevenirea și combaterea corupției, tipuri de infracțiuni și acte de corupție, consecințe și efecte ale acestora și surse credibile de oferire a informațiilor despre corupție. *Percepția cetățenilor cu privire la corupție* este stabilită pe baza unor întrebări referitoare la imaginea pe care și-au creat-o cetățenii despre instituțiile publice în ceea ce privește nivelul de corupție.

³ Au fost alese județe în care asociația a mai dezvoltat proiecte în trecut pentru realizarea cu succes a proiectului în condiții de criză economică, context în care prioritățile instituțiilor și autorităților publice locale sunt mai degrabă de ordin financiar.

Cele trei întrebări despre *practici* privesc atât identificarea, cât și exemplificarea unor practici existente de corupție sau care pot favoriza corupția.

Fișa de observație conține câmpuri pentru completarea datelor de aplicare a chestionarelor și locul/instituția în care s-a făcut monitorizarea, atmosfera din instituție din timpul interviului, atitudinea cetățenilor intervieuați și alte comentarii și observații care nu au putut fi cuprinse în chestionar. Rolul fișei de observație a fost de a întregi imaginea incompletă dată prin analiza cantitativă și de a ajuta la stabilirea contextului general, lăsând loc de exprimare cetățenilor. Aceasta a fost completată la finalul perioadei de monitorizare.

Tot pentru stabilirea contextului, însă de data aceasta din punct de vedere empiric, au fost folosite câteva studii anterioare pe tema corupției: raportul pentru Carta cetățenilor (2009) și rapoarte anterioare realizate de APDD - Agenda 21 care au abordat problema eticii, a transparenței și a managementului calității în instituțiile publice (2004-2009); raportul Institutului Român pentru Evaluare și Strategie - Barometrul corupției în România (2010); studiul comparativ al grupului de lucru al resurselor umane EUPAN (2006).

Capitolul II. Rezultate

Așa cum precizam în capitolul anterior, rezultatele sunt prezentate întâi pe tot eșantionul, iar apoi separat pe fiecare județ în parte. Frecvența cu care cetățenii merg la diferite instituții publice în vederea rezolvării unei probleme este destul de scăzută. 50,3% merg mai rar de o dată pe an sau niciodată la primărie (vezi tabelul 4). ONG-urile sunt cel mai puțin frecventate pentru rezolvarea problemelor, 85,4% dintre cetățeni au declarat că merg mai rar de o dată pe an sau niciodată la un ONG cu acest scop. Cu frecvență lunară merg 13.3% dintre cetățeni să își rezolve problemele la un serviciu public deconcentrat, iar 12.8% merg la primărie cu aceeași frecvență. 9.2% dintre cetățeni merg la primărie în fiecare săptămână.

Tabelul 4. Cât de frecvent mergeți la ... pentru a vă rezolva o problemă?

	săptămânal	lunar	o dată la 2-3 luni	mai rar de o dată pe an	niciodată
Primărie	9.2	12.8	27.7	41.6	8.7
Instituția Prefectului	2.5	7.7	11.4	32.5	46.0
Servicii Publice deconcentrate	2.8	13.3	22.2	35.5	26.1
ONG-uri	5.0	2.5	7.0	24.1	61.3

În raportul voluntarilor din 2009⁴, situația era similară: 60% dintre respondenți au avut experiențe unice sau cu o frecvență scăzută (cel puțin o dată pe lună în ultimele trei luni) cu autoritățile locale. Având în vedere tipul problemelor administrative pe care le pot rezolva, în instituțiile în care s-au aplicat chestionare, se poate observa frecvența crescută cu care cetățenii apelează la serviciile oferite de autorități publice locale pentru a-și rezolva problemele. 81,5% dintre aceștia au apelat la serviciile primăriei în calitate de persoane fizice. ONG-urile au fost abordate de cetățeni pentru rezolvarea problemelor în proporție de 17,8% și în alt tip de interacțiuni.

Tabelul 5. În ce calitate interacționați cel mai des cu fiecare dintre instituțiile menționate anterior?

	persoană fizică	persoană juridică	funcționar în altă instituție publică	alt răspuns
Primărie	81,5	12,0	3,0	3,5
Instituția Prefectului	74,0	11,4	3,7	10,9
Servicii Publice deconcentrate	77,0	12,7	2,7	7,6
ONG-uri	74,1	6,4	1,7	17,8

93,8% dintre cei care merg mai rar de o dată pe an la primărie pentru a rezolva o problemă sunt persoane fizice. Cel mai des merg la primărie pentru a rezolva o problemă, cu o frecvență

⁴ este vorba despre raportul monitorilor „Carta cetățenilor – Calitatea serviciilor publice în viziunea cetățenilor” (2009) realizat în cadrul proiectului Carta cetățenilor – PHARE 2006, Consolidarea rolului societății civile în procesul de integrare a României care a vizat gradul de satisfacție al cetățenilor cu privire la calitatea serviciilor oferite de instituțiile și autoritățile publice

săptămânală, cei de vârstă activă între 36 și 44 de ani (32,67%), iar cel mai rar adolescenții 18-24 ani: 42,55% nu merg niciodată la primărie. 87,32% dintre cei care merg mai rar de o dată pe an la Instituția Prefectului pentru a rezolva o problemă sunt persoane fizice. Ca și în cazul primăriei, nici Instituția Prefectului nu este vizitată niciodată de adolescenți (18-24): 21,77% dintre cetățenii cu această vârstă declarând că nu apelează la serviciile instituției. Serviciile publice deconcentrate, în schimb, sunt mai des și mai mult vizitate de persoanele juridice: 51,61% dintre cei care merg săptămânal la serviciile publice deconcentrate pentru a rezolva o problemă sunt persoane juridice. 42,07% din totalul respondenților nu au mers niciodată în calitate de persoană fizică la un ONG pentru a rezolva o problemă. Adulții cu vârste cuprinse între 45 și 54 ani (13,9%) sunt cei mai mulți care nu au mers niciodată la un ONG pentru a rezolva o problemă (vezi tabelele din anexa 4).

În ceea ce privește gradul de cunoaștere a unor cazuri de corupție, 36,9% dintre respondenți au declarat că știu cazuri de corupție, prin experiența personală sau din presa locală, procentul celor care au dat exemple din totalul celor care au afirmat acest lucru, este de 86,2%. Cu toate acestea, exemplele oferite sunt mai degrabă difuze, generale sau preluate din presă (0,03% dintre răspunsurile oferite sunt astfel), cetățenii menționând că știu cazuri de corupție, dar fie nu au avut un exemplu la îndemână în momentul completării chestionarului, fie nu știu cum s-au soluționat cazurile respective și dacă au fost clasificate în mod oficial ca fiind cazuri de corupție sau nu. 44% dintre exemplele date se referă la situații generale de rezolvare a unei probleme prin plăți informale (șpagă/mită la medic, la școală, la poliție sau la angajare). Alte exemple de cazuri de corupție identificate: tratament discriminatoriu și nepotism (2,52%), achiziții publice și utilizarea nejustificată a banilor publici (2,52%), cazuri de corupție în care au fost implicați actori locali sau reprezentanți ai administrației locale și centrale, politicieni (21%) (vezi tabelul 9 din anexa 4).

Tabelul 6. Experiența directă sau cunoașterea unor cazuri de corupție din localitate

Cunoașteți cazuri de corupție din experiența personală sau prezentate în presă și în care să fie implicați funcționari publici din localitatea/județul Dvs. ?		
	frecvență	procente
da	404	36,9
nu	692	63,1
Total	1.096	100,0

Gradul de cunoaștere cu privire la fenomenul corupției este verificat în primul rând prin identificarea instituțiilor cu atribuții în combaterea corupției în România, întrebare cu răspuns multiplu. Au fost astfel identificate cu prioritate instituțiile cu rol în combaterea corupției la nivel central (primele 6 din tabel) însă în proporții diferite, în funcție de numele instituției și de gradul de mediatizare a rolului acesteia în procesul de prevenire și stopare a fenomenului corupției.

Tabelul 7. Instituții cu atribuții în combaterea corupției

Care dintre următoarele instituții au atribuții în ceea ce privește combaterea corupției în România?	% celor care au spus da*
Direcția Națională/Generală Anticorupție	86,3**
Ministerul Justiției	60,0
Direcția Antifraudă Fiscală	56,6
Garda Financiară	53,7
Oficiul Național de Combatere a Spălării Banilor	46,8
Ministerul Administrației și Internelor	27,7
Transparency International	12,6
Agenția Națională a Funcționarilor Publici	10,7
Asociația pentru Implementarea Democrației	8,9
Asociația Pro-Democrația	5,6

* în baza de date fiecare instituție a fost codificată ca variabilă-răspuns la care variantele de răspuns au fost da sau nu; întrebarea sună astfel: Care dintre următoarele instituții au atribuții în ceea ce privește combaterea corupției în România? Direcția Națională/Generală Anticorupție 1 da, 2 nu;

** întrebarea este cu răspuns multiplu, astfel încât suma tuturor procentelor este diferită de 100

În caseta următoare sunt prezentate atribuțiile fiecăreia dintre instituțiile cu rol în combaterea corupției.

Caseta 1. Atribuțiile instituțiilor cu rol în combaterea corupției**Direcția Națională Anticorupție**

Urmare a ultimelor modificări legislative, competența Direcției Naționale Anticorupție, în funcție de calitatea persoanei, este exclusivă și nelimitată în combaterea corupției la nivel înalt, inclusiv în ceea ce privește urmărirea membrilor Parlamentului, și a fost redusă în ce privește corupția mică, eliminându-se printre altele competența pentru primarii orașelor și comunelor, agenți de poliție și notari. Competența în instrumentarea cauzelor de corupție mică revine procurorilor de la celelalte parchete de pe lângă instanțe.

Potrivit modificărilor aduse prin Ordonanță de urgență a Guvernului nr.134/2005, Direcția Națională Anticorupție are competența exclusivă de cercetare a infracțiunilor îndreptate împotriva intereselor Comunităților Europene, indiferent de cuantumul prejudiciului.

De asemenea, extinderea competenței, prin Legea nr. 134/2005, pentru anumite infracțiuni macroeconomice a avut în vedere că infracțiunile de abuz în serviciu reprezintă în fapt corupție mascată, precum și că fenomenul criminalității economico-financiare este strâns legat de cel al corupției.

Ministerul Justiției

Funcțiile și principalele atribuții ale Ministerului Justiției (art. 3 și 4 din Hotărârea Guvernului României nr. 83 din 3 februarie 2005 privind organizarea și funcționarea Ministerului Justiției) în domeniul elaborării de strategii și programe și al prevenirii și combaterii criminalității și corupției:

- stabilește măsurile ce urmează a fi cuprinse în programul de guvernare și în programul legislativ al Guvernului în domeniul justiției;
- elaborează, coordonează și monitorizează implementarea strategiilor, programelor și planurilor de prevenire a criminalității și corupției; analizează și evaluează rezultatele, efectele și impactul produs de strategiile, programele și planurile de prevenire a criminalității și corupției;
- inițiază și dezvoltă programe cu organizații guvernamentale și neguvernamentale, cu atribuții în domeniul studierii și prevenirii criminalității și corupției;
- elaborează strategii și programe în concordanță cu documentele Organizației Națiunilor Unite, ale Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa și ale Consiliului Europei, cu normele dreptului comunitar, precum și cu procedurile jurisdicțiilor internaționale acceptate;
- negociază, implementează și monitorizează programele internaționale de asistență tehnică și financiară pentru sistemul justiției, prevenirea criminalității și corupției.

(continuare în pagina următoare)

Garda Financiară

Garda Financiară este instituție publică de control, cu personalitate juridică, care exercită controlul operativ și inopinat privind prevenirea, descoperirea și combaterea oricăror acte și fapte din domeniul economic, financiar și vamal care au ca efect evaziunea și fraudă fiscală, organizată ca organ de specialitate al administrației publice centrale în subordinea Ministerului Economiei și Finanțelor - Agenția Națională de Administrare Fiscală.

Oficiului Național de Prevenire și Combatere a Spălării Banilor

Oficiul Național de Prevenire și Combatere a Spălării Banilor este Unitatea de Informații Financiare a României (FIU) de tip administrativ, cu rol de lider în elaborarea, coordonarea și implementarea sistemului național de combatere a spălării banilor și finanțării terorismului.

Ministerul Administrației și Internelor – Direcția Generală Anticorupție

Direcția Generală Anticorupție are următoarele atribuții principale:

- desfășoară activități de prevenire a faptelor de corupție în rândul personalului Ministerului Administrației și Internelor;
- desfășoară activități de primire a reclamațiilor/petițiilor cetățenilor referitoare la acte sau fapte de corupție a personalului ministerului, precum și activități de relații publice, specifice problematicei din competență;
- desfășoară activități de poliție judiciară, conform legii;
- organizează și desfășoară activități de testare a integrității profesionale a personalului ministerului;
- desfășoară activitatea de relații și colaborare internațională, în domeniu, în conformitate cu interesele Ministerului Administrației și Internelor;
- constituie și gestionează baza de date a unității privind actele și faptele de corupție internă;
- analizează evoluția actelor și faptelor de corupție internă, pe baza cărora întocmește documente de strategie în materie și informează ministrul administrației și internelor ori alți factori abilitați, conform legii.

Sursa: site-urile instituțiilor

Pentru identificarea gradului de cunoaștere a actelor de corupție a fost folosită tot o întrebare cu răspuns multiplu care a cuprins atât fapte de corupție, cât și practici comune care pot sta la baza corupției. Diferența a fost făcută între cele două tipuri, majoritatea cetățenilor identificând cu prioritate actele de corupție. 93,6 % au considerat luarea de mită ca fapt de corupție și doar 24,3% au considerat și lăsarea bacșișului ca act de corupție. Aproximativ o treime dintre respondenți au identificat practicile comune ca acte de corupție.

Tabelul 8. Identificarea actelor de corupție

Pe care dintre următoarele le-ați cataloga drept acte de corupție?	% celor care au spus da*
luarea de mită	93,6**
darea de mită	88,3
oferirea unei atenții pentru obținerea unor facilități în relația cu funcționarii publici	55,8
primirea de foloase necuvenite	52,9
traficul de influență	48,1
folosirea abuzivă a resurselor	36,9
oferirea unei atenții medicului după consultație	33,4
munca la negru	29,2
lipsa de transparență în relația cu publicul	26,9
lăsarea bacșișului	24,3

* în baza de date fiecare instituție a fost codificată ca variabilă-răspuns la care variantele de răspuns au fost da sau nu; întrebarea sună astfel: Pe care dintre următoarele le-ați cataloga drept acte de corupție? luarea de mită 1 da, 2 nu;

** întrebarea este cu răspuns multiplu, astfel încât suma tuturor procentelor este diferită de 100

În caseta următoare este prezentată definiția corupției și câteva exemple de acte de corupție, pentru o mai bună identificare și diferențiere a actelor de corupție de practicile care pot favoriza corupția.

Caseta 2. Definirea corupției și exemplificarea actelor de corupție

Transparency International (2006, pp 4) definește corupția *în sens larg* ca “folosirea abuzivă a puterii încredințate, fie în sectorul public, fie în cel privat, în scopul satisfacerii unor interese personale sau de grup”.

Corupția înseamnă “devierea sistematică de la principiile de imparțialitate și echitate care trebuie să stea la baza funcționării administrației publice, și care presupun ca bunurile publice să fie distribuite în mod universal, echitabil și egal și substituirea lor cu practici care conduc la atribuirea către unii indivizi sau grupuri a unei părți disproporționate a bunurilor publice în raport cu contribuția lor”. (*Strategia Națională Anticorupție 2008-2010, pp 10*)

Astfel, în legislația românească corupția este reflectată, *în sens restrâns*, prin definirea anumitor infracțiuni distincte care se încadrează în termenul generic de corupție, precum: darea și luarea de mită, traficul și cumpărarea de influență, primirea de foloase necuvenite etc.

Legea nr.78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție menționează trei categorii de infracțiuni, și anume:

- a) **infracțiuni de corupție:** luarea și darea de mită, traficul de influență, primirea de foloase necuvenite;
- b) **infracțiuni asimilate celor de corupție:** stabilirea unei valori diminuate a bunurilor aparținând operatorilor economici la care statul sau o autoritate a administrației publice locale este acționar, comisă inclusiv în cadrul acțiunii de executare silită, reorganizare sau lichidare judiciară; acordarea de credite sau de subvenții cu încălcarea legii sau a normelor de creditare; utilizarea creditelor sau a subvențiilor în alte scopuri decât cele pentru care au fost acordate; folosirea unei funcții de conducere într-un partid, sindicat sau patronat ori în cadrul unei persoane juridice fără scop patrimonial, pentru a obține foloase necuvenite etc.;
- c) **infracțiuni în legătură directă cu infracțiunile de corupție:** tănuirea bunurilor provenite din săvârșirea unei infracțiuni de corupție sau asimilate; spălarea banilor; abuzul în serviciu; bancruta frauduloasă; evaziunea fiscală; traficul de droguri; trafic de persoane ș.a.;

Ce nu este corupția? Există anumite fapte ale funcționarilor publici care pot produce prejudicii importante în cadrul sau prin depășirea atribuțiilor lor de serviciu, ele nu pot și nu trebuie catalogate drept “corupție”, dacă intenția funcționarului nu a fost de a obține un avantaj sau profit pentru el sau pentru altul. Exemple de astfel de acte prin care se încalcă legile ori drepturile cetățenilor sunt: neglijența, lipsa de transparentă; întârzierea nejustificată; discriminarea; abuzul (în serviciu); nerespectarea procedurilor; eroarea legală / judiciară; neglijența în serviciu (proastă funcționare ori incompetență). Deși nu sunt considerate acte de corupție, acestea pot favoriza fapte de corupție sau pot fi generate de aceasta prin mobilizarea unor sume de bani, foloase sau a influenței unei persoane. (*Alistar et al, 2006, pp 7-9*)

Sursa: Alistar, Moinescu, Stănescu (2006), legea 78/2000

O definiție clară a corupției și o exemplificare sintetică a faptelor de corupție altele decât: darea/luarea de mită, primirea de foloase necuvenite, traficul de influență și cumpărarea de influență, cele mai frecvent menționate în diferite materiale și puse în practică, nu sunt specificate nici în Strategia Națională Anticorupție 2008-2010, nici în Planul de Acțiune pentru Implementarea Strategiei Naționale Anticorupție 2005-2007. Nici rapoartele de cercetare ale diferitelor institute de cercetare sau ONG-uri preocupate de temă nu conțin astfel de definiții de lucru sau de specificații tehnice în discuțiile despre corupție, motiv pentru care în acest studiu sunt considerate acte de corupție: darea/luarea de mită, primirea de foloase necuvenite, traficul de influență și oferirea unei atenții pentru obținerea unor facilități în relația cu funcționarii publici. Astfel de practici sunt cel mai adesea raportate de studiile pe

tema corupției (*IREs, 2009*), însă există o serie de infracțiuni asimilate și în legătură cu corupția care reprezintă mai degrabă factori favorizanți ai corupției decât acte de corupție ignorate sau confundate.

În ceea ce privește *sursele de informare cu privire la corupție*, mass-media se află pe primul loc ca sursă credibilă în furnizarea informațiilor despre corupție, fiind astfel menționată de 73,54% dintre cetățeni. Instituțiile publice locale au mai puțină credibilitate, dar și mai puțină vizibilitate, în informarea cetățenilor cu privire la actele de corupție, doar 14,36% dintre cetățeni le-au identificat ca surse credibile.

Tabelul 9. Sursele credibile în furnizarea informațiilor despre corupție

Pe care dintre următoarele surse le considerați credibile pentru furnizarea informațiilor despre corupție și despre strategia națională anticorupție?	% celor care au spus da*
Mass media	73,54**
Prieteni, colegi, membri ai familiei	42,82
Internet	40,51
ONG-uri	24,82
Guvern și alte instituții ale administrației centrale	17,93
Instituții ale administrației locale	14,36

* în baza de date fiecare instituție a fost codificată ca variabilă-răspuns la care variantele de răspuns au fost da sau nu; întrebarea sună astfel: Pe care dintre următoarele surse le considerați credibile pentru furnizarea informațiilor despre corupție și despre strategia națională anticorupție? mass media 1 da, 2 nu;

** întrebarea este cu răspun multiplu, astfel încât suma tuturor procentelor este diferită de 100

Mai mult, o parte dintre instituțiile publice, mai ales cele centrale, și angajații lor *sunt asociate cu acte de corupție* realizate de membrii lor (vezi tabelele 10 și 11).

Tabelul 10. Gradul de corupție din instituțiile publice la nivelul percepției

În ce măsură apreciați că se poate vorbi despre corupție în următoarele instituții publice?	în foarte mare măsură	în mare măsură	în mică măsură	în foarte mică măsură
Primăria	22,7	35,1	26,6	15,6
Instituția Prefectului	19,4	36,6	30,2	13,8
Guvernul și instituțiile centrale	48,9	30,5	12,5	8,1

obs. Valorile din tabel reprezintă procente valide (nu cuprind non-răspunsurile)

Guvernul și instituțiile centrale sunt asociate cu corupția în mare și foarte mare măsură de către aproximativ 80% dintre cetățeni, în timp ce instituțiile locale mai puțin: primăria este asociată cu corupția de 57,8% dintre cetățeni, iar Instituția Prefectului de 56% dintre aceștia. Într-un studiu anterior (2009) desfășurat de asociație, 49% dintre cetățeni considerau că pot vorbi despre corupție la nivelul instituțiilor administrației publice locale⁵. Și în Barometrul Corupției în România (*IREs, 2010, 81 și 96*) Guvernul a fost considerat mai corupt, primind

⁵ În studiul realizat în cadrul Proiectului „Carta cetățenilor” (PHARE 2006), întrebarea a fost „În ce măsură considerați că se poate vorbi despre corupție în administrația publică locală?”, cu variantele de răspuns: în foarte mare măsură, în mare măsură, într-o măsură nici mare, nici mică, în mică măsură, în foarte mică măsură

nota 7,03, decât administrația publică, care a primit nota 6,27⁶ (pe o scală de la 1 - deloc corupt la 10 - total corupt)⁷. Studiul comparativ pe tema eticii serviciilor publice, realizat de EIPA în mai multe țări ale comunității europene, confirmă, folosind altă metodologie, cele mai grave probleme ale României în domeniul corupției: corupția la nivel înalt (corupția politică) și favoritismul (nepotismul, patronajul politic etc), problemele minore fiind legate de: mica corupție (cea birocratică), fraudă, furtul, abuzul și risipirea resurselor și lobby-ul neloial (lipsă de transparență). (Demmke, Bossaert, 2004, 19)

Tabelul 11. Gradul de corupție al funcționarilor din instituțiile publice la nivelul percepției

În ce măsură apreciați că funcționarii publici din instituțiile următoare sunt corupți?	în foarte mare măsură	în mare măsură	în mică măsură	în foarte mică măsură
Primărie	22.0	56.3	27.1	16.6
Instituția Prefectului	19.7	36.2	30.1	14.1
Guvernul și instituțiile centrale	50.5	29.5	12.1	7.8

Obs. valorile din tabel reprezintă procente valide (nu cuprind non-răspunsurile)

Dacă există o diferență între percepția cetățenilor asupra gradului de corupție la nivel instituțional, la nivelul funcționarilor publici aproximativ 80% dintre cetățeni consideră că cei din primărie și instituțiile centrale sunt corupți în mare și foarte mare măsură. Pe fiecare categorie în parte însă, funcționarii din instituțiile centrale sunt percepuți ca fiind mai corupți de 50% dintre cetățeni, în timp ce funcționarii din primărie de doar 22% dintre aceștia. Acest lucru poate fi explicat prin modul ambivalent de interacțiune a cetățenilor cu primăriile care, pe de o parte, le vin în sprijin, iar pe de alta, pentru a le rezolva anumite probleme, solicită implicit sau explicit intervenția cetățeanului cu „o atenție” sau cu o cunoștință. Instituțiile centrale sunt mai departe din punct de vedere al frecvenței interacțiunii și transparenței, fiind percepute și mai corupte.

Dintre *factorii care favorizează corupția*, legislația deficitară este menționată de 65,1% dintre cetățeni, fiind urmată îndeaproape de salarizarea necorespunzătoare (63,1%), iar la distanță mai mare de managementul defectuos al instituțiilor (42,2%) și lipsa unor mecanisme de evaluare, monitorizare și control a activității (41,9%). Astfel, principalii factori sunt de ordin structural, următorii referindu-se la managementul instituțiilor și modul de interacțiune al acestora cu cetățenii. Cei mai puțini cetățeni (între 20% și 30%) s-au referit la factori de ordin individual ai funcționarilor publici: lipsa de competențe (28%) și sistemul deficitar de formare continuă (22.2%) care stau la baza potențialelor acte de corupție⁸ (vezi tabelul 12).

⁶ Întrebarea din studiul IRES (2010) „Ce notă ați acorda instituției Guvernului (administrației publice) pentru corupție, pe o scală de la 1 la 10, unde 1 înseamnă că nu este coruptă deloc, iar 10 că este foarte coruptă?”

⁷ Acest lucru poate fi explicat de tipul interacțiunii cu administrația locală și cea centrală și percepția cetățeanului asupra fiecăreia în parte: administrația locală ajută în general la rezolvarea unor probleme, administrația centrală are, în general, solicitări față de cetățean: taxe, impozite, date statistice etc.

⁸ Deși ordinea este ușor diferită, însă la doar câteva procente distanță unul de celălalt, motivele care stau la baza corupției sunt aceleași ca cele prezentate în text: condițiile socio-economice precare (78%), legislația neaplicată (76%), acceptarea corupției ca un fapt normal în viața de zi cu zi (76%) și lipsa unui sistem de sancțiuni (75%). Procentele reprezintă răspunsul afirmativ la întrebarea: „După părerea dumneavoastră, care sunt motivele pentru care există corupție în România?” (IRES, 2010, 58)

Tabelul 12. Factori care favorizează apariția corupției

Care dintre următoarele pot favoriza apariția corupției?	% celor care au răspuns afirmativ
legislație deficitară	65.1
salarizarea necorespunzătoare	63.1
management defectuos al instituțiilor	42.2
lipsa unor mecanisme de evaluare, monitorizare și control a activității	41.9
existența unui sistem netransparent de luare a deciziilor	35.7
lipsa de transparență în relația instituțiilor cu cetățenii	34.1
lipsa de competențe	28.0
sistem deficitar de formare continuă a personalului	22.2

Obs.: * în baza de date fiecare instituție a fost codificată ca variabilă-răspuns la care variantele de răspuns au fost da sau nu; o astfel de întrebare sună astfel: „Care dintre următoarele pot favoriza apariția corupției?” legislația deficitară 1 da, 2 nu

** întrebarea este cu răspuns multiplu, astfel încât suma tuturor procentelor este diferită de 100

La baza actelor de corupție stau și practici instituționale devenite norme și practici comune, schimbând într-o oarecare măsură sensul normalității interacțiunii cetățeni-funcționari publici. Întrebarea de percepție din tabelul 13 se referă tocmai la (re)definirea acestei false normalități la comportamente de favorizare a corupției: oferirea de bani și cadouri pentru servicii la care cetățenii au în mod normal dreptul este menționată ca practică frecvent și foarte frecvent, întâlnită în 30% din cazuri, iar oferirea de bani și cadouri cu aceeași frecvență pentru a favoriza pe cineva este menționată de 28,4% dintre respondenți. Aceste practici se referă la felul în care comportamentul cetățeanului este modelat (de funcționari sau de către ceilalți) pentru a căpăta un serviciu la calitatea celui așteptat: rezolvarea unei probleme în timp util, cu prioritate sau mai repede decât în limitele stabilite de lege uneori. În raportul IRSOP (2005, 40) una dintre concluzii se referă la modul în care activitatea funcționarilor publici determină redefinirea normalității: „*Multe instituții publice lucrează cu o rată mare de vizitare, sub presiunea continuă a solicitanților. [...] Această suprasolicitare conduce la alocarea majorității resurselor pentru desfășurarea activității curente și mai puțin pentru dezvoltare instituțională.*”

Cel mai des întâlnite practici (frecvent și foarte frecvent) sunt în percepția cetățenilor: ascunderea, distorsionarea sau blocarea accesului la informație (46.9%) și conflictele de interese și incompatibilitățile (40,3%).

Tabelul 13. Practici instituționale care favorizează apariția corupției

Care dintre următoarele practici credeți că sunt cel mai frecvent întâlnite în instituțiile publice din localitatea/județul Dvs.?	deloc	foarte puțin frecvent	puțin frecvent	frecvent	foarte frecvent
primirea de bani și cadouri pentru servicii la care aveți dreptul	34.5	14.7	20.7	22.5	7.6
primirea de bani și cadouri pentru a favoriza pe cineva	31.9	17.4	22.4	20.9	7.5
conflicte de interese, incompatibilități	17.8	17.8	24.1	26.1	14.1
ascunderea, distorsionarea sau blocarea accesului la informații	15.9	15.9	21.3	29.4	17.5
atitudini discriminatorii și rele tratamente în relația cu cetățenii	22.9	16.7	24.4	22.7	13.3
lipsa de transparență în ce privește modul de luare a deciziilor	22.8	17.7	20,2	23.2	16.1

Obs.: valorile reprezintă procente valide, fără non-răspunsuri

Definirea corupției, în accepțiunea cetățeanului, s-a realizat prin răspunsul dat la două întrebări, una deschisă (exemplificarea unui act de corupție din localitate sau în cercul de cunoștințe: C1_1_1 din chestionar) și una închisă (recunoașterea dintr-un set de fapte neetice pe cele de corupție: C3 din chestionar). La întrebarea deschisă (vezi tabelul 9 din anexă) exemplele sunt mai degrabă difuze, generale sau preluate din presă, doar 31,8% dintre cetățeni oferind un astfel de exemplu. Din totalul celor care au răspuns la întrebarea anterioară că știu cazuri de corupție, 86% au și exemplificat, plaja de răspunsuri fiind variată, de la 1-2 cazuri recente, concrete, prezentate în presă la evitarea sau incapacitatea de a găsi un răspuns pe moment. 44% dintre exemple se referă la necesitatea unei plăți pentru a rezolva o problemă la medic, la școală, la poliție sau pentru angajare, fie în general, fie în sistemul public, în care anunțurile de angajare nu sunt la vedere. Cazurile de corupție în care au fost implicați funcționari publici din instituțiile publice locale, centrale sau politicieni au reprezentat 21% din exemple.

La întrebarea închisă, unde răspunsurile au fost prestabilite, faptele de corupție au fost identificate în proporție de cel puțin 50% (vezi tabelul 14). Primele șase sunt fapte de corupție stabilite și codificate conform legislației, următoarele cinci sunt practici des întâlnite în interacțiunea zilnică, o parte din ele putând favoriza corupția.

Tabelul 14. Definiții ale corupției (răspunsuri precodificate)

Pe care dintre următoarele le-ați cataloga drept acte de corupție?	% celor care au spus da
luarea de mită	93,6
darea de mită	88,3
oferirea unei atenții pentru obținerea unor facilități în relația cu funcționarii publici	55,8
primirea de foloase necuvenite	52,9
traficul de influență	48,1
folosirea abuzivă a resurselor	36,9
oferirea unei atenții medicului după consultație	33,4
munca la negru	29,2
lipsa de transparență în relația cu publicul	26,9
lăsarea bacșului	24,3

Obs.: * în baza de date fiecare practică a fost codificată ca variabilă-răspuns la care variantele de răspuns au fost da sau nu; o astfel de întrebare sună astfel: „Pe care dintre următoarele le-ați cataloga drept acte de corupție?” luarea de mită 1 da, 2 nu

** întrebarea este cu răspuns multiplu, astfel încât suma tuturor procentelor pe coloană este diferită de 100

Faptele de corupție ca darea și luarea de mită, cele mai des prezentate și în mass-media, au fost cel mai ușor de identificat: 93,6%, respectiv 88,3% dintre cetățeni au spus că le consideră fapte de corupție. Oferirea unei atenții pentru obținerea unor facilități în relația cu funcționarii publici, a fost considerată astfel de doar 55,8% dintre cetățeni, în funcție de frecvența interacțiunii cu instituțiile publice locale. Cei care merg mai des la primărie consideră oferirea unei atenții pentru obținerea unor facilități ca fiind act de corupție în proporție mai mare (de peste 57%) decât cei care merg mai rar. Situația este inversă pentru cei care merg la Instituția

Prefectului, cei care merg mai rar consideră în mai mare măsură oferirea unei atenții pentru obținerea unor facilități ca act de corupție (vezi tabelul 10 din anexa 4). Putem vorbi despre un nivel de cunoaștere a drepturilor cetățenilor în relația cu instituțiile publice locale, însă, în contextul unei practici informale frecvente⁹ percepția este conturată de situație și de contextul interacțiunii cetățean-funcționar.

Cea mai importantă *consecință a corupției* este subminarea economiei naționale, urmată de valorizarea nepotismului și a criteriilor de selecție a personalului netransparente și neobiective și incapacitatea justiției de a fi echitabilă. Cu excepția primei consecințe, următoarele se referă la modul în care corupția afectează activitatea individuală. Efectele care vizează România ca țară și cetățenii ca membri ai unei comunități mari se regăsesc în coada listei, iar securitatea generală a cetățenilor se află ultima pe lista consecințelor și a efectelor negative ale corupției.

Tabelul 15. Consecințe și efecte ale corupției

Consecințe și efecte ale corupției	Scor total	Scor final	% din total eșantion
subminarea economiei naționale	998	332,67	30,35
valorizarea nepotismului și a unor criterii de recrutare și selecție a personalului lipsite de transparență și de obiectivitate	814	271,33	24,78
incapacitatea justiției de a fi echitabilă	787	262,33	23,94
proasta gestionare a banilor publici	754	251,33	22,95
stricarea imaginii RO	601	200,33	18,28
limitarea dezvoltării economice a RO	562	187,33	17,12
scăderea eficienței și a legitimității instituțiilor statului	472	157,33	14,36
afectarea securității cetățenilor	361	120,33	11,00

Obs.: scor total reprezintă numărul de menționări ca prima, a doua sau a treia cea mai importantă consecință sau cel mai important efect al corupției; scorul final reprezintă prima ce mai importantă consecință a corupției, s-a calculat din scorul total prin împărțirea la 3 (câte opțiuni au fost solicitate pentru stabilirea importanței)

La capitolul *prevenție și combatere a corupției* aceasta a fost abordată sistematic în chestionar la nivel individual (al cetățeanului care reclamă astfel de fapte și al funcționarului care refuză un astfel de comportament) și la nivelul instituțiilor cu atribuții în combaterea corupției, toate acestea văzute prin prisma cetățeanului informat asupra acestor aspecte. Cea mai cunoscută instituție cu atribuții în combaterea corupției este Direcția Națională Anticorupție (DNA), identificată de 86,3% dintre cetățeni, instituție recunoscută și pentru ineficiența acesteia (74% dintre cetățeni consideră că DNA este puțin, foarte puțin sau deloc eficientă în combaterea corupției) (vezi tabelele 7 și 16). Cele mai eficiente instituții în combaterea corupției sunt primăria și Instituția Prefectului, 71,2%, respectiv 72,9% dintre respondenți consideră cele două instituții eficiente și foarte eficiente în combaterea corupției.

⁹ doar 39,3% dintre cetățeni consideră că reprezentanții instituțiilor și autorităților publice locale acordă prioritate interesului public față de interesul personal (Badea et al, 2009, 11); 32% dintre respondenții la un sondaj realizat de IRES (2010, 46) au afirmat că au fost rugați să dea mită sau li s-a cerut mită, în ultimele 12 luni, în interacțiunea cu autoritățile locale pentru serviciile prestate

Tabelul 16. Eficiența instituțiilor în combaterea corupției în România

Ce instituții ale statului credeți că sunt mai eficiente în combaterea corupției din instituțiile publice?	deloc eficient	foarte puțin eficient	puțin eficient	eficient	foarte eficient
DNA	18,8	25,8	29,4	15,7	10,3
Poliția	7,3	17,4	22,1	29,0	24,2
Agenția Națională de Integritate	6,6	12,7	23,1	30,1	27,6
Primăria / primarul	4,3	7,1	17,4	26,7	44,4
Instituția Prefectului / prefectul	4,4	6,2	16,5	28,4	44,5

obs.: valorile reprezintă procente valide, fără non-răspunsuri

Sursele credibile pentru furnizarea informațiilor despre corupție și despre Strategia Națională Anticorupție sunt mass-media, prietenii, colegii, membri ai familiei și Internetul. Credibilitatea instituțiilor statului este redusă, iar încrederea în capacitatea ONG-urilor de a oferi soluții pertinente rămâne încă mică. Cele trei surse credibile (mass-media, prietenii și cei din jur, Internetul) beneficiază de o expunere mare și de o diversitate a opiniilor, mass-media fiind de departe cea mai credibilă (73,54% dintre cetățeni au afirmat că mass-media este considerată o sursă credibilă). Comunicarea reprezintă în acest caz avantajul credibilității, însă doar ca sursă de informare, nu și ca sursă de modificare a comportamentului funcționarului corupt. (vezi tabelele 17 și 18).

Tabelul 17. Surse de informații credibile pentru furnizarea informațiilor despre corupție

Pe care dintre următoarele surse le considerați credibile pentru furnizarea informațiilor despre corupție și despre strategia națională anticorupție?	% celor care au răspuns afirmativ
Mass-media*	73,54**
Prieteni, colegi, membri ai familiei	42,82
Internet	40,51
ONG-uri	24,82
Guvern și alte instituții ale administrației centrale	17,93
Instituții ale administrației locale	14,36

Obs.: * în baza de date fiecare practică a fost codificată ca variabilă-răspuns la care variantele de răspuns au fost da sau nu; o întrebare sună astfel: „Pe care dintre următoarele surse le considerați credibile pentru furnizarea informațiilor despre corupție și despre strategia națională anticorupție?” mass-media 1 da, 2 nu;

** întrebarea este cu răspuns multiplu, astfel încât suma tuturor procentelor pe coloană este diferită de 100

Deși apariția corupției este pusă de seama factorilor externi, modificarea comportamentului funcționarului corupt este pusă în primul rând pe seama propriei conștiințe (65,6% dintre cetățeni menționează aceasta). Colegii de birou, mass-media și cetățenii sunt menționați ca factori cu influență asupra comportamentului funcționarului corupt, însă într-o proporție de aproape două ori mai mică decât conștiința, cetățenii subliniind că, mai ales în contextul unor deficiențe în sistem, apelul la valorile personale și la morală fac posibilă prevenirea corupției.

Tabelul 18. Factori care influențează comportamentul funcționarului corupt

Cine sau ce poate influența pozitiv comportamentul funcționarului corupt?	% celor care au răspuns afirmativ*
Propria conștiință	65,6**
Colegii de birou	30,8
Mass-media	28,3
Cetățenii	26,2
Școala	18,9
Biserica din care face parte funcționarul	15,3
ONG-urile	12,2
Altă variantă	8,9

Obs.: * în baza de date fiecare factor a fost codificat ca variabilă-răspuns la care variantele de răspuns au fost da sau nu; o întrebare sună astfel: „Cine sau ce poate influența pozitiv comportamentul funcționarului corupt?” propria conștiință 1 da, 2 nu;

** întrebarea este cu răspuns multiplu, astfel încât suma tuturor procentelor pe coloană este diferită de 100

Majoritatea (50%) celor care au răspuns la întrebarea referitoare la instrumentele de combatere a corupției au avut mai degrabă o atitudine pasivă, nefolosind niciuna dintre variantele precizate ca răspuns. Un procent mare de cetățeni (31,3%) au folosit „refuzul de a da bani sau cadouri când acestea au fost solicitate în mod direct sau indirect, considerate practică obișnuită” ca instrument de prevenire a micii corupții. Aproximativ 57% au avut o atitudine pro-activă, o parte din ei considerând mai multe variante, și au luat măsuri de prevenire a corupției prin acțiuni și manifestări publice: proteste scrise sau ieșiri în stradă (9,8%), participarea la întâlniri publice (9,3%) sau reclamarea faptelor de corupție: reclamații scrise sau e-mail-uri adresate instituției în cauză (17%), informarea mass-media (8,8%), sesizarea în scris a poliției sau a parchetului (7%) sau folosirea telefonului verde (5,2%).

Tabelul 19. Instrumente de combatere a corupției folosite de cetățeni

Pe care dintre următoarele instrumente de combatere a corupției le-ați folosit până în prezent?	% celor care au răspuns afirmativ*
niciuna dintre variante	50,0**
refuzul de a da bani sau cadouri când acestea au fost solicitate în mod direct sau indirect, considerate o practică obișnuită	31,3
reclamații scrise sau email-uri adresate instituției în cauză	17,0
proteste scrise sau ieșiri în stradă	9,8
participarea la întâlniri publice	9,3
informarea mass-media	8,8
sesizarea în scris a poliției sau a parchetului	7,0
telefonul verde	5,2

Obs.: * în baza de date fiecare factor a fost codificat ca variabilă-răspuns la care variantele de răspuns au fost da sau nu; o întrebare sună astfel: „Pe care dintre următoarele instrumente de combatere a corupției le-ați folosit până în prezent?” telefonul verde 1 da, 2 nu;

** întrebarea este cu răspuns multiplu, astfel încât suma tuturor procentelor pe coloană este diferită de 100

Scurtă descriere comparativă pe județe

Analiza pe fiecare județ în parte va urma tiparul analizei comparative pe județe astfel: identificarea factorilor și a cauzelor corupției, definirea corupției de către cetățeni cu propriile cuvinte și identificarea faptelor de corupție, mijloace și instituții de prevenire a corupției folosite de cetățeni.

Comparativ cu media pe total eșantion, bucureștenii (90,8%) și nemțenii (91%) merg cel mai rar la Instituția Prefectului, iar 95,8% dintre bucureșteni apelează mai rar de o dată pe an sau niciodată la un ONG pentru a-și rezolva o problemă (vezi tabelul 11 din anexa 4). 64,7% dintre clujeni și 62% harghiteni au mers cel puțin o dată la 2-3 luni la primărie pentru a-și rezolva o problemă. Cetățenii din județele mai dezvoltate și cu grad mai ridicat de participare civică frecventează mai des instituțiile publice locale pentru rezolvarea problemelor.

În calitate de persoană fizică care apelează la serviciile primăriei, cei mai mulți sunt bucureștenii (91,9%), 20,2% dintre clujeni merg la Instituția Prefectului în calitate de persoane juridice, iar 6,2% dintre doljenii în calitate de funcționari din altă instituție publică. 23,5% dintre clujenii chestionați și 23% dintre bucureșteni interacționează cu ONG-urile altfel decât ca persoane fizice, juridice sau funcționari, cel mai probabil ca voluntari, experți sau angajați (vezi tabelul 12 din anexa 4).

Imaginea de ansamblu este că instituțiile centrale sunt percepute ca fiind mai corupte decât cele locale. Harghitenii sunt, astfel, cei care consideră, în procent de peste 70%, că există corupție în mică și foarte mică măsură în primărie și în Instituția Prefectului, având mai multă încredere în instituțiile locale. De altfel, harghitenii care merg cel mai des la primărie (82,9%) sunt și cei care o consideră puțin coruptă. Când privește percepția gradului ridicat de corupție din instituțiile publice, clujenii consideră în proporție de peste 90% că cele mai corupte sunt guvernul și instituțiile centrale. Cu excepția harghitenilor (care consideră mai degrabă că instituțiile publice centrale sunt mai degrabă puțin corupte), cetățenii din celelalte patru județe care au răspuns la chestionar apreciază că se poate vorbi despre corupție în guvern și în instituțiile centrale în mare și foarte mare măsură (vezi tabelul 13 din anexa 4). Cetățenii sunt consecvenți în stabilirea imaginii de instituție coruptă, aproximativ la fel de mulți clujeni și nemțeni extinzând percepția coruptibilității instituțiilor asupra angajaților săi în mare și foarte mare măsură, după cum un procent aproximativ egal de nemțeni consideră că funcționarii din instituțiile publice locale sunt în mică și foarte mică măsură corupți (vezi tabelul 14 din anexă).

În privința gradului de cunoaștere a cazurilor de corupție (tabelul 15 din anexa 4), cetățenii din 4 județe declară, în proporții de peste 50%, că nu știu cazuri de corupție. Doar doljenii recunosc acest lucru mai mult decât ceilalți, ei fiind cei care dau și cele mai multe exemple de cazuri de corupție (vezi analiza pentru județul Dolj). Când este vorba despre recunoașterea unor fapte neetice ca acte de corupție, peste 90% dintre cetățenii din toate județele au identificat luarea de mită, iar între 75% și 97% au identificat și darea de mită, ca acte de corupție. Deși majoritatea a identificat preponderent actele de corupție și apoi practicile

comune care pot facilita corupția, o bună parte dintre clujeni consideră că oferirea unei atenții medicului după consultație (73,5%) și lipsa de transparență în relația cu publicul (44,5%) reprezintă infracțiuni de corupție. Un număr mare de nemțeni (56,5%) consideră că folosirea abuzivă a resurselor este de asemenea infracțiune de corupție (vezi tabelul 16 din anexa 4). Definirea actelor de corupție și a practicilor comune care pot facilita corupția este dată de frecvența acestora, iar delimitarea conceptuală se face în funcție de „cât de normal” este să reacționezi așa. Practicile cele mai frecvent întâlnite de cetățeni în instituțiile publice sunt: conflictele de interese în București (cu 41,6% din mențiunile cetățenilor), ascunderea, distorsionarea sau blocarea accesului la informații în București (45,2%) și Cluj (49,2%) sau atitudini discriminatorii și rele tratamente în relația cu cetățenii în Cluj (45,4%). În județul Harghita, toate practicile menționate în chestionar sunt frecvent întâlnite de cel puțin 50% dintre cetățeni, în timp ce în județul Neamț acestea sunt rar și foarte rar întâlnite, peste 70% dintre cetățeni declară acest lucru (vezi tabelul 17 din anexa 4).

Caseta 3. Exemplificarea unor situații care pot favoriza corupția

Utilizarea resurselor publice

Art. 18. - (1) Funcționarii publici sunt obligați să asigure ocrotirea proprietății publice și private a statului și a unităților administrativ-teritoriale, să evite producerea oricărui prejudiciu, acționând în orice situație ca un bun proprietar.

(2) Funcționarii publici au obligația să folosească timpul de lucru, precum și bunurile aparținând autorității sau instituției publice numai pentru desfășurarea activităților aferente funcției publice deținute.

(3) Funcționarii publici trebuie să propună și să asigure, potrivit atribuțiilor care le revin, folosirea utilă și eficientă a banilor publici, în conformitate cu prevederile legale.

(4) Funcționarilor publici care desfășoară activități publicistice în interes personal sau activități didactice le este interzis să folosească timpul de lucru ori logistica autorității sau a instituției publice pentru realizarea acestora.

Caz 1 – Așa NU !

Un funcționar public care era în același timp și cursant al unui program de specializare în funcția publică, a utilizat timpul de lucru, calculatorul și imprimanta în vederea elaborării, redactării și multiplicării lucrărilor pe care trebuia să le prezinte cu ocazia susținerii respectivului curs.

Caz 2 – Așa DA !

Directorul compartimentului economic din cadrul unei instituții centrale a propus codificarea echipamentului de imprimare alocat fiecărui departament din respectiva instituție, astfel încât să se poată eficientiza activitatea profesională și reduce cheltuielile inutile, având în vedere că majoritatea funcționarilor publici utilizau echipamentele din dotarea instituției în scopuri strict personale.

Sursa: Dumitru, Dimitriu, 2006. Manual de proceduri pentru implementarea codului de conduită

Cea mai cunoscută instituție cu rol în combaterea corupției este Direcția Națională Anticorupție, peste 75% din cetățenii din toate cele 5 județe afirmând acest lucru. Peste 50% dintre cetățenii fiecărui județ au identificat corect 5 din cele 6 instituții cu atribuții în combaterea corupției. Ministerul Administrației și Internelor este mai puțin cunoscut cu asemenea atribuții. De asemenea, o bună parte dintre cetățeni au atribuit organizației non-guvernamentale Transparency International astfel de sarcini, deși rolul acesteia este mai degrabă de informare și prevenție. În mai mică măsură s-a întâmplat ca și alte ONG-uri să fie responsabilizate cu acțiuni de combatere a corupției.

Caseta 4. Misiunea asociațiilor nonguvernamentale preocupate de tema corupție în România

Ce este TI Romania

Transparency International Romania/Asociația Română pentru Transparență (TI-RO) este o organizație neguvernamentală care are ca prim obiectiv prevenirea și combaterea fenomenului corupției, la nivel național și internațional, în special prin activități de cercetare, documentare, informare, educare și sensibilizare a opiniei publice.

Asociația Pro Democrația

Asociația Pro Democrația (APD) este o organizație neguvernamentală, non-profit și nepartizantă, înființată în anul 1990. APD are în prezent 31 de cluburi în care activează peste 1000 de cetățeni (voluntari și membri). Misiunea Asociației Pro Democrația este de a întări democrația la nivel național și internațional prin stimularea participării civice. Domeniile de interes ale Asociației Pro Democrația sunt: îmbunătățirea relației între alegători și aleși, corectitudinea procesului electoral, educația civică, participarea cetățenilor la procesul de elaborare a politicilor publice, transparența instituțiilor publice și controlul societății civile asupra acestora, respectarea drepturilor omului.

Asociația pentru Implementarea Democrației

Asociația pentru Implementarea Democrației este o organizație neguvernamentală din România a cărei misiune este de a contribui la dezvoltarea democrației în România prin promovarea valorilor democratice, întărirea instituțiilor democratice și susținerea noii generații de lideri români.

Programele și activitățile desfășurate de organizație pornesc de la nevoile cetățenilor și se axează pe rezolvarea unor probleme și nevoi de sistem, cum ar fi: responsabilizarea oamenilor politici, întărirea valorilor liderilor din Romania, susținerea participării cetățenilor în procesul de luare a deciziilor.

O importantă parte a viziunilor noastre este dedicată susținerii și îmbunătățirii calității liderilor din România, considerând importantă apariția unei generații de lideri vizionari în politică, administrație publică, afaceri, ONG etc. În toate programele, asociația încearcă să susțină lideri care împărtășesc valori morale și etice, și care au o viziune asupra rolului și muncii lor în beneficiul cetățenilor pe care îi reprezintă.

Sursa: site-urile organizațiilor

Din punct de vedere al eficienței instituțiilor statului, deși percepția generală este că instituțiile centrale sunt mai ineficiente decât cele locale, în jur de 90% dintre harghiteni consideră că primăria, Instituția Prefectului și o instituție centrală (Agenția Națională pentru Integritate) sunt ineficiente în combaterea corupției. La extrema cealaltă, doljenii, însă într-o proporție mai redusă, consideră aceste instituții eficiente. Poliția este percepută mai degrabă ca ineficientă de către cetățenii tuturor celor cinci locații (vezi tabelul 19 din anexa 4). Proximitatea spațială, frecvența interacțiunii și cunoașterea atribuțiilor unei instituții dau impresia de eficiență a luptei împotriva corupției.

Pentru furnizarea informațiilor despre corupție, mass-media este de departe cea mai credibilă sursă de informare pentru cetățenii tuturor județelor. Cea mai mare credibilitate o are în județul Dolj, iar cea mai mică în București și județul Ilfov. Este important de menționat că, din alte întrebări din chestionar și din observațiile monitorilor se poate face distincția între credibilitatea mass-media ca sursă locală de informare versus mass-media ca sursă centrală de informare, cea din urmă având o credibilitate mai scăzută pentru cetățenii municipiului

București și ai județului Ilfov. O importanță mare o au în furnizarea informațiilor despre corupție: prietenii, colegii, membrii familiei și Internetul. Instituțiile locale și cele centrale sunt surse credibile pentru un număr redus de persoane (vezi tabelul 20 din anexa 4).

Responsabilitatea la nivel de individ este atribuită preponderent funcționarilor, a căror conștiință ar trebui să reprezinte un factor de prevenire a corupției. Bucureștenii și doljenii consideră într-o mai mică măsură că responsabilitatea trebuie pusă exclusiv pe umerii conștiinței funcționarilor publici, responsabilizând și contextul favorizant (colegii de birou), mass-media și cetățenii (vezi tabelul 21 din anexa 4).

Frecvența actelor de corupție prezentate în presă, artibuirea externă a responsabilității pentru inițierea sau finalizarea actelor de corupție fac ca implicarea cetățenilor în combaterea corupției să fie mică, jumătate declarând că nu au folosit nicio variantă din cele prezentate în chestionar în combaterea corupției. În județul Harghita, procentul celor care nu au folosit astfel de instrumente ajunge la 83,2%. Cel mai folosit instrument este acela de a refuza o plată suplimentară solicitată direct sau indirect de funcționarii publici, însă aceasta nu ajunge la cauza problemei, ci mai degrabă doar la efectele acesteia. Procentul celor care folosesc metode pro-active (reclamații scrise, sesizări la parchet, participări la întâlniri publice sau la manifestări de protest împotriva actelor de corupție) scade pe măsură ce efortul depus pentru acționare crește. Cu toate acestea însă, cel mai la îndemână instrument, telefonul verde, este foarte puțin folosit de cetățenii din oricare locație. O posibilă explicație poate fi aceea că cei mai mulți cetățeni nu știu de existența lui sau nu știu cum să folosească acest instrument. În caseta 5 este prezentat modul în care funcționează telefonul verde ca instrument de combatere a corupției.

Caseta 5. Telefonul verde ca instrument de prevenire și combatere a corupției

LINIA VERDE ANTICORUPȚIE 0800.806.806

Linia verde anticorupție - 0 800 806 806 a fost lansată o dată cu operaționalizarea **Direcției Generale Anticorupție**, respectiv la data de 31 octombrie 2005 și s-a dovedit un instrument de lucru foarte util în relația cu cetățenii.

Linia verde anticorupție a M.A.I. are două componente: un telefon direct și - în cazul în care telefonul este ocupat sau programul de lucru al operatorului s-a sfârșit - o căsuța vocală care preia solicitarea venită la Telverde. Programul de lucru este: Luni – Vineri: 8.00 – 16.00

Prima componentă a liniei verde anticorupție este telefonul 0 800 806 806. Cu prilejul evaluării Campaniei de responsabilizare Anticorupție și a spotului publicitar de popularizare a liniei gratuite TelVerde pentru sesizarea faptelor de corupție săvârșite de personalul M.A.I., a fost lansată a doua linie telefonică la D.G.A. pentru reclamarea faptelor de corupție. Numărul de telefon al liniei este același, dar sunt disponibili doi operatori pentru a prelua apelurile.

Trebuie să menționăm faptul că, pentru asigurarea serviciului la TelVerde, D.G.A. nu a beneficiat de operatori specializați, persoanele fiind consiliate și îndrumate de către lucrătorii unității, atât cei operativi cât și cei de sprijin, de la nivel central și teritorial.

În timp, s-a observat dorința apelanților de a sesiza aspectele de corupție direct către operator, decât la căsuța vocală a liniei, motiv pentru care, în timpul săptămânii răspund doi operatori, în paralel.

Sursa: Ministerul Administrației și Internelor, Direcția Generală Anticorupție <http://www.mai-dga.ro/index.php?i=301&l=ro&t=213>

București și județul Ilfov

Structura analizelor la nivel județean urmează structura analizei pe întreg eșantionul: factori/cauze ale corupției, accepțiuni ale corupției în viziunea cetățenilor și mijloace de prevenire și combatere a corupției. Majoritatea respondenților care interacționează cu primăria sectorului 6¹⁰ și instituțiile monitorizate din județul Ilfov¹¹ (51,1%) merg cel puțin o dată la 2-3 luni la primărie, însă la celelalte instituții și autorități locale mai rar. Procentul celor care apelează la ONG-uri pentru rezolvarea unei probleme cel puțin o dată la 2-3 luni este de doar 4,2%. Cetățenii interacționează astfel cu instituțiile doar în măsura în care acestea ajută la rezolvarea unor probleme (vezi tabelul 20). Cei mai mulți (91,9%) apelează la ajutorul instituțiilor (primărie) pentru rezolvarea problemelor în calitate de persoane fizice (tabelul 23 din anexa 4).

Tabelul 20. Frecvența interacțiunii cu instituțiile și autoritățile publice locale

Cât de frecvent mergeți la ... pentru a vă rezolva o problemă?	săptămânal	lunar	o dată la 2-3 luni	mai rar de o dată pe an	niciodată
Primărie	4,2	11,5	35,5	44,3	4,6
Instituția Prefectului	0,0	4,6	4,6	33,6	57,3
Servicii Publice deconcentrate	0,0	11,8	22,1	29,8	36,3
ONG-uri	0,0	1,5	2,7	18,7	77,1

Astfel, percepția gradului de corupție din instituții și a coruptibilității funcționarilor publici este dată de frecvența și tipul interacțiunii cu aceștia (tabelele 21 și 22). Cele mai corupte apar instituțiile centrale atât ca instituții, cât și la nivelul funcționarilor care lucrează în aceste instituții.

Tabelul 21. Percepția gradului de corupție al instituțiilor publice locale din București și județul Ilfov

În ce măsură apreciați că se poate vorbi despre corupție în următoarele instituții publice?	în foarte mare măsură	în mare măsură	în mică măsură	în foarte mică măsură
Primăria	27,6	37,8	29,1	5,5
Instituția Prefectului	24,5	40,3	25,3	9,9
Guvernul și instituțiile centrale	51,8	28,7	15,5	4,0

obs. valorile reprezintă procente valide (nu cuprind non-răspunsurile)

¹⁰ menționați în text ca „bucureșteni”

¹¹ pentru structura eșantionului din București, vezi figurile 10-12 din anexa 4.

Tabelul 22. Percepția gradului de corupție al funcționarilor publici din București și județul Ilfov

În ce măsură apreciați că funcționarii publici din instituțiile următoare sunt corupți?	în foarte mare măsură	în mare măsură	în mică măsură	în foarte mică măsură
Primărie	28,7	36,2	27,2	7,9
Instituția Prefectului	23,9	40,6	23,9	11,5
Guvernul și instituțiile centrale	54,0	28,6	13,9	3,6

obs. valorile reprezintă procente valide (nu cuprind non-răspunsurile)

Vocile monitorilor completează imaginea cu potențiale explicații:

„În sistemul public [n.a. cetățenii] consideră că există corupție mai mult sau mai puțin, deși atunci când sunt întrebați de propria primărie par să sesizeze mai rar probleme legate de acest stigmat. Așadar, în instituțiile cu care au contact mai direct și mai des, corupția nu este problematică pentru cei mai mulți dintre ei, însă insituțiile centrale le par mai corupte.” (monitor București, despre PS 6)

Lipsa accesului la informație și comunicarea defectuoasă a instituțiilor le face pe cele de la nivel central să fie percepute drept mai corupte, iar apropierea și stabilirea unor legături cu administrația locală duce la subiectivizarea relațiilor și incapacitatea de distanțare față de anumite fapte într-un context obiectiv și clar specificat care pot fi de corupție.

„În ceea ce privește atitudinea cetățenilor față de instituțiile publice și față de funcționari, pot spune că m-am întâlnit cu aceleași prejudecăți la majoritatea intervievaților, și anume că atât instituțiile, cât și funcționarii sunt corupți, cu toate că la întrebarea deschisă despre cunoașterea unui caz de corupție aceștia au răspuns negativ.” (monitor București)

Răspunsurile difuze sunt determinate de contaminarea imaginii instituțiilor publice cu percepții negative ale unor situații, instituții, funcționari și de absența unei gândiri critice, diferențiate și argumentate din partea cetățenilor.

Alți factori care favorizează apariția corupției sunt, în funcție de frecvența apariției lor în răspunsurile cetățenilor, salarizarea necorespunzătoare (70,2%), legislația deficitară (69,1%) și managementul defectuos al instituțiilor (vezi tabelul 23).

Tabelul 23. Factori care favorizează apariția corupției

Care dintre următoarele pot favoriza apariția corupției?	% celor care au răspuns afirmativ*
salarizarea necorespunzătoare	70,2**
legislație deficitară	69,1
lipsa unor mecanisme de evaluare, monitorizare și control a activității	42,8
management defectuos al instituțiilor	42,4
existența unui sistem netransparent de luare a deciziilor	36,6

lipsa de transparență în relația instituțiilor cu cetățenii	31,7
sistem deficitar de formare continuă a personalului	29,0
lipsa de competiție	25,6

Obs.: * în baza de date fiecare instituție a fost codificată ca variabilă-răspuns la care variantele de răspuns au fost da sau nu; o întrebare sună astfel: „Care dintre următoarele pot favoriza apariția corupției?” legislația deficitară 1 da, 2 nu;
** întrebarea este cu răspuns multiplu, astfel încât suma tuturor procentelor este diferită de 100

Așa cum au observat și monitorii, răspunsurile cetățenilor cu privire la definirea faptelor de corupție sunt nestructurate, difuze. În plus, doar 41,2% au afirmat că știu cazuri de corupție, 84,2% dintre aceștia oferind și exemple. Cele mai multe (38,6%) se referă la plățile informale oferite cu scopul de a facilita rezolvarea unei probleme. Spre deosebire de eșantionul național însă, bucureștenii au identificat în mai mare măsură alte cazuri de corupție: dare și luare de mită (1,5%), infracțiuni ce țin de domeniul public (1,5%), cazuri în care au fost implicați actori locali sau reprezentanți ai administrației locale și centrale, politicieni (4,32%) (vezi tabelul 24 care urmează și tabelul 24 din anexa 4).

Tabelul 24. Gradul de cunoaștere a cazurilor de corupție de către bucureșteni și ilfoveni

Cunoașteți cazuri de corupție din experiența personală sau prezentate în presă și în care să fie implicați funcționari publici din localitatea/județul Dvs. ?		
	frecvență	procente
da	108	41.2
nu	154	58.8
Total	262	100.0

Gradul de cunoaștere a cazurilor de corupție este determinat atât prin întrebarea deschisă anterioară, de exemplificare a acestora, cât și prin întrebări prestabilite. Una dintre acestea presupune identificarea actelor de corupție dintr-o serie de fapte neetice. Astfel, cei mai mulți au identificat darea (91,2%) și luarea de mită (85,5%), primirea de foloase necuvenite (56,9%) și traficul de influență (48,5%), însă au fost și cetățeni care au identificat fapte cu potențial de a favoriza și produce corupție ca fiind acte de corupție. Munca la negru a fost identificată de 24,1% dintre cetățeni și lăsarea bacșișului de 15,3%.

Tabelul 25. Identificarea actelor de corupție dintr-o serie de fapte neetice de către bucureșteni și ilfoveni

Pe care dintre următoarele le-ați cataloga drept acte de corupție?	% celor care au răspuns afirmativ*
luarea de mită	91.2**
darea de mită	85.5
primirea de foloase necuvenite	56.9
traficul de influență	48.5
oferirea unei atenții pentru obținerea unor facilități în relația cu funcționarii publici	41.6
oferirea unei atenții medicului după consultație	41.6

folosirea abuzivă a resurselor	34.0
munca la negru	24.1
lipsa de transparență în relația cu publicul	22.5
lăsarea bacșișului	15.3

Obs.: * în baza de date fiecare practică a fost codificată ca variabilă-răspuns la care variantele de răspuns au fost da sau nu; o întrebare sună astfel: „Pe care dintre următoarele le-ați cataloga drept acte de corupție?” luarea de mită 1 da, 2 nu

** întrebarea este cu răspuns multiplu, astfel încât suma tuturor procentelor pe coloană este diferită de 100

Cele mai frecvent întâlnite practici din instituțiile publice bucureștene, sunt, în percepția cetățenilor, ascunderea, distorsionarea sau blocarea accesului la informații (45,2%)¹², conflictul de interese și incompatibilitățile profesionale (41,6%), lipsa de transparență în luarea deciziilor (35,5%) (vezi tabelul 26).

Tabelul 26. Practici instituționale care favorizează apariția corupției în instituțiile bucureștene și ilfovene

Care dintre următoarele practici credeți că sunt cel mai frecvent întâlnite în instituțiile publice din localitatea/județul Dvs.?					
	deloc	foarte puțin frecvent	puțin frecvent	frecvent	foarte frecvent
primirea de bani și cadouri pentru servicii la care aveți dreptul	45.4	20.2	17.2	15.3	1.9
primirea de bani și cadouri pentru a favoriza pe cineva	40.8	22.5	22.5	12.2	1.9
conflicte de interese, incompatibilități	16.8	15.6	26.0	27.1	14.5
ascunderea, distorsionarea sau blocarea accesului la informații	14.6	15.3	24.9	28.4	16.9
atitudini discriminatorii și rele tratamente în relația cu cetățenii	28.2	21.0	20.6	19.8	10.3
lipsa de transparență în ce privește modul de luare a deciziilor	19.1	20.2	25.2	17.6	17.9

obs.: valorile reprezintă procente valide, fără non-răspunsuri

„Mulți dintre ei [n.a. cetățeni] consideră corupția ca pe ceva firesc, un fenomen întâlnit în toate instituțiile și evită să dea exemple chiar dacă au întâlnit cazuri.” (monitor București); normalitatea prezenței actelor de corupție fiind asociată cu difuziunea responsabilității pentru acțiune (de prevenire sau denunț).

Astfel, aproximativ 50% dintre cetățeni au afirmat că nu au folosit niciuna dintre variantele menționate în chestionar (cele mai uzuale de altfel) pentru prevenirea și combaterea corupției. 34,4% dintre bucureștenii și ilfovenii care au răspuns la chestionar au refuzat să dea bani sau cadouri când acestea au fost solicitate în mod direct sau indirect și doar 22,1% au depus reclamații scrise sau au trimis e-mail-uri instituției aflate în culpă. Cei mai puțini s-au implicat în acțiuni de mai mare amploare pentru prevenirea și combaterea corupției: proteste scrise sau ieșiri în stradă (8,8%), informarea mass-media (5,3%) sau sesizarea în scris a poliției și a parchetului (5%) (vezi tabelul 27).

¹² Frecvența apariției acestor practici este determinată prin răspunsul frecvent și foarte frecvent la întrebarea „Care dintre următoarele practici credeți că sunt cel mai frecvent întâlnite în instituțiile publice din localitatea/județul Dvs.?”

Tabelul 27. Instrumente de combatere a corupției folosite de bucureșteni și ilfoveni

Pe care dintre următoarele instrumente de combatere a corupției le-ați folosit până în prezent?	% celor care au răspuns afirmativ
niciuna dintre variante	48.9
refuzul de a da bani sau cadouri când acestea au fost solicitate în mod direct sau indirect, considerate o practică obișnuită	34.4
reclamații scrise sau email-uri adresate instituției în cauză	22.1
proteste scrise sau ieșiri în stradă	8.8
telefonul verde	5.4
informarea mass-media	5.3
participarea la întâlniri publice	5.0
sesizarea în scris a poliției sau a parchetului	5.0

Obs.: * în baza de date fiecare factor a fost codificat ca variabilă-răspuns la care variantele de răspuns au fost da sau nu; o întrebare sună astfel: „Pe care dintre următoarele instrumente de combatere a corupției le-ați folosit până în prezent?” telefonul verde1 da, 2 nu;

** întrebarea este cu răspuns multiplu, astfel încât suma tuturor procentelor pe coloană este diferită de 100

Cea mai cunoscută instituție cu rol în combaterea corupției este pentru bucureșteni și ilfoveni tot DNA (86,3% dintre aceștia au afirmat că au această informație), urmată de Ministerul Justiției (77,1%), Direcția Antifraudă Fiscală (59,5%) și Garda Financiară (55,3%). Activitatea unor ONG-uri a fost identificată ca fiind tot pentru combaterea corupției, 22,5% dintre cetățeni menționând Transparency International, 8,4% Asociația pentru Implementare Democrației și 3,4% Asociația Pro-Democrația. Acestea însă au rol doar de informare și prevenire a corupției în România sau de susținere a eticii în administrație.

Dintre instituțiile cu rol în combaterea corupției în instituțiile publice, DNA este percepută ca fiind cea mai eficientă: 45,8% dintre cetățeni au afirmat că este eficientă și foarte eficientă. Subordonată Ministerului Afacerilor și Internelor, Instituția Prefectului este considerată a fi cea mai ineficientă în combaterea corupției, de către 87,8%¹³ dintre cetățeni, primăria, poliția și Agenția Națională pentru Integritate urmând-o îndeaproape (tabelul 28). Percepția pozitivă a eficienței DNA este dată și de mediatizarea cazurilor de corupție sesizate și existente la această instituție.

Tabelul 28. Eficiența instituțiilor statului cu privire la combaterea corupției în percepția bucureștenilor și a ilfovenilor

Ce instituții ale statului credeți că sunt mai eficiente în combaterea corupției din instituțiile publice?	deloc eficient	foarte puțin eficient	puțin eficient	eficient	foarte eficient
DNA	11.8	14.1	28.2	28.6	17.2
Poliția	28.7	24.5	20.7	21.8	4.2
Agenția Națională de Integritate	30.2	24.0	26.3	13.4	6.1
Primăria / primarul	56.1	17.2	11.8	9.2	5.7
Instituția Prefectului / prefectul	51.5	20.2	16.0	7.3	5.0

obs.: valorile reprezintă procente valide, fără non-răspunsuri

¹³ Procentul celor care au răspuns deloc eficient, foarte puțin eficient sau puțin eficient la întrebarea „Ce instituții ale statului credeți că sunt mai eficiente în combaterea corupției din instituțiile publice?”.

O imagine negativă și o credibilitate scăzută o au instituțiile publice locale și în furnizarea informațiilor despre corupție și despre Strategia Națională Anticorupție, doar 12,2% dintre bucureștenii și ilfovenii chestionați menționându-le. Cea mai mare credibilitate o are însă mass-media, 65,3% dintre cetățeni având încredere în informațiile oferite de aceasta pe tema corupției. Internetul reprezintă o sursă credibilă de informare pe tema corupției pentru 40,5% dintre cetățeni (tabelul 29).

Tabelul 29. Surse de informație pentru furnizarea informațiilor despre corupție în percepția cetățenilor din București și din județul Ilfov

Pe care dintre următoarele surse le considerați credibile pentru furnizarea informațiilor despre corupție și despre strategia națională anticorupție?	% celor care au răspuns afirmativ
Mass media	65.3
Prieteni, colegi, membri ai familiei	54.2
Internet	40.5
ONG-uri	25.2
Guvern și alte instituții ale administrației centrale	24.4
Instituții ale administrației locale	12.2

Obs.: * în baza de date fiecare practică a fost codificată ca variabilă-răspuns la care variantele de răspuns au fost da sau nu; o întrebare sună astfel: „Pe care dintre următoarele surse le considerați credibile pentru furnizarea informațiilor despre corupție și despre strategia națională anticorupție?” mass-media 1 da, 2 nu;

** întrebarea este cu răspuns multiplu, astfel încât suma tuturor procentelor pe coloană este diferită de 100

Responsabilitatea realizării unei infracțiuni de corupție este pusă pe seama individului, conștiința fiind cea care ar trebui să îi dicteze funcționarului public un comportament etic și o atitudine pro-activă în această direcție. Astfel consideră 49,6% dintre cetățeni. O influență mare o pot avea asupra comportamentului lor cetățenii, care să evite situațiile care favorizează apariția corupției (38,6% dintre cetățeni menționează că cetățenii pot influența pozitiv comportamentul corupt al funcționarilor publici) (vezi tabelul 30). Atitudinea generală a cetățenilor în fața prevenirii infracțiunilor de corupție este mai degrabă apatică, așa cum reiese din observațiile monitorilor, lipsindu-le cunoștințele și o viziune încheată asupra corupției care să îi determine să ia o decizie/atitudine informată.

Tabelul 30. Factori care influențează comportamentul funcționarului corupt în percepția cetățenilor din București și din județul Ilfov

Cine sau ce poate influența pozitiv comportamentul funcționarului corupt?	% celor care au răspuns afirmativ
Propria conștiință	49.6
Cetățenii	38.6
Colegii de birou	34.5
Mass-media	31.8
Școala	21.0
Altă variantă	14.9
ONG-urile	14.5
Biserica din care face parte funcționarul	11.1

Obs.: * în baza de date fiecare factor a fost codificat ca variabilă-răspuns la care variantele de răspuns au fost da sau nu; o întrebare sună astfel: „Cine sau ce poate influența pozitiv comportamentul funcționarului corupt?” propria conștiință 1 da, 2 nu; ** întrebarea este cu răspuns multiplu, astfel încât suma tuturor procentelor pe coloană este diferită de 100

Alte probleme relatate de cetățeni care nu au fost înregistrate în chestionar dar care stau la baza neîncrederii cetățenilor în administrația publică și despre care ei consideră că pot contribui în mare măsură la apariția corupției sunt cele de ordin structural:

„neîncrederea în stat și în instituții publice ca urmare a lipsei generale de interes din partea acestora și lipsa unor locuri de muncă decente, care să le asigure niște condiții bune de trai și un venit corespunzător necesităților.” (monitor București)

„nemulțumirea față de schimbările legislative frecvente; cetățenii se simt descurajați și nu mai au încredere în instituții din cauza exemplelor de corupție relatate de mass-media.” (monitor București)

Județul Cluj

Eșantionul din Cluj, a cărui structură apare în figurile 13-15 din anexa 4, este mai masculin¹⁴ (55,88% bărbați) și vizează populația activă din punct de vedere ocupațional (64,71% sunt salariați). Corespunzător categoriei de populație ocupată, cei mai mulți respondenți se încadrează în categoriile de vârstă 31-54 ani (62,6%), cu 26,27% în categoria 36-44 și proporții egale (18,22%) pentru cei din categoriile 31-35, respectiv 45-54. Aceste caracteristici socio-demografice pot genera explicații cu privire la răspunsurile clujenilor.

Ca și bucureștenii, clujenii frecventează cel mai des primăria, 64,7% mergând cel puțin o dată la 2-3 luni la primărie pentru a rezolva o problemă. În 2010, 3,4% au declarat că nu merg niciodată la primărie, comparativ cu 2009 când 8% au declarat că nu au interacționat niciodată cu autoritățile și instituțiile publice locale în ultimele 3 luni, deci nici cu primăria¹⁵. Cel mai puțin frecventate pentru rezolvarea unei probleme sunt ONG-urile, la care nu au mers niciodată sau mai rar de o dată pe an 87,8% dintre cetățenii chestionați.

Tabelul 31. Frecvența interacțiunii clujenilor cu instituțiile și autoritățile publice locale

Cât de frecvent mergeți la ... pentru a vă rezolva o problemă?	săptămânal	lunar	o dată la 2-3 luni	mai rar de o dată pe an	niciodată
Primărie	16.8	27.7	20.2	31.9	3.4
Instituția Prefectului	4.2	16.0	18.5	23.5	37.8
Servicii Publice deconcentrate	3.4	15.2	24.9	23.2	33.3
ONG-uri	1.3	2.1	8.9	22.4	65.4

Astfel percepția gradului de corupție din instituții și a funcționarilor publici este dată de frecvența și tipul interacțiunii cetățean-funcționar public (tabelul 25 din anexa 4), credibilitatea mass-media și gradul de cunoaștere a unor exemple personale de corupție. Din punct de vedere al gradului de corupție al funcționarilor și al instituțiilor în care lucrează, cele

¹⁴ eșantionul total este echilibrat din punct de vedere al genului (50,18% bărbați), iar cel bucureștean este preponderent feminin (46,95% bărbați).

¹⁵ studiul din 2009 a fost realizat în cadrul proiectului Carta cetățenilor; întrebarea din studiu a fost „Cât de des ați interacționat cu instituțiile și autoritățile publice locale în ultimele 3 luni?” cu variantele de răspuns: niciodată, o singură dată, o dată pe lună, săptămânal, mai des.

mai corupte sunt instituțiile centrale atât ca instituții, cât și la nivelul funcționarilor care lucrează în aceste instituții. 92,6% dintre clujenii care au răspuns la întrebări s-au referit la gradul ridicat (în foarte mare măsură și în mare măsură) de corupție din Guvern și din instituțiile centrale și 93% la angajații acestora. Spre deosebire de bucureșteni, clujenii consideră administrația publică locală mai puțin coruptă: 59,6% din clujeni s-au referit la gradul ridicat de corupție din primărie și 55,3% la gradul de corupție al angajaților față de 65,4%, respectiv 65% dintre bucureșteni (tabelele 32 și 33).

Tabelul 32. Percepția gradului de corupție al instituțiilor publice locale din Cluj

În ce măsură apreciați că se poate vorbi despre corupție în următoarele instituții publice?	în foarte mare măsură	în mare măsură	în mică măsură	în foarte mică măsură
Primăria	18.0	41.7	27.2	13.2
Instituția Prefectului	19.8	37.3	31.1	11.8
Guvernul și instituțiile centrale	60.7	31.9	4.8	2.6

obs. valorile reprezintă procente valide (nu cuprind non-răspunsurile)

Tabelul 33. Percepția gradului de corupție al funcționarilor publici din instituțiile publice clujene

În ce măsură apreciați că funcționarii publici din instituțiile următoare sunt corupți?	în foarte mare măsură	în mare măsură	în mică măsură	în foarte mică măsură
Primărie	18.6	36.7	33.2	11.5
Instituția Prefectului	21.8	36.0	31.3	10.9
Guvernul și instituțiile centrale	59.0	33.9	6.2	0.9

obs. valorile reprezintă procente valide (nu cuprind non-răspunsurile)

Mass-media se bucură de credibilitate în furnizarea informațiilor despre corupție, fiind menționată ca sursă credibilă de 69,8% dintre cetățeni (vezi tabelul 39). Într-un articol din presa locală¹⁶ este prezentat felul în care autoritățile din spitalul de copii încurajează acordarea de cadouri sau donații după încheierea actului medical afișând un extras din legea drepturilor pacientului.

Caseta 6. Caz de corupție semnalat de presa clujeană în spitalul de copii

„Legea drepturilor pacientului nr 46/2003 recunoaște posibilitatea pacientului de a oferi personalului medical sau unității sanitare unde a primit îngrijiri, plăți suplimentare sau donații. Primirea de donații sau cadouri de la pacient, ulterior finalizării acordării asistenței medicale, ca recunoștință pentru serviciile prestate este perfect legală; cuantumul acestor cadouri trebuie să fie, însă, în concordanță cu posibilitățile materiale ale pacientului și cu rezultatul acordării asistenței medicale.” (afișul lipit în incinta spitalului, conform articolului *Afiș într-un spital din Cluj: primirea de cadouri de la pacienți este legală*)

„Legea sanitară permite acordarea de cadouri. Așa e peste tot în lume. Pacientul poate oferi, dar medicul nu poate condiționa. După părerea mea, aceste prevederi sunt interpretabile deoarece se poate subînțelege că e vorba de bani și de aceea legea trebuia modificată”, detaliază conferențiarul Călin Lazăr, directorul medical al spitalului.” (extras din interviul luat conducătorului spitalului, prezentat în articolul *Afiș într-un spital din Cluj: primirea de cadouri de la pacienți este legală*)

„Art. 34

(1) Personalul medical sau nemedical din unitățile sanitare nu are dreptul să supună pacientul nici unei forme de presiune pentru a-l determina pe acesta să îl recompenseze altfel decât prevăd reglementările de plată legale din cadrul unității respective.

(2) Pacientul poate oferi angajaților sau unității unde a fost îngrijit plăți suplimentare sau donații, cu respectarea legii.” (extrasul din *Legea nr 46/2003, legea drepturilor pacienților*)

¹⁶ Șioca Mihai, Afiș într-un spital din Cluj: primirea de cadouri de la pacienți este legală, în *Evenimentul Zilei*, ediția online, vineri 2 iulie 2010: <http://www.evz.ro/detalii/stiri/afis-privind-legalitatea-cadourilor-in-spitale-899642.html>

Dincolo de comentariul managerului spitalului referitor la curențele legii cu privire la posibilitatea de a oferi cadouri sau donații personalului medical din spital, care apare ca o interpretare a legii în favoarea cadrelor medicale, legea nu are decât un singur paragraf (art. 34 prezentat în casetă) în care este reglementată plata de recompensare a personalului din spitale. La capitolul sancțiuni există un singur articol, care doar menționează condițiile generale de aplicare a acestora, nu și cazuri speciale sau cuantumul sancțiunilor în funcție de gravitatea faptei sau prezentarea sancțiunilor pe categorii (vezi legea în anexa 5). La capitolul dispoziții generale din legea 46/2003 nu există o definiție a sancțiunilor aplicabile sau a donațiilor care se pot face către spitale la inițiativele individuale ale foștilor pacienți. Mai mult, în cazul prezentat, diferența între ce prevede legea, ce este afișat pe pereții spitalului și ce declară managerul instituției este foarte mare, lăsând loc nu numai interpretărilor, dar și nemulțumirilor și frustrărilor pacienților. Acesta este un caz în care etica profesională și gradul de integritate al cetățeanului și al cadrului medical pot lăsa loc de interpretări ale situației, responsabilitatea recompensei fiind plasată cetățeanului mulțumit de calitatea actului medical.

În afară de factorii anterior menționați ai corupției (frecvența și tipul interacțiunii cu instituțiile publice locale și centrale și gradul de corupție din acestea), clujeni au mai identificat următoarele cauze mai importante: legislația deficitară (66,8%), salarizarea necorespunzătoare (62,6%), managementul defectuos al instituțiilor și lipsa unor mecanisme de monitorizare, evaluare și control a activității (55,5%) (vezi tabelul 34).

Tabelul 34. Factori care favorizează apariția corupției

Care dintre următoarele pot favoriza apariția corupției?	procentul celor care au răspuns afirmativ (%)
legislație deficitară	66,8
salarizarea necorespunzătoare	62,6
management defectuos al instituțiilor	54,6
lipsa unor mecanisme de evaluare, monitorizare și control a activității	55,0
existența unui sistem netransparent de luare a deciziilor	45,8
lipsa de transparență în relația instituțiilor cu cetățenii	42,4
lipsa de competențe	30,3
sistem deficitar de formare continuă a personalului	31,5

Obs.: * în baza de date fiecare instituție a fost codificată ca variabilă-răspuns la care variantele de răspuns au fost da sau nu; o întrebare sună astfel: „Care dintre următoarele pot favoriza apariția corupției?” legislația deficitară 1 da, 2 nu;

** întrebarea este cu răspuns multiplu, astfel încât suma tuturor procentelor este diferită de 100

Doar 29% dintre clujeni au afirmat că au cunoștință de cazuri de corupție din experiența personală sau din presă. Dintre numărul total de respondenți clujeni, doar 22,7% au oferit exemple de cazuri de corupție; cu alte cuvinte 54 din 69 de cetățeni care au afirmat că știu cazuri de corupție au și exemplificat (vezi tabelul 26 din anexa 4).

Tabelul 35. Gradul de cunoaștere a cazurilor de corupție de către clujeni

Cunoașteți cazuri de corupție din experiența personală sau prezentate în presă și în care să fie implicați funcționari publici din localitatea/județul Dvs. ?		
	frecvență	procente
da	69	29,0
nu	169	71,0
Total	238	100,0

Cele mai multe cazuri (38,6%) se referă la situații de rezolvare a unei probleme prin plăți informale (șpagă/mită la medic, la școală, la poliție sau la angajare), 6,3% se referă la cazuri de corupție în care au fost implicați actori locali sau reprezentanți ai administrației locale și centrale și 2,4% se referă la infracțiuni de corupție ce țin de domeniul public. Clujenii au identificat, prin răspuns deschis, cazurile de corupție menționate de lege și bine mediatizate. La identificarea cazurilor de corupție dintr-o serie de infracțiuni și practici comune, peste 50% au identificat întâi cazurile de corupție, făcând o deosebire clară între acestea și practicile comune care pot facilita corupția (vezi tabelul 36).

Tabelul 36. Identificarea actelor de corupție dintr-o serie de fapte neetice

Pe care dintre următoarele le-ați cataloga drept acte de corupție?	% celor care au răspuns afirmativ*
luarea de mită	97,9**
darea de mită	97,1
oferirea unei atenții pentru obținerea unor facilități în relația cu funcționarii publici	73,5
primirea de foloase necuvenite	70,2
traficul de influență	66,8
folosirea abuzivă a resurselor	49,2
lipsa de transparență în relația cu publicul	44,5
oferirea unei atenții medicului după consultație	41,6
munca la negru	26,9
lăsarea bacșișului	24,0

* în baza de date fiecare instituție a fost codificată ca variabilă-răspuns la care variantele de răspuns au fost da sau nu; o întrebare sună astfel: Pe care dintre următoarele le-ați cataloga drept acte de corupție? luarea de mită 1 da, 2 nu;

** întrebarea este cu răspuns multiplu, astfel încât suma tuturor procentelor este diferită de 100

97% dintre clujeni au identificat darea și luarea de mită ca fiind cazuri de corupție, 73,5% oferirea unei atenții pentru obținerea unor facilități în relația cu funcționarii publici, 70,2% primirea de foloase necuvenite și 66,8% traficul de influență. Comparativ cu bucureștenii și cu ilfovenii, aceștia au identificat mai bine infracțiunile de corupție și au făcut distincția mai clară între corupție și alte fapte neetice care pot conduce la corupție. Identificarea existenței acestor practici în instituțiile publice a relevat cele mai frecvente comportamente: 49,2% dintre clujeni consideră cel mai frecvent comportament (frecvent și foarte frecvent) ascunderea, distorsionarea sau blocarea accesului la informații, atitudinile discriminatorii și relele tratamente ale funcționarilor în relația cu cetățenii (45,4%), lipsa de transparență în ceea ce privește modul de luare a deciziilor (39,5%) și conflictele de interese și incompatibilitățile (31,9%) (vezi tabelul 37). Spre deosebire de cetățenii bucureșteni și ilfoveni, clujenii apreciază că practicile identificate sunt în mai mare măsură prezente în instituțiile publice din

Cluj, deși apreciază într-o mai mică măsură decât cei dintâi prezența faptelor de corupție în instituțiile locale (vezi tabelele 21, 22 pentru București și 32, 33 pentru Cluj).

Tabelul 37. Practici instituționale care favorizează apariția corupției în instituțiile clujene

Care dintre următoarele practici credeți că sunt cel mai frecvent întâlnite în instituțiile publice din localitatea/județul Dvs.?	deloc	foarte puțin frecvent	puțin frecvent	frecvent	foarte frecvent
primirea de bani și cadouri pentru servicii la care aveți dreptul	18.1	19.3	23.9	29.0	9.7
primirea de bani și cadouri pentru a favoriza pe cineva	17.6	18.9	28.6	26.9	8.0
conflicte de interese, incompatibilități	13.9	22.7	31.5	22.7	9.2
ascunderea, distorsionarea sau blocarea accesului la informații	10.5	16.8	23.5	31.5	17.6
atitudini discriminatorii și rele tratamente în relația cu cetățenii	15.5	15.1	23.9	24.8	20.6
lipsa de transparență în ce privește modul de luare a deciziilor	17.6	21.0	21.8	24.8	14.7

obs.: valorile reprezintă procente valide, fără non-răspunsuri

Exemple de cazuri de corupție sunt date și de voluntari, atât în calitate de cetățeni, cât și în calitate de monitori instruiți pentru identificarea faptelor de corupție: „[...] *ultimul program de renovare a centrului istoric, Piața Uniri și Bulevardul Eroilor, este văzut ca spălare de bani.*” (monitor Cluj)

La capitolul prevenție și combatere, cetățenii din Cluj au identificat în mai mare măsură (cu valori între 1 și 4 %) instituțiile cu rol în combaterea corupției decât bucureștenii: 91,6% dintre clujeni au identificat Direcția Națională Anticorupție spre deosebire de 86,3% dintre bucureșteni. Asociațiile non-guvernamentale (cu excepția Transparency International) și ANFP au fost identificate în mai mică măsură de către bucureșteni decât de către clujeni, fapt care poate fi explicat de o informare mai mare a cetățenilor Bucureștiului și județului Ilfov cu privire la ONG-urile care activează în domeniul corupției, al eticii și transparenței în administrația publică (vezi tabelul 38).

Tabelul 38. Instituții cu rol în combaterea corupției în percepția clujenilor și a bucureștenilor

Care dintre următoarele instituții au atribuții în ceea ce privește combaterea corupției în România?	% celor care au răspuns afirmativ	
	Cluj	București
Direcția Națională/Generală Anticorupție	91.6	86.3
Ministerul Justiției	76.5	77.1
Garda Financiară	63.5	59.5
Direcția Antifraudă Fiscală	63.0	55.3
Oficiul Național de Combatere a Spălării Banilor	49.2	49.6
Ministerul Administrației și Internelor	37.4	33.6
Transparency International	16.8	22.5
Agenția Națională a Funcționarilor Publici	13.0	12.6
Asociația Pro-Democrația	11.3	8.4
Asociația pentru Implementarea Democrației	6.7	3.4

* în baza de date fiecare instituție a fost codificată ca variabilă-răspuns la care variantele de răspuns au fost da sau nu; întrebarea sună astfel: Care dintre următoarele instituții au atribuții în ceea ce privește corupția? DNA 1 da, 2 nu;

** întrebarea este cu răspuns multiplu, astfel încât suma tuturor procentelor pe coloană este diferită de 100

Eficiența instituțiilor statului cu privire la prevenirea și combaterea corupției este dată tot prin prisma percepției cetățenilor, care au evaluat 5 astfel de instituții: două instituții centrale cu atribuții în prevenirea și combaterea macro infraționilor de corupție și trei din administrația locală. 60,8% dintre cetățeni consideră că DNA nu este eficientă (deloc eficientă, foarte puțin eficientă și puțin eficientă) și 85,7% consideră că ANI nu este eficientă. Mai mulți cetățeni s-au referit însă la ineficiența instituțiilor locale: 76,9% la ineficiența poliției, 89,5% la cea a primăriei și 89,9% la cea a Instituției Prefectului (tabelul 39).

Tabelul 39. Eficiența instituțiilor statului cu privire la combaterea corupției în percepția clujenilor

Ce instituții ale statului credeți că sunt mai eficiente în combaterea corupției din instituțiile publice?	Eficiență				
	deloc eficient	foarte puțin eficient	puțin eficient	eficient	foarte eficient
DNA	13.5	16.5	30.8	22.8	16.5
Poliția	21.4	29.8	25.6	15.1	8.0
Agenția Națională de Integritate	29.0	31.5	25.2	10.9	3.4
Primăria / primarul	37.8	28.6	23.1	8.8	1.7
Instituția Prefectului / prefectul	46.2	27.3	16.4	7.6	2.5

La nivel individual, 44,5% dintre cetățeni afirmă că nu au folosit niciunul din instrumentele menționate în chestionar pentru combaterea corupției (vezi tabelul 27 din anexă), 38,2% au refuzat să dea bani sau cadouri când le-au fost solicitate de către cei care lucrează în instituțiile publice și 21% au depus reclamații sau au trimis e-mailuri instituției în cauză. Puțini sunt cei care apelează la variante pro-active de combatere a corupției (proteste scrise sau ieșiri în stradă - 7,1%, folosirea telefonului verde - 4,2%, sau sesizarea în scris a poliției sau a parchetului - 11,3%). Cu toate acestea însă, un cetățean clujean este revoltat de inițiativa de a verifica nivelul de cunoștințe și gradul de informare al cetățenilor printr-un sondaj în cadrul unui proiect pe tema corupției:

„De ce ne ocupăm doar cu completarea de chestionare și sondaje de opinie, în loc să facem ceva serios în privința corupției, astfel s-ar putea implica și alte persoane cu statut mult mai înalt de domenii diferite!!!” (opinie a unui cetățean culeasă de un monitor din Cluj).

Deși presa se bucură de credibilitate în furnizarea informațiilor despre corupție (69,8% dintre cetățeni au afirmat acest lucru), doar 5,35% dintre clujeni au informat mass-media în scopul semnării unor acte de corupție (tabelul 28 din anexă și tabelul 39 din raport).

Tabelul 39. Credibilitatea surselor de furnizare a informațiilor despre corupție

Pe care dintre următoarele surse le considerați credibile pentru furnizarea informațiilor despre corupție și despre strategia națională anti-corupție?	% celor care au răspuns afirmativ*
Mass media	69.8**
Internet	50.0
Prieteni, colegi, membri ai familiei	47.9
ONG-uri	31.9
Instituții ale administrației locale	24.0
Guvern și alte instituții ale administrației centrale	18.9

* în baza de date fiecare sursă a fost codificată ca variabilă-răspuns la care variantele de răspuns au fost da sau nu; întrebarea sună astfel: Pe care dintre următoarele surse le considerați credibile pentru furnizarea informațiilor despre corupție și strategia națională anticorupție? Mass-media 1 da, 2 nu;

** întrebarea este cu răspuns multiplu, astfel încât suma tuturor procentelor pe coloană este diferită de 100

Aproximativ 74% dintre cetățeni responsabilizează funcționarul, a cărui conștiință ar trebui să îi influențeze comportamentul în mod pozitiv în fața unei infracțiuni de corupție, în prevenirea corupției. La o distanță de aproape 30 de procente, colegii (41,8%) sunt considerați ca element de cenzură împotriva actelor de corupție. Deși 35,7% dintre clujeni consideră că cetățenii pot reprezenta un factor cu efecte pozitive asupra comportamentului funcționarilor publici, lipsa de implicare a acestora este determinată de impactul redus pe care ei cred că îl pot avea în cazurile de corupție, cei mai mulți gândindu-se la infracțiunile de corupție produse la nivel macro, obiect al activității instituțiilor abilitate ale statului, sau la omniprezența fenomenului:

„Aceștia [n.a. cetățenii] nu erau cointeresați să participe la sondajul de opinie pe motiv că corupția a existat, există și va exista, iar ei nu sunt decât o verigă a acestui lanț. [...] am întâlnit și cetățeni foarte dezamăgiți de consecințele negative ale fenomenului de corupție, aceștia considerau că nu mai există nici o alternativă de eradicare a acestui fenomen [...] și considerau că nu mai are rost să se îngrijoreze de acest fenomen și de consecințele sale fiindcă ei nu se văd ca potențiali catalizatori pozitivi în diminuarea fenomenului de corupție.” (monitor Cluj)

O problemă majoră menționată în afara chestionarului de către clujeni este cea a locurilor de muncă din administrația publică: „Ca problemă relatată [...] cel mai des întâlnită s-a referit la ocuparea de posturi (nu exclusiv la primărie, ci și în cadrul altor instituții) pe considerente politice (apartenențe); acestea nu au fost menționate ca exemple în chestionar din dorința exprimată a respondenților.” (monitor Cluj)

Județul Dolj

Eșantionul din Dolj, prezentat detaliat în figurile 16-18 din anexa 4, este mai masculin¹⁷ (52,55% bărbați) și vizează populația activă din punct de vedere ocupațional (46,9% sunt salariați și 13,78% întreprinzători particulari). Corespunzător categoriei de populație ocupată, cei mai mulți respondenți se încadrează în categoriile de vârstă 18-24 ani (28,8%), și 36-54 ani (37,7%) cu 21,47% în categoria 45-54 ani și 16,23% în categoria 36-44 ani. Cel puțin 50% dintre doljenii au apelat la instituțiile statului cu o frecvență de cel mult o dată pe an (o dată pe an sau niciodată): 84,2% la Instituția Prefectului, 66,8% primăria și 49% serviciile publice deconcentrate.

Tabelul 40. Frecvența interacțiunii doljenilor cu instituțiile și autoritățile publice locale

Cât de frecvent mergeți la ... pentru a vă rezolva o problemă?	săptămânal	lunar	o dată la 2-3 luni	mai rar de o dată pe an	niciodată
Primărie	10,2	0,5	22,4	37,2	29,6
Instituția Prefectului	2,0	5,1	8,7	19,4	64,8
Servicii Publice deconcentrate	4,1	16,3	30,6	16,8	32,1
ONG-uri	20,5	2,1	10,3	9,2	57,9

Spre deosebire de majoritatea bucureștenilor și a clujenilor, care merg mai des (cel puțin o dată la 2-3 luni) la primărie (51,1% bucureșteni, respectiv 64,7% clujeni), cei mai mulți doljenii (51%) frecventează serviciile publice deconcentrate pentru rezolvarea unei probleme. Imaginea de instituție publică coruptă este astfel conturată în urma frecvenței și a tipului interacțiunii cetățenilor cu aceste instituții. Într-o mare și foarte mare măsură, aproximativ la fel de mulți cetățeni consideră primăria (75,4%) și instituția prefectului corupte (70,2%) făcând ca diferența de percepție a gradului de corupție din instituțiile locale și cele centrale să fie mai atenuată. 88,4% dintre doljenii vorbesc despre corupție în mare și foarte mare măsură în Guvern și în instituțiile centrale (vezi tabelul 41).

Tabelul 41. Percepția gradului de corupție al instituțiilor publice locale doljene

În ce măsură apreciați că se poate vorbi despre corupție în următoarele instituții publice?	în foarte mare măsură	în mare măsură	în mică măsură	în foarte mică măsură
Primăria	36,6	38,9	13,7	10,9
Instituția Prefectului	24,4	45,8	17,9	11,9
Guvernul și instituțiile centrale	59,0	29,5	3,5	8,1

Funcționarii care lucrează în aceste instituții sunt percepuți ca având aceeași reputație și imagine negativă, din punct de vedere al gradului de corupție, ca instituțiile în care sunt angajați, (vezi tabelul 30 din anexa 4).

Încadrând percepția negativă a instituțiilor statului și a angajaților acestora, legislația deficitară este un factor care favorizează apariția corupției în opinia a 63% dintre cetățeni.

¹⁷ eșantionul total este echilibrat din punct de vedere al genului (50,18% bărbați), iar cel bucureștean este preponderent feminin (46,95% bărbați).

Tabelul 42. Factori care favorizează apariția corupției

Care dintre următoarele pot favoriza apariția corupției?	% celor care au răspuns afirmativ
legislație deficitară	62,8
lipsa unor mecanisme de evaluare, monitorizare și control a activității	57,7
salarizarea necorespunzătoare	46,9
existența unui sistem netransparent de luare a deciziilor	43,9
lipsa de competențe	40,7
management defectuos al instituțiilor	37,8
lipsa de transparență în relația instituțiilor cu cetățenii	31,6
sistem deficitar de formare continuă a personalului	19,9

Obs.: * în baza de date fiecare instituție a fost codificată ca variabilă-răspuns la care variantele de răspuns au fost da sau nu; o întrebare sună astfel: „Care dintre următoarele pot favoriza apariția corupției?” legislația deficitară 1 da, 2 nu;

** întrebarea este cu răspuns multiplu, astfel încât suma tuturor procentelor este diferită de 100

Imaginea cetățenilor cu privire la factorii care favorizează apariția corupției este neclară, fiind amestecate aspecte de ordin sistemic (legislație deficitară, salarizare necorespunzătoare, lipsa de competențe) cu aspecte ce țin de managementul instituțiilor (lipsa unor mecanisme de monitorizare, evaluare și control a activității, existența unui sistem netransparent de luare a deciziilor, management defectuos al instituțiilor, lipsa de transparență în relația cu cetățenii).

63,6% dintre doljeni (tabelul 31 din anexa 4) au afirmat că știu cazuri de corupție din experiențe personale sau prezentate în presă, iar în ceea ce privește modul în care ei definesc corupția imaginea este mai clar conturată decât în cazul factorilor care o provoacă; ei vorbesc despre corupție pe de o parte în cazul persoanei care dă mită pentru a rezolva o problemă (37.7%) și pe de altă parte în cazul persoanelor din instituțiile publice locale sau centrale care comit astfel de infracțiuni (17,3%) sau corupție la nivel instituțional (1,5%) (vezi tabelul 43).

Tabelul 43. Definiții ale corupției (răspuns deschis)

	%	
Cunoașteți cazuri de corupție din experiența personală sau prezentate în presă și în care să fie implicați funcționari publici din localitatea / județul Dvs.? Dacă da, dați un exemplu	mită sau atenții pentru angajare	30,1
	persoane publice la nivel local sau central	10,2
	funcționari publici, politicieni	5,1
	mită sau atenții pentru medici și cadrele medicale	3,1
	Angajații din instituții publice	2,0
	mită pentru obținerea unei autorizații, certificat sau permis de conducere	2,0
	atenții pentru a rezolva o problemă	1,5
	instituții publice	1,5
	dare și luare de mită	1,5
	nepotism	1,0
	FNI	1,0
	dare de mită la poliție	0,5
	mită sau atenții pentru profesori	0,5
	încălcarea legilor	0,5
drumuri publice	0,5	
o familie întreaga în funcție de conducere	0,5	
taxă pentru un act convenit	0,5	
Exemple	62,2	
Non-răspuns	37,8	
Total	N = 196	100,0

Alte exemple de corupție, cu o frecvență redusă însă, sunt încălcarea legilor, numirea unei întregi familii în funcții de conducere, darea și luarea de mită sau nepotismul.

„Majoritatea cetățenilor cunosc foarte multe cazuri de corupție, însă nu toți doresc să vorbească deschis despre acest subiect (îndeosebi persoanele simple care vin în contact cu diferitele instituții ale statului). Majoritatea celor care au dat exemple de cazuri de corupție pe care le cunosc s-au limitat doar la cazurile care au fost făcute publice (cum este cazul primarului Craiovei care a fost reținut pentru luare de mită), deși cunoșteau și alte cazuri.”
(monitor Dolj)

În cazul întrebării cu răspunsuri precodificate, doljenii au identificat în mare parte cazurile de corupție cu cele specificate în lege: 92,4% au recunoscut luarea de mită și 88,8% darea de mită. Cu toate acestea, doar 33,2% consideră oferirea unei atenții pentru obținerea unor facilități în relația cu funcționarii publici, comparativ cu 57,7% care consideră oferirea unei atenții medicului după consultați, deși prima se încadrează în tipologia infracțiunilor de corupție, iar cea de-a doua este mai degrabă o practică comună care poate favoriza corupția. Primirea de foloase necuvenite și folosirea abuzivă a resurselor au fost identificate de cel puțin 50% dintre respondenți.

Tabelul 44. Definiții ale corupției (răspuns precodificat)

Pe care dintre următoarele le-ați cataloga drept acte de corupție?	% celor care au răspuns afirmativ
luarea de mită	92.4
darea de mită	88.8
oferirea unei atenții medicului după consultație	57.7
primirea de foloase necuvenite	55.1
traficul de influență	50.5
folosirea abuzivă a resurselor	39.3
oferirea unei atenții pentru obținerea unor facilități în relația cu funcționarii publici	33.2
munca la negru	29.1
lipsa de transparență în relația cu publicul	25.5
lăsarea bacșișului	17.4

Obs.: * în baza de date fiecare practică a fost codificată ca variabilă-răspuns la care variantele de răspuns au fost da sau nu; o întrebare sună astfel: „Pe care dintre următoarele le-ați cataloga drept acte de corupție?” luarea de mită 1 da, 2 nu;

** întrebarea este cu răspuns multiplu, astfel încât suma tuturor procentelor pe coloană este diferită de 100

Un alt monitor din județul Dolj, vorbind despre definirea și identificare faptelor de corupție de către cetățeni, se referă la lipsa de participare a cetățenilor la crearea și menținerea bunului public, pe baza principiilor acțiunii colective, și la prioritatea interesului personal în fața celui public:

„O mare parte dintre cei chestionați răspundeau cu indignare atunci când venea vorba despre acte concrete de corupție, întrucât considerau că oriunde ne uităm am putea găsi un asemenea exemplu. De asemenea, o idee intens vehiculată este aceea că preferăm să închidem ochii la actele de corupție, mai ales atunci când efectele sunt benefice pentru noi. [...]din punct de vedere etic, pot spune că, pentru respondenții craioveni, corupția este privită cu ochi răi atunci când o persoană are de suferit din cauza ei, însă poate fi privită cu ochi buni de aceeași persoană, dacă îi aduce anumite beneficii la un moment determinat.”
(monitor Dolj)

Schimbarea normelor, de la a respecta la a nu mai respecta legea, nu este identificată cu un moment clar în care s-a produs, și, deci, nici cu o cauză anume (apare des invocat motivul „toată lumea dă șpagă/mită”), fapt observat din atitudinea tinerilor și a adulților față de inițiativele de combatere a corupției:

„Persoanele chestionate nu știau drepturile care li se cuveneau, însă m-a surprins că darea și luarea de mită este o regulă nescrisă! Este imposibil să explici de ce nu trebuie să încălcăm legea, dar este normal să o încălcăm. [...] În mod surprinzător tinerii chestionați de mine s-au declarat foarte preocupați de acest subiect, pe când persoane mature ‘din sistem’ erau plictisite de noi tehnici de combatere a corupției.” (monitor Dolj)

Astfel, răspunsul a 37,8% dintre cetățeni că nu au folosit niciuna dintre variantele menționate în chestionar (cele mai cunoscute la noi în țară) de prevenire a corupției este în concordanță cu opiniile exprimate anterior. 35,2% au afirmat că refuză să ofere bani sau cadouri când acestea sunt solicitate în mod direct sau indirect, ca formă de prevenție a corupției. Aproximativ câte 15% dintre doljeni au participat la fiecare dintre următoarele acțiuni proactive de prevenție și combatere a corupției: proteste scrise sau ieșiri în stradă, participare la întâlniri publice, sau informarea mass-media cu privire la infracțiunile de corupție. Doar 5,1% au folosit telefonul verde pentru a semnală faptele de corupție.

Tabelul 45. Instrumente de combatere a corupției folosite de doljeni

Pe care dintre următoarele instrumente de combatere a corupției le-ați folosit până în prezent?	% celor care au răspuns afirmativ*
niciuna dintre variante	37.8**
refuzul de a da bani sau cadouri când acestea au fost solicitate în mod direct sau indirect, considerate o practică obișnuită	35.2
proteste scrise sau ieșiri în stradă	17.9
participarea la întâlniri publice	16.3
informarea mass-media	15.3
reclamații scrise sau email-uri adresate instituției în cauză	11.2
sesizarea în scris a poliției sau a parchetului	6.6
telefonul verde	5.1

Obs.: * în baza de date fiecare factor a fost codificat ca variabilă-răspuns la care variantele de răspuns au fost da sau nu; o întrebare sună astfel: „Pe care dintre următoarele instrumente de combatere a corupției le-ați folosit până în prezent?” telefonul verde1 da, 2 nu;

** întrebarea este cu răspuns multiplu, astfel încât suma tuturor procentelor pe coloană este diferită de 100

Vorbind despre instituții cu atribuții în combaterea corupției din România, 84,7% dintre doljenii care au răspuns la chestionar au identificat DNA/DGA (Direcția Națională/Generală Anticorupție). Instituțiile statului cu rol în prevenirea și combaterea corupției au fost identificate de peste 40% dintre cetățeni, însă Ministerul Administrației și Internelor de numai 27,3% dintre aceștia. Doljenii au identificat în cea mai mică proporție (comparativ cu bucureștenii și clujenii) rolul asociațiilor nonguvernamentale în combaterea corupției; acestea au roluri mai mult în informare cu privire la tema corupției și la prevenție.

Tabelul 46. Instituții cu atribuții în combaterea corupției

Care dintre următoarele instituții au atribuții în ceea ce privește combaterea corupției în România?	% celor care au răspuns afirmativ*
Direcția Națională/Generală Anticorupție	84.7**
Direcția Antifraudă Fiscală	51.5
Oficiul Național de Combatere a Spălării Banilor	50.0
Ministerul Justiției	46.9
Garda Financiară	40.3
Ministerul Administrației și Internelor	27.3
Transparency International	12.2
Asociația Pro-Democrația	9.2
Agenția Națională a Funcționarilor Publici	7.7
Asociația pentru Implementarea Democrației	6.6

Obs.: * în baza de date fiecare instituție a fost codificată ca variabilă-răspuns la care variantele de răspuns au fost da sau nu; întrebarea sună astfel: „Care dintre următoarele instituții au atribuții în ceea ce privește combaterea corupției în România?”
Garda Financiară 1 da, 2 nu;

** întrebarea este cu răspuns multiplu, astfel încât suma tuturor procentelor pe coloană este diferită de 100

Dintre instituțiile statului menționate în răspunsul la întrebarea din tabelul 47, DNA și poliția au fost menționate de 67,9%, respectiv 61,7% dintre cetățeni ca fiind cele mai ineficiente¹⁸.

Tabelul 47. Eficiența instituțiilor statului în combaterea corupției din instituțiile publice

Ce instituții ale statului credeți că sunt mai eficiente în combaterea corupției din instituțiile publice?	deloc eficient	foarte puțin eficient	puțin eficient	eficient	foarte eficient
DNA	22.4	26.5	18.9	17.9	14.3
Poliția	12.8	23.5	25.5	19.9	18.4
Agenția Națională de Integritate	13.3	10.2	15.3	25.0	36.2
Primăria / primarul	6.6	4.1	11.7	24.0	53.6
Instituția Prefectului / prefectul	6.1	3.1	11.2	26.5	53.1

obs.: valorile reprezintă procente valide, fără non-răspunsuri

Conform declarațiilor a aproximativ 80% dintre respondenți, Instituția Prefectului este eficientă și foarte eficientă în combaterea corupției din instituțiile publice. Aproximativ 78% dintre doljeni consideră că primăria este eficientă și foarte eficientă.

Prevenirea corupției se realizează și printr-o informare din surse credibile cu privire la corupție și la Strategia Națională Anticorupție. Sursa credibilă pentru 88,8% dintre doljeni este mass-media, pentru 37,8% este Internetul și pentru 32,7% prietenii, familia și colegii. Ca și în celelalte trei locații analizate anterior (Ilfov, Cluj și Municipiul București), mass-media este menționată de cei mai mulți cetățeni, însă diferențele de procente, între credibilitatea acordată mass-media și cea acordată altor surse, este de aproximativ 50% în cazul doljenilor (tabelul 48). Cu toate acestea, propria conștiință este cea care poate influența pozitiv comportamentul funcționarului corupt în percepția a 48,5% dintre cetățeni. Influența mass media în acest sens este recunoscută de 39% dintre doljeni (vezi tabelul 32 din anexa 4). Doar

¹⁸ procentele reprezintă răspunsurile valorile cumulate pentru categoriile deloc eficient, foarte puțin eficient și puțin eficient.

10% dintre cetățeni consideră că Biserica poate influența pozitiv comportamentul funcționarului corupt.

Tabelul 48. Surse credibile pentru furnizarea informațiilor despre corupție

Pe care dintre următoarele surse le considerați credibile pentru furnizarea informațiilor despre corupție și despre strategia națională anticorupție?	% celor care au răspuns afirmativ
Mass media	88.8
Internet	37.8
Prieteni, colegi, membri ai familiei	32.7
ONG-uri	30.1
Guvern și alte instituții ale administrației centrale	18.1
Instituții ale administrației locale	16.1

Obs.: * în baza de date fiecare factor a fost codificat ca variabilă-răspuns la care variantele de răspuns au fost da sau nu; o întrebare sună astfel: „Cine sau ce poate influența pozitiv comportamentul funcționarului corupt?” propria conștiință 1 da, 2 nu;

** întrebarea este cu răspuns multiplu, astfel încât suma tuturor procentelor pe coloană este diferită de 100

Alte probleme semnalate de doljeni, nemenționate în chestionar, sunt cele legate de lipsa transparenței ofertei locurilor de muncă din instituțiile publice pentru publicul larg:

„În Craiova, cele mai mari probleme par să fie legate de faptul că anumite posturi nu sunt făcute publice în timp util sau faptul că în anumite instituții publice problemelor lor nu li se acordă destul timp, din cauza lipsei de personal.” (monitor Dolj)

Județul Harghita

Structura eșantionului din județul Harghita este prezentată în graficele 19-21 din anexa 4. Eșantionul harghitean este echilibrat din punct de vedere al sexului: 49% bărbați, 51% femei. Din punct de vedere al categoriilor de vârstă, distribuția are aceeași formă ca a eșantionului clujean, iar din punct de vedere al ocupației, 64,32% sunt persoane cu un loc de muncă (49,75% salariați, 14,57% întreprinzători particulari). Deși diversificat din punct de vedere al caracteristicilor socio-demografice, eșantionul harghitean prezintă caracteristici similare cu celelalte eșantioane din punct de vedere al frecvenței și al timpului interacțiunii cu instituțiile publice: cei mai mulți (62%) merg la primărie pentru a rezolva o problemă, iar cei mai puțini apelează la ajutorul ONG-urilor (21%) cu o frecvență de cel puțin o dată la 2-3 luni. 74,5% nu merg niciodată sau mai rar de o dată pe an la serviciile publice deconcentrate (vezi tabelul 49).

Tabelul 49. Frecvența interacțiunii harghitenilor cu instituțiile publice

Cât de frecvent mergeți la ... pentru a vă rezolva o problemă?	săptămânal	lunar	o dată la 2-3 luni	mai rar de o dată pe an	niciodată
Primărie	11.5	13.5	37.0	35.5	2.5
Instituția Prefectului	6.0	11.0	18.5	50.5	14.0
Servicii Publice deconcentrate	4.5	7.5	13.5	59.5	15.0
ONG-uri	3.0	6.5	11.5	54.5	24.5

Între 70% și 80% dintre cetățenii intervievați au apelat la aceste instituții în calitate de persoane fizice (vezi tabelul 33 din anexa 4). În proporție mai mică acești cetățeni văd instituțiile locale și pe cele centrale corupte: doar 44,6% dintre cetățeni consideră guvernul și instituțiile centrale corupte în mare și foarte mare măsură, în timp ce 26,7% văd astfel instituția prefectului, comparativ cu celelalte județe.

Tabelul 50. Gradul perceput de corupție din instituțiile publice în viziunea harghitenilor

În ce măsură apreciați că se poate vorbi despre corupție în următoarele instituții publice?	în foarte mare măsură	în mare măsură	în mică măsură	în foarte mică măsură
Primăria	1.6	15.5	38.3	44.6
Instituția Prefectului	2.1	24.6	48.7	24.6
Guvernul și instituțiile centrale	17.2	27.4	30.6	24.7

În afară de cei trei factori ai corupției anterior menționați: frecvența, tipul și gradul perceput de corupție al instituțiilor publice și al angajaților acestora, alți factori care pot favoriza corupția sunt prezentați în tabelul 51. 78% dintre cetățeni au menționat salarizarea necorespunzătoare ca factor care poate sta la baza deciziei de a acționa ne-etic. Harghitenii au o imagine mai structurată decât cetățenii din Dolj în ceea ce privește factorii corupției, menționând în număr mai mare întâi factorii de natură structurală (salarizare necorespunzătoare, legislație deficitară, lipsa de competențe) și apoi pe cei ce țin de managementul instituției (management defectuos al instituțiilor, existența unui sistem netransparent de luare a deciziilor, lipsa de transparență în relația instituțiilor cu cetățenii, sistem deficitar de formare continuă a personalului).

Tabelul 51. Factori care favorizează apariția corupției

Care dintre următoarele pot favoriza apariția corupției?	% celor care au răspuns afirmativ
salarizarea necorespunzătoare	78.0
legislație deficitară	58.0
management defectuos al instituțiilor	40.5
lipsa de competențe	24.5
existența unui sistem netransparent de luare a deciziilor	19.5
lipsa de transparență în relația instituțiilor cu cetățenii	17.0
lipsa unor mecanisme de evaluare, monitorizare și control a activității	9.5
sistem deficitar de formare continuă a personalului	6.5

Obs.: * în baza de date fiecare instituție a fost codificată ca variabilă-răspuns la care variantele de răspuns au fost da sau nu; o întrebare sună astfel: „Care dintre următoarele pot favoriza apariția corupției?” legislația deficitară 1 da, 2 nu;

** întrebarea este cu răspuns multiplu, astfel încât suma tuturor procentelor este diferită de 100

13,5% dintre cetățenii chestionați au afirmat că știu exemple de corupție (vezi tabelul 34 din anexa 4), iar, dintre aceștia, mai mult de trei sferturi au și dat un exemplu (vezi tabelul 52). Cele mai multe cazuri (40%) se referă la situații de dare și luare de mită, 20% la utilizarea nejustificată a banilor publici, 16% la tratamente discriminatorii a cetățenilor și apoi câteva cazuri mai concrete.

Tabelul 52. Definiții ale corupției (întrebare deschisă)

		%
Cunoașteți cazuri de corupție din experiența personală sau prezentate în presă și în care să fie implicați funcționari publici din localitatea / județul Dvs.? Dacă da, dați un exemplu	dare și luare de mită	40.0
	utilizare nejustificată a banilor publici	20.0
	tratament discriminatoriu	16.0
	nepotism	4.0
	atenții pentru a rezolva o problemă	4.0
	funcționari publici, politicieni	4.0
	exploatarea minorilor prin muncă	4.0
	folosirea abuzivă a resurselor	4.0
	luarea de bani pentru servicii prestate	4.0
Total	N = 200	100.0

Majoritatea cazurilor au surprins aspecte ale corupției cuprinse în lege, însă câteva sunt doar factori care favorizează apariția corupției: tratamentul discriminatoriu, exploatarea minorilor prin muncă, luarea de bani pentru servicii prestate.

Și la întrebarea închisă pusă pentru identificarea actelor de corupție și a factorilor favorizanți cei mai mulți au identificat faptele de corupție: 91,5% luarea de mită, 75,5% darea de mită, 39% primirea de foloase necuvenite, 32% folosirea abuzivă a resurselor și doar 14,5% traficul de influență. Lăsarea bacșișului identificată ca act de corupție de 56,5% dintre cetățeni poate fi, dacă depășește o anumită sumă, în contextul plăților pentru serviciile publice, considerată mită, și deci, poate intra sub incidența infracțiunilor de corupție, altfel, este doar un factor favorizant al acesteia. Oferirea unei atenții pentru obținerea unor facilități în relația cu funcționarii publici și oferirea unei atenții medicului după consultație sunt considerate de mai puțini cetățeni acte de corupție, ele intrând mai degrabă în normalitatea facilitării rezolvării unei probleme.

Tabelul 53. Definiții ale corupției (întrebare închisă)

Pe care dintre următoarele le-ați cataloga drept acte de corupție?	% celor care au răspuns afirmativ
luarea de mită	91.5
darea de mită	75.5
lăsarea bacșișului	56.5
primirea de foloase necuvenite	39.0
folosirea abuzivă a resurselor	32.0
oferirea unei atenții pentru obținerea unor facilități în relația cu funcționarii publici	31.0
oferirea unei atenții medicului după consultație	22.6
munca la negru	15.5
traficul de influență	14.5
lipsa de transparență în relația cu publicul	10.0

Obs.: * în baza de date fiecare practică a fost codificată ca variabilă-răspuns la care variantele de răspuns au fost da sau nu; o întrebare sună astfel: „Pe care dintre următoarele le-ați cataloga drept acte de corupție?” luarea de mită 1 da, 2 nu;

** întrebarea este cu răspuns multiplu, astfel încât suma tuturor procentelor pe coloană este diferită de 100

Frecvența unor practici întâlnite în instituțiile publice poate fi evaluată, în conștiința comună, altfel decât fapte de corupție, mai degrabă ca obișnuințe. Astfel, cele mai frecvente (frecvent și foarte frecvent) sunt conflictele de interese, incompatibilități (81,5%), ascunderea, distorsionarea sau blocarea accesului la informații (76,5%), lipsa de transparență în modul de

luare a deciziilor (72%)¹⁹. Toate practicile anterior menționate sunt realizate de către funcționari în cadrul instituțiilor și țin mai degrabă de managementul instituției (tabelul 54).

Tabelul 54. Frecvența practicilor instituționale care favorizează apariția corupției

Care dintre următoarele practici credeți că sunt cel mai frecvent întâlnite în instituțiile publice din localitatea/județul Dvs.?	deloc	foarte puțin frecvent	puțin frecvent	frecvent	foarte frecvent
primirea de bani și cadouri pentru servicii la care aveți dreptul	4.0	4.5	32.0	48.0	11.5
primirea de bani și cadouri pentru a favoriza pe cineva	2.5	3.5	29.0	52.5	12.5
conflicte de interese, incompatibilități	1.5	2.5	14.5	54.5	27.0
ascunderea, distorsionarea sau blocarea accesului la informații	2.0	4.0	17.5	43.0	33.5
atitudini discriminatorii și rele tratamente în relația cu cetățenii	4.5	7.5	37.0	37.5	13.5
lipsa de transparență în ce privește modul de luare a deciziilor	4.5	5.5	18.0	42.5	29.5

obs.: valorile reprezintă procente valide, fără non-răspunsuri

Cel mai puțin frecvente sunt atitudinile discriminatorii manifestate de funcționari și rele tratamente în relația cu cetățenii (51%), primirea de bani și cadouri pentru servicii la care cetățenii aveau dreptul (59,5%), adică tocmai acele practici în care cetățeanul interacționează cu funcționarul public. Datele par ușor contra-intuitive, cetățenii fiind tentați să reclame mai degrabă neregulile care îi privesc direct, decât problemele sistemice. O explicație ar putea fi aceea că cele din urmă practici au devenit comune, fiind asociate cu normalitatea.

Prevenția corupției este abordată la nivel individual și la nivelul instituțiilor din perspectiva cetățeanului informat. La nivel instituțional, 92% dintre cetățeni au identificat DNA ca instituție cu atribuții în combaterea corupției, 58% au identificat Direcția Antifraudă Fiscală, aproape 50% au identificat Ministerul Justiției, iar Ministerul Administrației și Internelor a fost identificat de numai 12,5% dintre cetățeni. În schimb organizația Transparency International a fost identificată ca instituție cu rol în combaterea corupției de 30% dintre harghiteni. Cunoașterea rolurilor unei instituții sau a alteia este dată de accesul la informație, de frecvența și modul mediatizării fiecărei instituții. De aceea Transparency International este menționată de mai mulți cetățeni ca având rol în combaterea corupției decât MAI. În ceea ce privește eficiența instituțiilor în combaterea corupției din instituțiile publice, DNA este menționată de aproape 40% dintre cetățeni ca fiind eficientă și foarte eficientă. Toate celelalte sunt considerate mai degrabă ineficiente (vezi tabelul 36 din anexă).

Ca surse de furnizare a informațiilor despre corupție, 75% dintre cetățeni au menționat mass-media, 44% au încredere în Internet și 35% în prieteni, colegi sau membri ai familiei (vezi tabelul 26 din anexă). Colegii (32,5%) și mass-media (19%) pot fi considerați și factori care

¹⁹ procentele reprezintă cumularea valorilor a două categorii: frecvent și foarte frecvent.

influențează în mod pozitiv comportamentul funcționarilor corupți. Cei mai mulți însă, consideră că propria conștiință este cea cu efect pozitiv.

Tabelul 55. Factori care influențează comportamentul funcționarului corupt

Cine sau ce poate influența pozitiv comportamentul funcționarului corupt?	% celor care au răspuns afirmativ
Propria conștiință	85,5
Colegii de birou	32,5
Mass-media	19,0
Biserica din care face parte funcționarul	12,5
Școala	7,0
Cetățenii	5,5
ONG-urile	2,0
Altă variantă	1,5

Obs.: * în baza de date fiecare factor a fost codificat ca variabilă-răspuns la care variantele de răspuns au fost da sau nu; o astfel de întrebare sună astfel: „Cine sau ce poate influența pozitiv comportamentul funcționarului corupt?” propria conștiință 1 da, 2 nu;

** întrebarea este cu răspuns multiplu, astfel încât suma tuturor procentelor pe coloană este diferită de 100

Ca forme de prevenție și combatere a corupției, 83,2% dintre harghiteni nu au folosit niciuna din variantele oferite prin chestionar (acestea sunt cele mai accesibile și cunoscute publicului român). 5,1% au refuzat să dea bani atunci când li s-au cerut în mod direct sau indirect și tot 5,1% au scris reclamații sau au trimis e-mail-uri instituției în cauză. Deși credibilă pentru furnizarea informațiilor de corupție, doar 5% dintre cetățeni au apelat la ajutorul mass-media pentru a semnală actele de corupție (vezi tabelul 56).

Tabelul 56. Instrumente de combatere a corupției folosite de harghiteni

Pe care dintre următoarele instrumente de combatere a corupției le-ați folosit până în prezent?	% celor care au răspuns afirmativ
niciuna dintre variante	83,2
refuzul de a da bani sau cadouri când acestea au fost solicitate în mod direct sau indirect, considerate o practică obișnuită	5,1
reclamații scrise sau e-mail-uri adresate instituției în cauză	5,1
proteste scrise sau ieșiri în stradă	2,5
telefonul verde	1,5
participarea la întâlniri publice	1,5
informarea mass-media	0,5
sesizarea în scris a poliției sau a parchetului	0,5

Obs.: * în baza de date fiecare factor a fost codificat ca variabilă-răspuns la care variantele de răspuns au fost da sau nu; o întrebare sună astfel: „Pe care dintre următoarele instrumente de combatere a corupției le-ați folosit până în prezent?” telefonul verde 1 da, 2 nu;

** întrebarea este cu răspuns multiplu, astfel încât suma tuturor procentelor pe coloană este diferită de 100

Județul Neamț

Eșantionul din Neamț, prezentat detaliat în figurile 22-24 din anexa 4, este mai feminin (53,5% femei), cu persoane active în proporție de 57% (48% salariați și 9% întreprinzători particulari) și cu doar 7% persoane în categoria 31-35, categoriile de vârstă de peste 36 de ani și 25-30 de ani fiind proporționale. Frecvența cu care aceștia apelează la instituțiile locale pentru a-și rezolva problemele este scăzută, 38,5% dintre respondenți vizitează serviciile publice deconcentrate cel puțin o dată la 2-3 luni și 34% vizitează primăria. ONG-urile au fost solicitate de 93,5% dintre cetățenii chestionați mai rar de o dată pe an sau deloc, la fel și Instituția Prefectului care este frecventată mai rar de un număr la fel de mare de cetățeni (91%) (vezi tabelul 57).

Tabelul 57. Frecvența interacțiunii nemțenilor cu instituțiile și autoritățile publice locale

Cât de frecvent mergeți la ... pentru a vă rezolva o problemă?	săptămânal	lunar	o dată la 2-3 luni	mai rar de o dată pe an	niciodată
Primărie	3,5	8,0	22,5	60,0	6,0
Instituția Prefectului	0,5	1,0	7,5	36,5	54,5
Servicii Publice deconcentrate	3,0	16,0	19,5	52,0	9,5
ONG-uri	3,0	0,5	3,0	17,5	76,0

Imaginea de instituție coruptă a instituțiilor centrale persistă, în mare și foarte mare măsură, în percepția a 88,2% dintre nemțeni. Instituțiile locale, primăria și prefectura, sunt percepute ca fiind corupte de 70,6%, respectiv 60,2% dintre cetățenii chestionați (vezi tabelul 58).

Tabelul 58. Percepția gradului de corupție al instituțiilor publice locale nemțene

În ce măsură apreciați că se poate vorbi despre corupție în următoarele instituții publice?	în foarte mare măsură	în mare măsură	în mică măsură	în foarte mică măsură
Primăria	30,5	40,1	22,5	7,0
Instituția Prefectului	25,6	34,7	27,8	11,9
Guvernul și instituțiile centrale	52,7	35,5	8,1	3,8

Imaginea angajaților instituțiilor urmează același șablon de încredere: 91% dintre cetățeni consideră că angajații din instituțiile centrale sunt corupți, spre deosebire de cei 70,4% care cred aceasta despre primărie și 56,7% care îi văd pe angajații Instituției Prefectului ca fiind corupți în mare și în foarte mare măsură (vezi tabelul 39 din anexă).

Atitudinea generală de neîncredere a cetățenilor, uneori dusă la extrem, este prezentată și într-una dintre observațiilor monitorilor:

„În general cetățeanul este plictisit de această situație de corupție din România și, totodată, în cele mai multe cazuri, își exprima un sentiment de ură, de răzbunare față de funcționarii publici (chiar și față de cei care nu sunt corupți).” (monitor Neamț)

Cel mai menționat factor (67%) care favorizează corupția este legislația deficitară, salarizarea necorespunzătoare (55%), lipsa de transparență în relația instituțiilor cu cetățenii (47%) și lipsa unor mecanisme de monitorizare, evaluare și control a activității (42%). Pentru că nu se poate vorbi despre o tendință de a stabili tipurile de factori care favorizează apariția corupției, se poate spune că nemțenii nu fac clar diferența între factorii de ordin structural (legislația deficitară, salarizare necorespunzătoare, lipsa de competențe) și cei de ordin managerial (lipsa transparenței, lipsa unor mecanisme de evaluare și control, management defectuos).

Tabelul 59. Factori care favorizează apariția corupției

Care dintre următoarele pot favoriza apariția corupției?	% celor care au răspuns afirmativ
legislație deficitară	67,0
salarizarea necorespunzătoare	55,0
lipsa de transparență în relația instituțiilor cu cetățenii	47,0
lipsa unor mecanisme de evaluare, monitorizare și control a activității	42,0
management defectuos al instituțiilor	33,5
existența unui sistem netransparent de luare a deciziilor	30,5
sistem deficitar de formare continuă a personalului	22,0
lipsa de competențe	19,5

Obs.: * în baza de date fiecare instituție a fost codificată ca variabilă-răspuns la care variantele de răspuns au fost da sau nu; o întrebare sună astfel: „Care dintre următoarele pot favoriza apariția corupției?” legislația deficitară 1 da, 2 nu; ** întrebarea este cu răspuns multiplu, astfel încât suma tuturor procentelor este diferită de 100

În ceea ce privește cunoașterea existenței unor cazuri de corupție, 38% dintre nemțeni au declarat că au astfel de cunoștințe, însă numai o parte din aceștia au dat exemple (vezi tabelul 40 din anexa 4). Astfel, cei mai mulți (42,1%) au dat exemple în care s-au oferit atenții sau mită pentru rezolvarea unei probleme, alți 35,8% s-au referit la cazurile de corupție în care au fost implicate persoane publice, politicieni sau reprezentanți locali. Mai puține cazuri au vizat proasta gestionare a banilor publici, darea și luarea de mită sau spălarea de bani, toate acestea fiind considerate definiții ale corupției.

Tabelul 60. Definiții ale corupției (răspuns la întrebare deschisă)

	%	
Cunoașteți cazuri de corupție din experiența personală sau prezentate în presă și în care să fie implicați funcționari publici din localitatea / județul Dvs.? Dacă da, dați un exemplu	persoane publice la nivel local sau central	21,1
	mită pentru obținerea unei autorizații, certificat sau permis de conducere	15,8
	instituții publice	4,2
	funcționari publici, politicieni	10,5
	mită sau atenții pentru angajare	8,8
	mită sau atenții pentru medici și cadrele medicale	7,0
	dare de mită la poliție	7,0
	spălare de bani	3,5
	nepotism	1,8
	atenții pentru a rezolva o problemă	1,8
	utilizare nejustificată a banilor publici	1,8
	mită sau atenții pentru profesori	1,8
	cazuri de corupție printre colegi, prieteni, cunoscuți	1,8
	criza actuală e provocată de corupție	1,8
	dare și luare de mită	1,8
	nereguli privind retrocedarea bunurilor confiscate de comuniști	1,8
nerespectarea legilor	1,8	
Total	N = 200	100

La întrebarea închisă referitoare la definițiile corupției, cei mai mulți au identificat darea (94%) și luarea de mită (95%), ca și la întrebarea anterioară, cu observația că au considerat cele două practici ca fiind acte de corupție în număr aproximativ egal, spre deosebire de alte județe în care respondenții au considerat întâi luarea de mită. Peste 50% dintre cetățeni au identificat întâi cazurile de corupție (darea și luarea de mită, traficul de influență) și apoi practicile care pot favoriza corupția (munca la negru, lăsarea bacșișului etc.).

Tabelul 61. Definiții ale corupției (răspuns la întrebare închisă)

Pe care dintre următoarele le-ați cataloga drept acte de corupție?	% celor care au răspuns afirmativ
luarea de mită	95,0
darea de mită	94,0
traficul de influență	56,5
munca la negru	52,5
oferirea unei atenții pentru obținerea unor facilități în relația cu funcționarii publici	50,0
primirea de foloase necuvenite	39,0
lipsa de transparență în relația cu publicul	30,0
folosirea abuzivă a resurselor	28,5
oferirea unei atenții medicului după consultație	24,0
lăsarea bacșișului	11,0

Obs.: * în baza de date fiecare practică a fost codificată ca variabilă-răspuns la care variantele de răspuns au fost da sau nu; o întrebare sună astfel: „Pe care dintre următoarele le-ați cataloga drept acte de corupție?” luarea de mită 1 da, 2 nu;

** întrebarea este cu răspuns multiplu, astfel încât suma tuturor procentelor pe coloană este diferită de 100.

Frecvența mare²⁰ (26,5% dintre cetățeni) cu care este menționată ascunderea, distorsionarea sau blocarea accesului la informații face ca aceasta să poată favoriza corupția în instituțiile nemțene. Practici ca primirea de către funcționari a banilor sau a cadourilor pentru servicii la care cetățenii au dreptul (16,5%) sau primirea de bani și cadouri pentru a favoriza pe cineva (12,1%) sau existența unor incompatibilități (20,6%) reprezintă acte de corupție cu frecvență mai degrabă scăzută în instituțiile publice locale.

Tabelul 62. Frecvența practicilor ne-etice din instituțiile publice nemțene

Care dintre următoarele practici credeți că sunt cel mai frecvent întâlnite în instituțiile publice din localitatea/județul Dvs.?	deloc	foarte puțin frecvent	puțin frecvent	frecvent	foarte frecvent
primirea de bani și cadouri pentru servicii la care aveți dreptul	51,0	17,0	15,5	13,0	3,5
primirea de bani și cadouri pentru a favoriza pe cineva	49,7	21,6	16,6	10,6	1,5
conflicte de interese, incompatibilități	35,6	22,2	21,6	17,0	3,6
ascunderea, distorsionarea sau blocarea accesului la informații	25,5	26,5	21,5	23,0	3,5
atitudini discriminatorii și rele tratamente în relația cu cetățenii	30,0	23,5	24,0	17,0	5,5
lipsa de transparență în ce privește modul de luare a deciziilor	32,5	21,0	24,0	19,0	3,5

²⁰ Au fost luate în considerare răspunsurile însumate pe categoriile frecvent și foarte frecvent.

Cu toate acestea, un monitor a consemnat o altă părere a cetățenilor, în afara chestionarului:

„Faptul că stau mult pe la uși și cozi interminabile, faptul că li se vorbește urât când ajung la un ghișeu sau la un birou, faptul că unii beau cafeaua în fața lor, iar ei stau la rând și așteaptă, faptul că nu au acces la informații și că nimeni nu are răbdare să le explice legile, faptul că funcționarii din instituții prezintă un aer de superioritate care deja îi descurajează și îi face să renunțe la a mai apela la aceste instituții.” (monitor Neamț)

Genul acesta de atitudini ale funcționarilor și deficiențele de comunicare instituțională fac ca instituțiile publice să fie percepute ca ineficiente în desfășurarea activităților și în combaterea corupției sau chiar percepute drept corupte.

Direcția Națională Anticorupție este percepută de 50% dintre cetățeni ca fiind eficientă și foarte eficientă în combaterea corupției. Celelalte instituții sunt percepute de peste 65% dintre cetățeni ca fiind ineficiente (de la deloc eficientă la puțin eficientă): poliția, Agenția Națională pentru Integritate, primăria și Instituția Prefectului. Autoritățile locale (primăria și Instituția Prefectului) sunt percepute ca fiind ineficiente de peste 80% dintre cetățeni (vezi tabelul 63), ineficiență datorată, poate, și lipsei de implicare în activitățile desfășurate sau în cele legate de combaterea corupției:

Tabelul 63. Eficiența instituțiilor statului în combaterea corupției

Ce instituții ale statului credeți că sunt eficiente în combaterea corupției din instituțiile publice?	deloc eficient	foarte puțin eficient	puțin eficient	eficient	foarte eficient
DNA	7,5	14,0	28,5	28,5	21,5
Poliția	30,5	28,5	21,0	14,5	5,5
Agenția Națională de Integritate	14,5	27,0	23,5	26,5	8,5
Primăria / primarul	44,5	25,0	18,5	9,5	2,5
Instituția Prefectului / prefectul	43,0	28,0	17,0	9,5	2,5

obs.: valorile reprezintă procente valide, fără non-răspunsuri

De altfel, DNA este recunoscută ca instituție cu atribuții în combaterea corupției de 76% dintre nemțeni. Garda Financiară (66%), Direcția Antifraudă Fiscală (48,5%) și Ministerul Justiției (41,5%). Astfel, cei mai mulți cetățeni au indentificat întâi instituțiile și autoritățile statului cu atribuții în combaterea corupției, o parte dintre ei însă (sub 5%) atribuind aceste competențe unor asociații nonguvernamentale cu rol în facilitarea comunicării despre corupție între sectorul public și societatea civilă (vezi tabelul 64).

Tabelul 64. Instituții cu atribuții în combaterea corupției în România

Care dintre următoarele instituții au atribuții în ceea ce privește combaterea corupției în România?	% celor care au răspuns afirmativ
Direcția Națională/Generală Anticorupție	76,0
Garda Financiară	66,0
Direcția Antifraudă Fiscală	48,5
Ministerul Justiției	41,5
Oficiul Național de Combatere a Spălării Banilor	36,0
Ministerul Administrației și Internelor	24,0
Agenția Națională a Funcționarilor Publici	11,5
Asociația Pro-Democrația	5,0
Asociația pentru Implementarea Democrației	5,0
Transparency International	4,5

Dintre sursele care oferă informații despre corupție și despre Strategia Națională Anticorupție, 72,5% consideră că mass-media este cea mai credibilă sursă, și la o distanță de aproximativ 30 de procente, 42,5% dintre cetățeni consideră prietenii, colegii și membrii familiei ca având creibilitate în acest context. ONG-urile au creibilitate pentru mai mulți nemțeni (28,5%) decât Internetul (25,5%), cetățenii preferând informația structurată și personalizată. Instituțiile publice locale și centrale nu beneficiază de prea mulți suporteri în ceea ce privește gradul de creibilitate în oferirea informațiilor despre corupție, instituțiile locale fiind considerate astfel de doar 2,5% dintre cetățeni (vezi tabelul 41 din anexa 4).

Informații despre părerile cetățenilor și gradul lor de informare au fost culese și de către monitori: „Unii [cetățeni, n.a.] au motivat că nu sunt în temă cu problema abordată, alții și-au afirmat dezinteresul și convingerea că nimic nu se poate schimba, că trăim într-o țară prea coruptă.” (monitor Neamț)

Astfel, 37,5% dintre nemțeni au declarat că nu au folosit niciuna dintre variantele de combatere a corupției oferite prin întrebarea închisă, 41% au refuzat să ofere cadouri sau bani când le-au fost solicitate în schimbul unui serviciu realizat și doar 23% au transmis reclamații scrise sau electronice instituțiilor cu care au avut probleme. Cel mai rar menționate au fost: folosirea telefonului verde (10%) și sesizarea în scris a poliției sau a parchetului (11%).

Tabelul 65. Instrumente de combatere a corupției folosite de nemțeni

Pe care dintre următoarele instrumente de combatere a corupției le-ați folosit până în prezent?	% celor care au răspuns afirmativ
refuzul de a da bani sau cadouri când acestea au fost solicitate în mod direct sau indirect, considerate o practică obișnuită	41,0
niciuna dintre variante	37,5
reclamații scrise sau email-uri adresate instituției în cauză	23,0
informarea mass-media	17,0
proteste scrise sau ieșiri în stradă	13,5
participarea la întâlniri publice	13,5
sesizarea în scris a poliției sau a parchetului	11,0
telefonul verde	10,0

Obs.: * în baza de date fiecare factor a fost codificat ca variabilă-răspuns la care variantele de răspuns au fost da sau nu; o întrebare sună astfel: „Pe care dintre următoarele instrumente de combatere a corupției le-ați folosit până în prezent?” telefonul verde 1 da, 2 nu;

** întrebarea este cu răspuns multiplu, astfel încât suma tuturor procentelor pe coloană este diferită de 100

73,5% dintre cetățenii care au răspuns la chestionar consideră că numai propria conștiință a funcționarului poate influența pozitiv comportamentul acestuia în situații de acte de corupție. La o distanță foarte mare, 23% dintre cetățeni consideră că biserica din care face parte funcționarul poate avea o influență, în timp ce 19,5% consideră că acest rol îl are școala (vezi tabelul 65).

Tabelul 66. Factori care influențează comportamentul funcționarului corupt în percepția cetățenilor din județul Neamț

Cine sau ce poate influența pozitiv comportamentul funcționarului corupt?	% celor care au răspuns afirmativ
Propria conștiință	73,5
Biserica din care face parte funcționarul	23,0
Școala	19,5
Mass-media	18,5
Cetățenii	18,0
Colegii de birou	16,0
ONG-urile	14,5
Altă variantă	7,0

Obs.: * în baza de date fiecare factor a fost codificat ca variabilă-răspuns la care variantele de răspuns au fost da sau nu; o întrebare sună astfel: „Cine sau ce poate influența pozitiv comportamentul funcționarului corupt?” propria conștiință 1 da, 2 nu;

** întrebarea este cu răspuns multiplu, astfel încât suma tuturor procentelor pe coloană este diferită de 100

Scurtă analiză a rapoartelor precedente pe tema corupției

Unul din instrumentele principale de măsurare a corupției a fost Barometrul de Opinie Publică (BOP), utilizat de Fundația Soros România începând cu 1997. Între timp, abordările și cercetările s-au înmulțit și diversificat. La 10 ani de aplicare a BOP s-a realizat o analiză longitudinală cu privire la principalele teme din barometru, printre care și cea a corupției.

Caseta 7. 10 ani de BOP și cercetare a corupției

Barometrul de Opinie Publică (BOP) este un program de cercetare și analiză a opiniei publice din România, a cărui misiune este de a contribui la consolidarea legăturilor dintre structurile puterii și societate în ansamblul său, clarificând temele cheie care trebuie să se regăsească pe agenda ONG-urilor și instituțiilor publice, punând la dispoziția celor interesați datele necesare pentru elaborarea profesionistă a politicilor publice și oferind analize riguroase ale rezultatelor, în beneficiul publicului. Barometrul este cel mai longeviv dintre programele derulate în prezent de Fundația Soros România, fiind inițiat în 1994. La 13 ani de la prima cercetare, Barometrul continuă să ofere regulat tuturor celor interesați date cantitative credibile privind percepțiile și opiniile cetățenilor.

Începând cu anul 1998, Barometrul de Opinie Publică folosește o schemă standard de eșantionare care permite compararea rezultatelor din valuri diferite de cercetare.

Chestionarul BOP cuprinde un modul standard, același în fiecare an, și unul sau mai multe module tematice, care urmăresc temele de interes pentru anul în curs. Printre temele specifice analizate în anii precedenți se numără: muncă și antreprenoriat, sistemul de educație, corupția, sistemul politic, starea de spirit, bunăstare și sărăcie, locuire, valori și mentalități, percepții despre mass-media. (pp 5-7)

Sursa: Bădescu G., Comșa M., Sandu D., Stănculescu M., 2007. *Barometrul de Opinie Publică, Octombrie 2007 - BOP 1998-2007*

Similar datelor prezentate în BOP 2007, și din prezentul raport a rezultat că, deși abordată din perspectivă socială, a încrederii și a nemulțumirii cetățenilor în instituțiile publice și a consecințelor asupra culturii politice, corupția este strâns legată de ineficiența guvernului în combaterea corupției. Analizată longitudinal și la nivel perceptual, această stare pare să fi fost mai accentuată în perioada 2001-2004 și în 2007, în anul aderării României la Uniunea Europeană, fapt datorat pe de o parte realității socio-economice din țară și intensității focalizării mediatiche asupra fenomenului. În prezent, corupția este din nou adusă în prim plan de situația economică a României în contextul global al crizei economico-financiare prin dezvăluirea și dezbateră în media a cauzelor deficitului bugetar. Acest lucru sporește și mai mult relevanța percepției cetățenilor din prezentul studiu.

O concluzie a aceluiași studiu (BOP 2007, pp 89) arată că percepțiile privind corupția, extrem de pronunțate în cazul României, au potențialul de a reduce capitalul social al cetățenilor (încrederea generalizată în ceilalți, încrederea în instituții, relațiile utile) și de a contribui la menținerea unui nivel scăzut de implicare voluntară și participare civică. Așa cum reiese din prezentarea datelor acestui studiu, deși la distanță de 3 ani de BOP 2007, încrederea în instituții și interacțiunea cetățenilor cu sectorul non-guvernamental (chiar și numai sub formă de solicitare de ajutor) au mai scăzut.

Nivelul crescut al așteptărilor cetățenilor, prezent indirect în acest studiu prin aprecierea negativă a eficienței instituțiilor în combaterea corupției, prin credibilitatea unor surse de informații pe tema corupției și prin factorii care pot influența pozitiv comportamentul funcționarului corupt, poate fi considerat o cauză a neîncrederii ridicate în guvern și în instituțiile centrale. Mărginean et al (2001) consideră acest fapt normal pentru societățile aflate în tranziție post-comunistă²¹, așa cum este România. În aceste societăți neîncrederea este datorată, în mare măsură și percepției că nu există o comunicare reală între politicieni și oamenii de rând, între funcționari și cetățeni²².

Studiul a relevat un grad mai scăzut de încredere a cetățenilor în instituțiile centrale comparativ cu cele locale (primăria și prefectura) și instituțiile societății civile, fapt care sugerează o slabă cultură democratică, în care identificarea cazurilor de corupție se realizează preponderent pe baza exemplelor din presă sau a cazurilor la nivel macro. Cetățenii valorizează mai degrabă încrederea interpersonală și valorile tradiționaliste (Achimescu, 2010, 23). Cea mai importantă consecință a corupției menționată de cetățeni este subminarea economiei naționale tocmai datorită contextului în care a fost realizat studiul și a mediatizării cazurilor de corupție la nivel macro. Următoarele consecințe vizează felul în care corupția interferează cu activități din viața de zi cu zi a cetățenilor, acestora lipsindu-le o imagine de ansamblu asupra corupției și a efectelor acesteia. Astfel, nu putem vorbi despre democrație și reformă în administrația publică fără un sistem de valori orientat către principii comunitare,

²¹ există o amplă dezbateră în atât în mediul academic cât și în presă asupra trecerii perioadei de tranziție. În acest context consider că această perioadă nu a trecut deoarece procesul de reformă instituțională nu este încheiat, convenind cu opinia specialiștilor în domeniu.

²² această lipsă de comunicare este prezentă în majoritatea studiilor realizate în cadrul proiectelor pe tema reformei administrației publice implementate de APDD – Agenda 21 în parteneriat cu ANFP

atât al cetățenilor, cât și al funcționarilor, bazat pe etică și integritate. Cu toate acestea, individul este de multe ori responsabilizat pentru deficiențele de ordin structural care nu-i permit manifestarea comportamentală a acestor valori.

Concluzii finale

Studiile despre corupție realizate până în prezent au fost abordate din perspective diferite: de la cea socială, a încrederii în instituțiile statului, la cea a științelor politice, pornind de la ciclurile electorale sau cea focalizată pe aspecte morale, ale eticii și integrității în administrația publică. Cea din urmă perspectivă, puțin abordată până în prezent, completează rezultatele studiilor științifice, sporind relevanța studiilor de percepție a cetățenilor cu privire la calitatea serviciului public oferit de instituțiile publice.

Problema corupției a fost abordată în acest proiect, și, deci, și în prezentul studiu, pornind de la regulile și prin prisma principiilor de etică și integritate proprii puse în practică de funcționarul public, a cărui activitate se desfășoară într-un mediu în care transparența și comunicarea ar trebui să primeze și să constituie elemente esențiale în oferirea serviciilor cetățenilor. Vorbind despre un proces etic de luare a deciziei la nivel administrativ și despre etică administrativă, Andreea Năstase (2009, 6) consideră că *„literatura de specialitate pe tema eticii administrative reunește mai multe perspective disciplinare, de la filozofie la management public, în mare măsură deconectate una de cealaltă.”*

Este necesară, în acest context, o abordare încheiată a corupției, atât la nivel individual, al funcționarului pus în situația de a alege în legătură cu posibilitatea (oportunitatea) de a cere sau de a lua mită, cât și la nivel macro, al contextului legislativ și structural care permite sau îngreunează astfel de practici și al sistemului de sancțiuni, mai mult sau mai puțin reglementat.

În continuarea studiilor realizate de alte institute sau fundații, rezultatele acestui proiect dezvăluie o frecvență crescută a interacțiunii cetățenilor cu instituțiile tradiționale (primăria și prefectura) și mai scăzută cu cele din sectorul non-guvernamental și public. Tipul de interacțiune preponderent este cel dintre solicitant (cetățean, persoană fizică sau juridică) și funcționar public (cel care îi rezolvă problema solicitantului) și se rezumă la rezolvarea unor probleme punctuale ale solicitantului. Frecvența crescută a interacțiunii mai ales cu instituțiile locale și lipsa sau ineficiența comunicării politician-cetățean și funcționar-cetățean la nivel central explică percepția ridicată a gradului de corupție din instituțiile centrale. De altfel, în combaterea corupției, Direcția Națională Anticorupție (puternic mediatizată) și instituțiile locale (cele mai frecventate) sunt percepute ca fiind cele mai eficiente. În ceea ce privește prevenirea actelor de corupție, cetățenii cred că cea mai mare importanță o are, în mare măsură, „conștiința” funcționarului. Conștiința morală a acestuia se presupune că ar putea contrabalansa deficiențele structurale ale sistemului.

Transpusă în practică, problema eticii și a integrității funcționarului public stă sub semnul sistemului de control și sancțiuni, atât la nivel micro, al individului, cât și macro, al instituției și al sistemului public în general. Acolo unde cele două sisteme la nivel macro nu sunt bine reglementate și puse în practică, rămâne sistemul de valori personale care să permită funcționarului evaluarea unei situații sau a unei probleme. Introducerea în România, în 2007²³ a funcției de „persoană cu atribuții de consilier etic în departamentele de resurse umane ale instituțiilor publice pentru monitorizarea aplicării principiilor Codului de Conduită al Funcționarilor Publici²⁴ și oferirea de consultanță în situații problematice de etică profesională” este un prim pas în încercarea de a crea o „infrastructură etică” în instituțiile publice.

Costurile corupției sunt, fără îndoială, mari, atât din punct de vedere economic, cât și din punct de vedere politic. Această situație nu trebuie, însă, să ne determine să rămânem la modele economice sau politice de abordare a corupției. Ele trebuie integrate unei abordări mai largi, care, pe de o parte, să permită dezvăluirea acestor practici pe o scară mai mare și cu mai multă acuratețe, iar, pe de alta, să ia în calcul și să contribuie la elaborarea unor modalități prin care valori morale recunoscute social, precum onestitatea, să fie integrate actului profesional.

Rezultatele acestui studiu sugerează, înainte de toate, că interacțiunea dintre cetățeni și instituții ale administrației publice este încă una limitată la relația furnizor – beneficiar pasiv de servicii. De aceea, proiectele viitoare în domeniul combaterii corupției trebuie să se concentreze pe schimbarea naturii acestei relații și intensificarea comunicării dintre cetățeni și instituții ale administrației publice. Pentru a scoate cetățeanul din poziția de receptor pasiv al serviciilor publice, este nevoie nu numai de măsurarea sistematică și riguroasă a nivelului corupției și de informarea continuă a cetățenilor cu privire la aceasta, ci și de implicarea instituțiilor publice în dialogul cu cetățenii, de un efort din partea acestora de a găsi instrumente specifice profesiei prin care ele pot răspunde așteptărilor beneficiarilor serviciilor lor. Faptul că indicele de percepție a corupției este ridicat arată că eforturile de până acum de combatere a corupției nu au ajuns până la acele niveluri ale deciziei individuale care să permită o schimbare a practicilor din instituțiile publice.

²³ Legea nr.50 din 13 martie 2007 pentru modificarea și completarea Legii nr. 7/2004 privind Codul de conduită a funcționarilor publici

²⁴ Codul de Conduită a Funcționarilor Publici emis în 2004

Bibliografie

Achimescu Vlad, 2010. *Cetățeni nemulțumiți, pesimiști și precauți - între cinism demobilizator și scepticism creativ - o analiză longitudinală a încrederii în instituțiile statului din România (1998-2007)*, București: Universitatea din București, teză nepublicată

Alistar V., Moinescu G., Stănescu I., 2006. *Ghid anti-corupție în justiție pentru cetățeni și oameni de afaceri*, București: Transparency International – România, disponibil on-line <http://www.transparency.org.ro/publicatii/publicatiiti/2006/GhidACJustitie.pdf>

Badea C., Cugler N., Fofiu A., 2009. *Carta cetățenilor. Calitatea serviciilor publice în viziunea cetățenilor*, București: Asociația Asistență și Programe pentru Dezvoltare Durabilă – Agenda 21, disponibil on-line <http://www.agenda21.org.ro/downloads.html>

Bădescu G., Comșa M., Sandu D., Stănculescu M., 2007. *Barometrul de Opinie Publică, Octombrie 2007 - BOP 1998-2007*, București: Fundația Soroș România

Dumitru Luminița, Dimitriu Monica, 2006. *Conduita funcționarilor publici*, București: APDD – Agenda 21, ANFP

Demmke Christoph, Bossaert Danielle, 2004. *Ethics in the Public Services on the European Union Member States*, European Institute of Public Administration (EIPA), disponibil on-line <http://www.eupan.eu/3/92/&for=show&tid=46>

Institutul Român pentru Evaluare și Strategie, 2010. *Barometrul Corupției în România - 2010*

Institutul Român de Sondare a Opiniei Publice (IRSOP) Market Research and Consulting Ltd., 2005. *Percepția funcției publice de către cetățeni*, București: IRSOP

Mărginean I., Precupețu I., Precupețu M., 2001. România în cadrul celui de-al treilea val al democratizării, în *Sociologie Românească*, nr 1-4, pp 20-34

Moilanen Timo, Salminen Ari, 2006. *Comparative Study on the Public-service Ethics of the EU Member States*, European Public Administration Network (EUPAN) - Human Resources Working Group

Năstase Andreea, 2009. *Public Service Ethics in the European Commission: towards a model of ethical decision-making*, sumar al lucrării prezentate la Conferința Anuală Doctorală a CEU 2009, disponibil on-line <http://web.ceu.hu/polsci/ADC/2009/papers/AndreeaNastase.pdf>

Strategia Națională privind prevenirea și combaterea corupției în sectoarele vulnerabile și administrația publică locală 2008-2010, disponibil on-line http://transparency.org.ro/politici_si_studii/advocacy/Strategia%20Nationala%20Anticoruptie.pdf

Acronime

ANI – Agenția Națională pentru Integritate

ANFP – Agenția Națională a Funcționarilor Publici

APDD – Agenda 21 – Asociația Asistență și Programe pentru Dezvoltare Durabilă – Agenda 21

BOP – Barometrul de Opinie Publică

DNA – Direcția Națională Anticorupție

EC – European Community

EIPA – European Institute of Public Administration

FSR – Fundația Soroș România

IRES – Institutul Român de Evaluare și Strategii

IRSOP – Institutul Român de Sondare a Opiniei Publice

MAI – Ministerul Administrației și Internelor

PHARE – Poland and Hungary: Assistance for Restructuring their Economies

ANEXE

Anexa 1 – Contextul realizării raportului

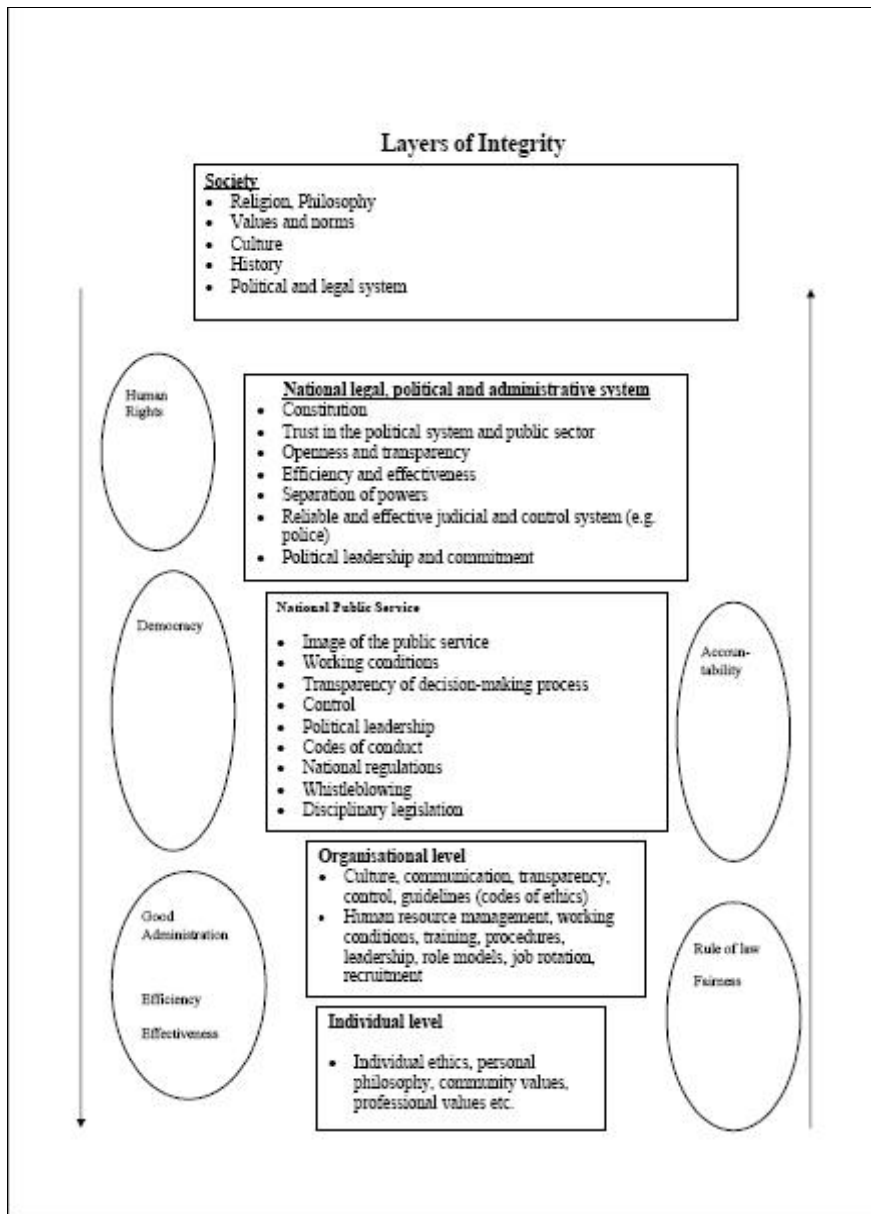

Figura 1. Straturile integrității (Demmke, Bossaert, 2004, 115)

Caseta 1. Chestionarul

CHESTIONAR Corupție

Prezentul chestionar se aplică în cadrul proiectului „Corupția ne privește pe toți!” – Consolidarea sprijinului societății în lupta împotriva corupției – proiect finanțat de UE. Răspunsurile dvs. vor fi utilizate pentru elaborarea unui studiu de percepție a cetățenilor cu privire la corupție în București și în județele Cluj, Dolj, Ilfov, Harghita și Neamț.

INTERACȚIUNE

F1. Cât de frecvent mergeți la ... pentru a vă rezolva o problemă? (Se citește variantele de răspuns din tabel. Pentru F1.3 se citește și 1-2 exemple din paranteză. Se bifează un răspuns pe linie.)

	săptămânal	lunar	o dată la 2-3 luni	mai rar de o dată pe an	niciodată
F1.1 Primărie					
F1.2 Instituția Prefectului					
F1.3 Servicii publice deconcentrate (ex. Direcția Generală a Finanțelor Publice, Inspectoratul Teritorial de Muncă, Casa de Pensii, OPC)					
F1.4 Organizație non-guvernamentală					

F2. În ce calitate interacționați cel mai des cu fiecare dintre instituțiile menționate anterior? (Se bifează câte un răspuns pe linie. Pentru F1.3 se citește și exemplele din paranteză.)

	Persoană fizică	Persoană juridică	Funcționar în altă instituție publică	Alt răspuns
F2.1 Primărie				
F2.2 Instituția Prefectului				
F2.3 Servicii publice deconcentrate (ex. Direcția Generală a Finanțelor Publice, Inspectoratul Teritorial de Muncă, Casa de Pensii, OPC)				
F2.4 Organizație non-guvernamentală				

CUNOAȘTERE

C1. Cunoașteți cazuri de corupție discutate din experiența personală sau prezentate în presă și în care să fie implicați funcționari publici din localitatea/județul Dvs. ?

1. Da 2. Nu
 → C1.1.1 Dacă da, dați un exemplu _____

C2. Care dintre următoarele instituții au atribuții în ceea ce privește combaterea corupției în România? (Mai multe variante posibile de răspuns)

1. Asociația pentru Implementarea Democrației	5. Direcția Națională/Generală Anticorupție
2. Ministerul Justiției	6. Oficiul Național de Combatere a Spălării Banilor
3. Direcția Anti-Fraudă Fiscală	7. Transparency International
4. Ministerul Administrației și Internelor	8. Agenția Națională a Funcționarilor Publici

C3. Pe care dintre următoarele le-ați cataloga drept acte de corupție? (Mai multe variante posibile de răspuns)

1. darea de mită	7. oferirea unei atenții medicului după consultație
2. luarea de mită	8. folosirea abuzivă a resurselor
3. munca la negru	9. lipsa de transparență în relația cu publicul
4. traficul de influență	10. oferirea unei atenții pentru obținerea unor facilități în relația cu funcționarii publici
5. lăsarea bacșiuului	
6. primirea de foloase necuvenite	

C4. În tabelul următor este prezentată o serie de consecințe și efecte ale corupției. Stabiliți o prioritate a acestora în funcție de gravitate, notându-le de la 1 la 3 pe cele mai importante. (1 cea mai importantă; 3 cea mai puțin importantă)

1. subminarea economiei naționale	
2. stricarea imaginii României	
3. valorizarea nepotismului și a unor criterii de recrutare și selecție a personalului lipsite de transparență și de obiectivitate	
4. incapacitatea justiției de a fi echitabilă	
5. proasta gestionare a banilor publici	
6. afectarea securității cetățenilor	
7. scăderea eficienței și a legitimității instituțiilor statului	
8. limitarea dezvoltării economice a României	

C5. Pe care dintre următoarele surse le considerați credibile pentru furnizarea informațiilor despre corupție și despre strategia națională anti-corupție? (Mai multe variante posibile de răspuns)

C5.1	Mass media	
C5.2	ONG-uri	
C5.3	Guvern și alte instituții ale administrației centrale	
C5.4	Instituții ale administrației locale	
C5.5	Prieteni, colegi, membri ai familiei	
C5.6	Internet	

PERCEPȚIE

P1. În ce măsură apreciați că se poate vorbi despre corupție în următoarele instituții publice? (Un răspuns pe linie, varianta NȘ/NR nu se citește)

	în foarte mare măsură	în mare măsură	în mică măsură	în foarte mică măsură	NȘ / NR
P1.1 Primăria					
P1.2 Institutia Prefectului					
P1.3 Guvernul și instituțiile centrale					

Obs. varianta NȘ/NR nu se citește

P2. În ce măsură apreciați că funcționarii publici din instituțiile următoare sunt corupți? (Un răspuns pe linie, varianta NȘ/NR nu se citește)

	în foarte mare măsură	în mare măsură	în mică măsură	în foarte mică măsură	NȘ / NR
P2.1 Primăria					

P2.2 Institutia Prefectului					
P2.3 Guvernul și instituțiile centrale					

P3. Care dintre următoarele pot favoriza apariția corupției? (Mai multe variante posibile de răspuns)

1. management defectuos al instituțiilor	5. existența unui sistem netransparent de luare a deciziilor
2. lipsa de transparență în relația instituțiilor cu cetățenii	6. salarizarea necorespunzătoare
3. lipsa unor mecanisme de evaluare, monitorizare și control a activității	7. sistem deficitar de formare continuă a personalului
4. legislație deficitară	8. lipsa de competiție

P4. Ce instituții ale statului credeți că sunt mai eficiente în combaterea corupției din instituțiile publice? (Un răspuns pe linie)

	1 deloc eficient	2	3	4	5 foarte eficient
P4.1 DNA					
P4.2 Poliția					
P4.3 Agenția Națională de Integritate					
P4.4 Primăria / primarul					
P4.5 Instituția Prefectului / prefectul					

P5. Cine sau ce poate influența pozitiv comportamentul funcționarului corupt? (Mai multe variante posibile de răspuns)

1. Colegii de birou	5. Propria conștiință
2. Biserica din care face parte funcționarul	6. ONG-urile
3. Mass-media	7. Cetățenii
4. Școala	8. Altă variantă: ...

PRACTICI

PR1. Care dintre următoarele practici credeți că sunt cel mai frecvent întâlnite în instituțiile publice din localitatea/județul Dvs.? (Un răspuns pe linie)

	1 deloc	2	3	4	5 foarte frecvent
1. primirea de bani și cadouri pentru servicii la care aveți dreptul					
2. primirea de bani și cadouri pentru a favoriza pe cineva					
2. conflicte de interese, incompatibilități					
3. ascunderea, distorsionarea sau împiedicarea accesului la informații					
4. atitudini discriminatorii și rele tratamente în relația cu cetățenii					
5. lipsa de transparență în ce privește modul de luare a deciziilor					

PR2. Vă rugăm să formulați 2-3 propuneri pentru prevenirea corupției din România.

- _____
- _____

PR3. Pe care dintre următoarele instrumente de combatere a corupției le-ați folosit până în prezent? (Mai multe variante posibile de răspuns, varianta 8 nu se citește)

1. telefonul verde	6. proteste scrise sau ieșiri în stradă
2. reclamații scrise sau email-uri adresate instituției în cauză	7. refuzul de a da bani sau cadouri când acestea au fost solicitate în mod direct sau indirect, considerate o practică obișnuită
3. sesizarea în scris a poliției sau a parchetului	11. niciuna dintre variante
4. informarea mass-media	
5. participarea la întâlniri publice	

DATE SOCIO-DEMOGRAFICE

S1. Sexul	Masculin	1	S2.1. Vârsta dvs. în ani împliniți? (Ce vârstă ați împlinit la ultima aniversare?)	_ _
	Feminin	2		

S2.2. Dacă nu răspunde la S2.1, se citește următoarele variante de răspuns:

1. 18-24 ani	4. 36-44 ani
2. 25-30 ani	5. 45-54 ani
3. 31-35 ani	6. peste 55 ani

S3. Care este ultima școală pe care ați absolvit-o?

1. Deloc, mai puțin de 7 clase	5. Liceu
2. Gimnaziu (7-8 clase)	6. Școală postliceală sau colegiu
3. Treapta I de liceu (10 clase)	7. Învățământ superior
4. Școală profesională	

S4. Ocupația: Care este ocupația dvs.?

1. pensionar(ă)	5. elev/student
2. casnic(ă)	6. salariat (angajat)
3. militar în termen	7. întreprinzător particular
4. șomer	

S5. Județul: 1. București/ Ilfov 2. Cluj 3. Dolj 4. Harghita 5. Neamț

S6. Tipul instituției: 1. Primărie 2. Consiliu Județean

S7. Data: / /2010

S8. Cod operator:

S9. Localitatea (numele localității în care a fost aplicat chestionarul):

Vă mulțumim pentru timpul acordat!

Caseta 2 - Fișa de observații

Fișă punctaj pentru observații personale

Observații generale

Cetățeni:

- perioada de monitorizare
- locurile de recrutare a celor chestionați
- problema accesului în instituție
- relația cu responsabilul de proiect, condiții create pentru monitori
- probleme întâmpinate în procesul de monitorizare
- relația cu funcționarii, atitudinea lor față de monitori
- atmosfera din instituție
- reacția respondenților la completarea chestionarului - interes, sinceritate etc.
- justificarea refuzurilor de a răspunde la chestionar
- probleme relatate de cetățeni care nu au fost înregistrate în chestionar
- atitudinea lor față de instituțiile publice și funcționari
- alte observații

Anexa 3 - Aspecte metodologice

Tabelul 1. Numărul și tipul instituțiilor

Tip instituție	Număr
Primării de municipii de orașe mici sau comune	5
Consilii Județene	6
total instituții	5
	16

Tabelul 2. Distribuția chestionarelor pe județe și pe instituții

județul	instituția	N = 1096
<i>București/Ilfov</i>	Consiliu Județean	41
	Primărie	221
total		262
<i>Cluj</i>	Consiliul Județean	88
	Primărie	150
total		238
<i>Dolj</i>	Consiliul Județean	87
	Primărie	109
total		196
<i>Harghita</i>	Consiliul Județean	96
	Primărie	104
total		200
<i>Neamț</i>	Consiliul Județean	61
	Primărie	139
total		200

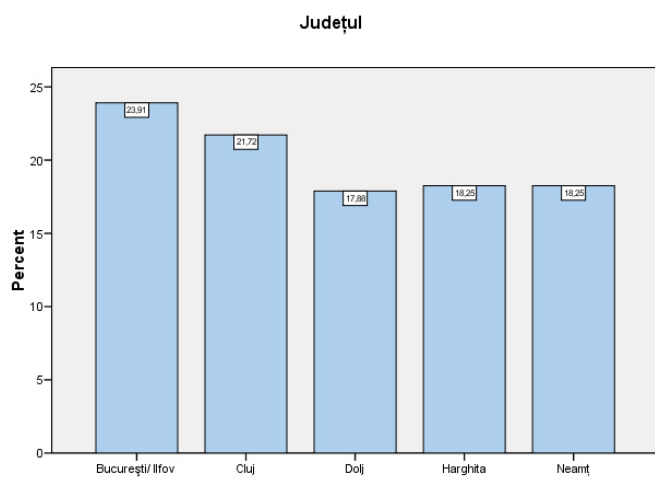

Figura 2. Distribuția numărului de chestionare pe județe

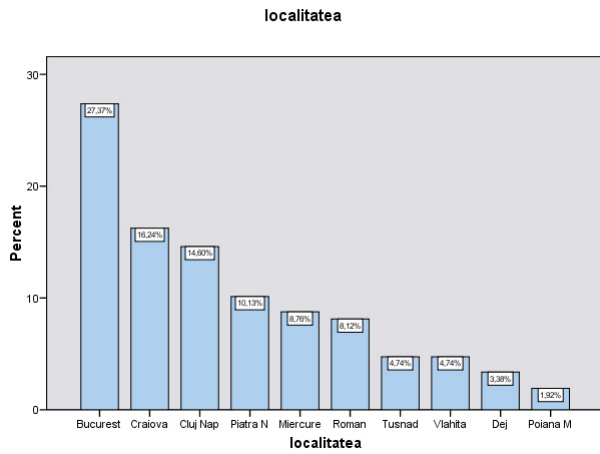

Figura 3. Distribuția numărului de chestionare pe localități

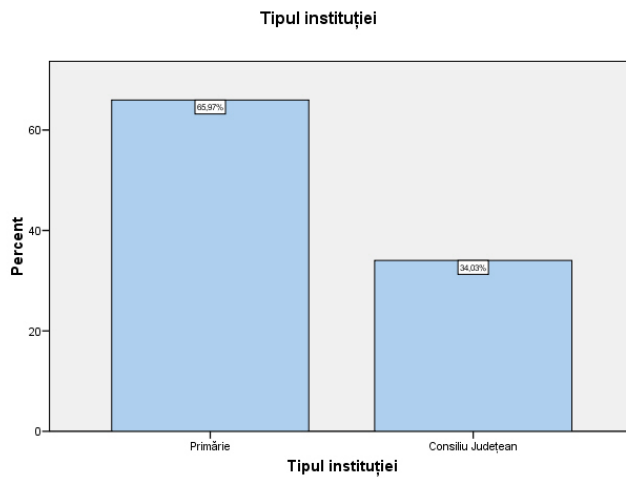

Figura 4. Distribuția numărului de chestionare pe tipul instituției

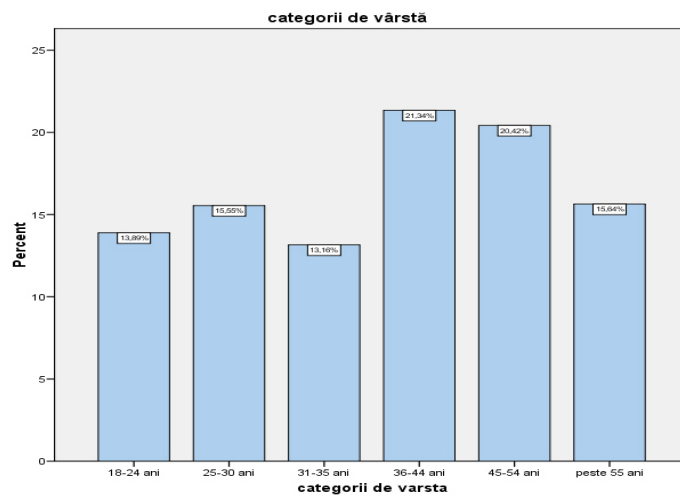

Figura 5. Distribuția numărului de chestionare pe categorii de vârstă

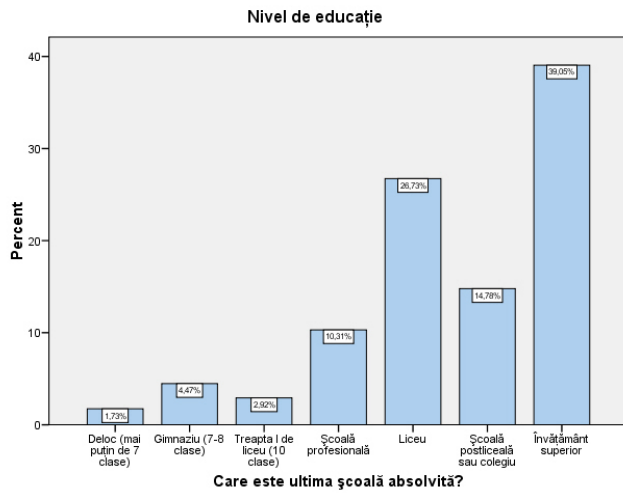

Figura 6. Distribuția numărului de chestionare pe nivele de educație

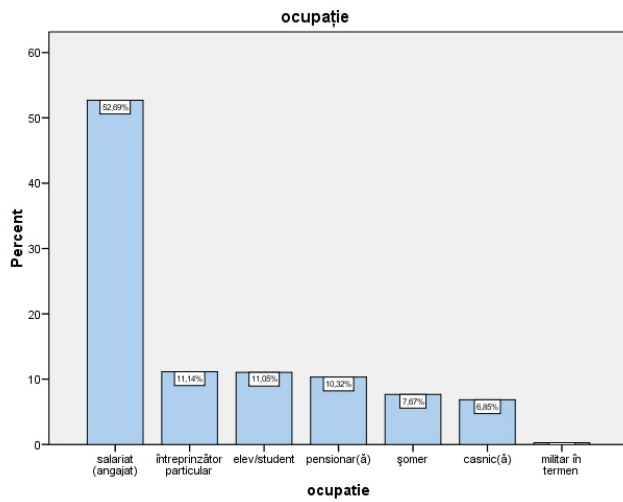

Figura 7. Distribuția numărului de chestionare în funcție de ocupație

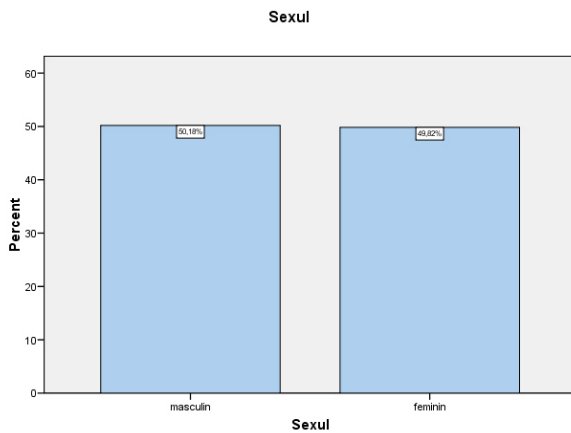

Figura 8. Distribuția numărului de chestionare în funcție de sex

Anexa 4 – Rezultate

Tabelul 3. Frecvența interacțiunii diferitelor categorii de cetățeni cu primăria

		În ce calitate interacționați cel mai des cu primăria?							
		Persoană fizică		Persoană juridică		Funcționar în altă instituție publică		Alt răspuns	
		% din total	% pe linie	% din total	% pe linie	% din total	% pe linie	% din total	% pe linie
Cât de frecvent mergeți la primărie pentru a vă rezolva o problemă?	săptămânal	4,95	53,50	3,02	32,70	0,82	8,90	0,46	5,00
	lunar	9,16	71,40	3,02	23,60	0,64	5,00	0,00	0,00
	o dată la 2-3 luni	22,53	81,20	3,85	13,90	0,82	3,00	0,55	2,00
	mai rar de o dată pe an	39,01	93,80	2,11	5,10	0,46	1,10	0,00	0,00
	niciodată	5,86	68,10	0,00	0,00	0,27	3,20	2,47	28,70

mod de citire: 39,01% din totalul respondenților interacționează mai rar de o dată pe an în calitate de persoană fizică cu primăria 93,8% dintre cei care merg mai rar de o dată pe an la primărie pentru a rezolva o problemă sunt persoane fizice

Tabelul 4. Frecvența interacțiunii diferitelor categorii de cetățeni cu Instituția Prefectului

		În ce calitate interacționați cel mai des cu Instituția Prefectului?							
		Persoană fizică		Persoană juridică		Funcționar în altă instituție publică		Alt răspuns	
		% din total	% pe linie	% din total	% pe linie	% din total	% pe linie	% din total	% pe linie
Cât de frecvent mergeți la Instituția Prefectului pentru a vă rezolva o problemă?	săptămânal	0,46	18,52	1,66	66,67	0,09	3,70	0,28	11,11
	lunar	3,50	45,24	2,95	38,10	1,20	15,48	0,09	1,19
	o dată la 2-3 luni	7,55	65,60	2,95	25,60	0,64	5,60	0,37	3,20
	mai rar de o dată pe an	28,55	87,32	3,13	9,58	0,83	2,54	0,18	0,56
	niciodată	33,98	74,55	0,74	1,62	0,92	2,02	9,94	21,28

mod de citire: 33,98% din totalul respondenților nu au mers niciodată în calitate de persoană fizică la Instituția Prefectului pentru a rezolva o problemă

87,32% dintre cei care merg mai rar de o dată pe an la Instituția Prefectului pentru a rezolva o problemă sunt persoane fizice

Tabelul 5. Frecvența interacțiunii diferitelor categorii de cetățeni cu serviciile publice deconcentrate

		În ce calitate interacționați cel mai des cu servicii publice deconcentrate?							
		Persoană fizică		Persoană juridică		Funcționar în altă instituție publică		Alt răspuns	
		% din total	% pe linie	% din total	% pe linie	% din total	% pe linie	% din total	% pe linie
Cât de frecvent mergeți la servicii publice deconcentrate pentru	săptămânal	1,12	38,71	1,49	51,61	0,19	6,45	0,09	3,23
	lunar	8,68	63,70	3,92	28,77	0,47	3,42	0,56	4,11
	o dată la 2-3 luni	18,47	81,48	3,36	14,81	0,56	2,47	0,28	1,23

a vă rezolva o problemă?	mai rar de o dată pe an	31,34	86,60	3,08	8,51	1,12	3,09	0,65	1,80
	niciodată	17,35	70,45	0,84	3,41	0,37	1,52	6,06	24,62

mod de citire: 31,34% din totalul respondenților merg mai rar de o dată pe an în calitate de persoană fizică la serviciile publice deconcentrate pentru a rezolva o problemă

51,61% dintre cei care merg săptămânal la serviciile publice deconcentrate pentru a rezolva o problemă sunt persoane juridice

Tabelul 6. Frecvența interacțiunii diferitelor categorii de cetățeni cu un ONG

		În ce calitate interacționați cel mai des cu ONG-uri?							
		Persoană fizică		Persoană juridică		Funcționar în altă instituție publică		Alt răspuns	
		% din total	% pe linie	% din total	% pe linie	% din total	% pe linie	% din total	% pe linie
Cât de frecvent mergeți la un ONG pentru a vă rezolva o problemă?	săptămânal	3,66	70,91	0,94	18,18	0,00	0,00	0,56	10,91
	lunar	1,22	50,00	0,94	38,46	0,28	11,54	0,00	0,00
	o dată la 2-3 luni	5,07	70,13	1,41	19,48	0,38	5,19	0,38	5,19
	mai rar de o dată pe an	22,07	89,02	1,69	6,28	0,38	1,52	0,66	2,65
	niciodată	42,07	69,67	1,41	2,33	0,66	1,09	16,24	26,91

mod de citire: 42,07% din totalul respondenților nu au mers niciodată în calitate de persoană fizică la un ONG pentru a rezolva o problemă

38,46% dintre cei care merg lunar la un ONG pentru a rezolva o problemă sunt persoane juridice

Tabelul 7. Frecvența cu care cetățenii merg la primărie și la Instituția Prefectului pentru a rezolva o problemă, pe categorii de vârstă

		categorii de vârstă					
		18-24 ani	25-30 ani	31-35 ani	36-44 ani	45-54 ani	peste 55 ani
		%	%	%	%	%	%
Cât de frecvent mergeți la primărie pentru a vă rezolva o problemă?	săptămânal	5,94	13,86	19,80	32,67	18,81	8,91
	lunar	5,71	20,00	21,43	24,29	18,57	10,00
	o dată la 2-3 luni	6,60	14,52	13,53	27,06	23,76	14,52
	mai rar de o dată pe an	17,15	15,14	10,91	17,82	19,15	19,82
	niciodată	42,55	15,96	3,19	3,19	20,21	14,89
Cât de frecvent mergeți la Instituția Prefectului pentru a vă rezolva o problemă?	săptămânal	7,41	3,70	25,93	29,63	22,22	11,11
	lunar	3,57	16,67	25,00	29,76	17,86	7,14
	o dată la 2-3 luni	5,60	17,60	20,80	3,36	14,40	8,00
	mai rar de o dată pe an	8,73	18,03	13,24	23,66	21,69	14,65
	niciodată	21,77	13,71	8,47	14,72	21,37	19,96

obs.: procentele sunt însumate pe linie

mod de citire: cel mai des merg la primărie pentru a rezolva o problemă, cu o frecvență săptămânală, cei cu vârste cuprinse între 36 și 44 de ani (32,67%); dintre cei care merg săptămânal la primărie pentru a rezolva o problemă cei mai mulți sunt din categoria 36-44 ani (32,67%)

dintre cei care nu merg niciodată la Instituția Prefectului pentru a rezolva o problemă tinerii din categoria de vârstă 18-24 ani reprezintă 21,77%

Tabelul 8. Frecvența cu care cetățenii merg la servicii publice deconcentrate și la ONG pentru a rezolva o problemă, pe categorii de vârstă

		categorii de vârstă					
		18-24 ani	25-30 ani	31-35 ani	36-44 ani	45-54 ani	peste 55 ani
Cât de frecvent mergeți la servicii publice deconcentrate pentru a vă rezolva o problemă?	săptămânal	0,4%	0,6%	0,6%	0,6%	0,3%	0,4%
	lunar	1,0%	1,6%	1,9%	4,1%	2,4%	2,3%
	o dată la 2-3 luni	2,0%	3,3%	3,5%	4,1%	5,8%	3,2%
	mai rar de o dată pe an	4,3%	6,0%	4,5%	8,5%	6,0%	6,4%
	niciodată	6,2%	4,1%	2,6%	4,0%	6,0%	3,3%
Cât de frecvent mergeți la un ONG pentru a vă rezolva o problemă?	săptămânal	1,6%	0,6%	0,5%	0,6%	1,0%	0,6%
	lunar	0,4%	0,2%	0,6%	0,9%	0,3%	0,2%
	o dată la 2-3 luni	1,1%	1,4%	0,8%	1,5%	1,4%	0,9%
	mai rar de o dată pe an	3,4%	4,3%	4,1%	5,0%	3,9%	3,7%
	niciodată	7,5%	9,0%	7,3%	13,2%	13,9%	10,3%

obs. datele din celule reprezintă procente din total pentru fiecare întrebare
 mod de citire: cei mai mulți care merg mai rar de o dată pe an la serviciile publice deconcentrate pentru a rezolva o problemă sunt cei din categoria de vârstă 36-44 ani
 adulții cu vârste cuprinse între 45 și 54 de ani (13,9%) sunt cei mai mulți care nu au mers niciodată la un ONG pentru a rezolva o problemă

Tabelul 9. Exemple de cazuri de corupție date de cetățeni (răspuns deschis)

	%
criza actuala e provocata de coruptie	0,1
dosarul flota	0,1
exploatarea minorilor prin munca	0,1
folosirea abuziva a resurselor	0,1
incalcarea legilor	0,1
liderii de sindicat, primarii, consilieri	0,1
Cunoașteți cazuri de corupție din experiența personală sau prezentate în presă și în care să fie implicați funcționari publici din localitatea / județul Dvs. ? Dacă da, dați un exemplu	
Lipsa de diplomatie, informatiile nu fost au tinute in secret - proces pierdut	0,1
luarea de bani pentru servicii prestate	0,1
martori falsi la tribunal	0,1
nereguli privind retrocedarea bunurilor confiscate de comunisti	0,1
nerespectarea legilor	0,1
o familie intreaga in functie de conducere	0,1
Proteste incheiate cu reducerea salariilor	0,1
reabilitarea cu orice tine de domeniul public	0,1
Spaga pentru schimbarea vizei de resedinta	0,1
taxa pentru un act convenit	0,1
Un caz in care au fost implicati si cei din mafie, a fost difuzat pe OTV	0,1
achizitii publice	0,2
Administrarea unor fonduri din partea Uniunii Europene pentru materiale de lucru	0,2
FNI	0,2
drumuri publice	0,2
mita sau atentii pentru profesori	0,3
nepotism	0,4

tratament discriminatoriu	0,4
situatii de coruptie in cazul unor controale	0,4
spalare de bani	0,4
Angajatii din institutii publice	0,5
cazuri de coruptie printre colegi, prieteni, cunoscuti	0,5
utilizare nejustificata a banilor publici	0,6
dare de mita la politie	1,0
atentii pentru a rezolva o problema	1,0
raspuns difuz cu privire la exemplificarea unui caz de coruptie	1,1
mita pentru obtinerea unei autorizatii, certificat sau permis de conducere	1,6
dare si luare de mita	1,6
functionari publici, politicieni	1,9
mita sau atentii pentru medici si cadrele medicale	2,7
institutii publice	3,7
persoane publice la nivel local sau central	4,2
mita sau atentii pentru angajare	7,3
Exemple	31,8
Non-răspunsuri	68,2
Total N = 1096	100,0

Obs. Datele au fost recodificate și introduse în aceste ultime categorii

Tabelul 10. Percepția actului de „oferire a unei atenții pentru obținerea unor facilități în relația cu funcționarii publici” în funcție de frecvența interacțiunii cu instituțiile publice

		Pe care dintre următoarele le-ați cataloga drept acte de corupție? oferirea unei atenții pentru obținerea unor facilități în relația cu funcționarii publici*
		%
Cât de frecvent mergeți la primărie pentru a vă rezolva o problemă?	săptămânal	57,4
	lunar	60,7
	o dată la 2-3 luni	53,0
	mai rar de o dată pe an	56,1
	niciodată	53,7
Cât de frecvent mergeți la Instituția Prefectului pentru a vă rezolva o problemă?	săptămânal	48,1
	lunar	50,0
	o dată la 2-3 luni	52,8
	mai rar de o dată pe an	55,3
	niciodată	58,1
Cât de frecvent mergeți la servicii publice deconcentrate pentru a vă rezolva o problemă?	săptămânal	51,6
	lunar	54,8
	o dată la 2-3 luni	64,6
	mai rar de o dată pe an	47,3
	niciodată	60,8

Obs.: * în baza de date răspunsul la întrebarea „Pe care dintre următoarele le-ați cataloga drept acte de corupție?” oferirea unei atenții pentru obținerea unor facilități în relația cu funcționarii publici a fost codificat cu 1 da, 2 nu; întrebarea este cu răspuns multiplu, celelalte variante nu au fost incluse în analiză, iar suma tuturor procentelor pe coloană este diferită de 100

Scurtă descriere comparativă pe județe

Tabelul 11. Analiză comparativă pe județe a frecvenței interacțiunii cetățenilor cu instituțiile publice

Cât de frecvent mergeți la ... pentru a vă rezolva o problemă?	mai rar de o dată pe an sau niciodată						cel puțin o dată la 2-3 luni					
	județul	total eșantion	București /Ilfov	Cluj	Dolj	Harghita	Neamț	total eșantion	București /Ilfov	Cluj	Dolj	Harghita
primărie	50,3	48,9	35,3	66,8	38,0	66,0	49,7	51,1	64,7	33,2	62,0	34,0
Instituția Prefectului	78,5	90,8	61,3	84,2	64,5	91,0	21,6	9,2	38,7	15,8	35,5	9,0
Servicii Publice deconcentrate	61,6	66,0	56,5	49,0	74,5	61,5	38,3	34,0	43,5	51,0	25,5	38,5
ONG-uri	85,4	95,8	87,8	67,2	79,0	93,5	14,5	4,2	12,2	32,8	21,0	6,5

Obs. în chestionar variantele de răspuns la această întrebare au fost: săptămânal, lunar, o dată la 2-3 luni, mai rar de o dată pe an, niciodată însă pentru relevanța analizei comparative au fost realizate doar două grupe de răspunsuri: mai rar de o dată pe an sau niciodată (cuprinde variantele de răspuns: mai rar de o dată pe an, niciodată) și cel puțin o dată la 2-3 luni (cuprinde variantele de răspuns: săptămânal, lunar, o dată la 2-3 luni); procentele exprimă valorile cumulate ale categoriilor de răspuns inițiale

Tabelul 12. Analiză comparativă pe județe a tipului interacțiunii cetățenilor cu instituțiile publice

În ce calitate interacționați cel mai des cu fiecare dintre instituțiile menționate	județul			
	total eșantion	București /Ilfov	Cluj	Dolj
persoană fizică	78,5	90,8	61,3	84,2
persoană juridică	14,5	4,2	12,2	32,8
funcționar în altă instituție publică	6,5	2,0	26,5	8,0
alt răspuns	2,5	2,0	0,0	75,0

nate anterior?																								
județul	total eșantion	București/Ilfov	Cluj	Dolj	Harghita	Neamț	total eșantion	București/Ilfov	Cluj	Dolj	Harghita	Neamț	total eșantion	București/Ilfov	Cluj	Dolj	Harghita	Neamț	total eșantion	București/Ilfov	Cluj	Dolj	Harghita	Neamț
primărie	81,5	91,9	76,5	74,4	76,0	86,4	12,0	5,4	19,3	6,2	19,5	10,1	3,0	1,9	3,8	4,6	4,0	1,0	3,5	0,8	0,4	14,9	0,5	2,5
Instituția Prefectului	74,0	78,9	63,5	69,4	77,0	81,4	11,4	3,4	20,2	7,8	17,5	9,0	3,7	1,9	5,6	6,2	3,5	1,5	10,9	15,7	10,7	16,6	2,0	8,0
Servicii Publice deconectate	77,0	76,2	69,4	79,0	78,5	82,5	12,7	8,0	19,0	9,7	15,5	12,0	2,7	1,9	4,6	2,1	3,0	2,0	7,6	13,8	6,9	9,2	3,0	3,5
ONG-uri	74,1	73,6	62,0	79,8	80,5	75,9	6,4	2,7	10,8	2,1	12,0	5,0	1,7	0,8	3,8	0,5	2,0	1,5	17,8	23,0	23,5	17,6	5,5	17,6

Tabelul 13. Analiză comparativă pe județe a gradului perceput de corupție din instituțiile publice

În ce măsură apreciați că se poate vorbi despre corupție în următoarele instituții publice?	în mare și foarte mare măsură						în mică și foarte mică măsură					
	total eșantion	București/Ilfov	Cluj	Dolj	Harghita	Neamț	total eșantion	București/Ilfov	Cluj	Dolj	Harghita	Neamț
Primăria	57,8	65,4	59,7	75,4	17,1	70,6	42,2	34,6	40,4	24,6	82,9	29,4
Instituția Prefectului	56,0	64,8	57,1	70,2	26,7	60,2	44,0	35,2	42,9	29,8	73,3	39,8
Guvernul și instituțiile centrale	79,4	80,5	92,6	88,4	44,6	88,2	20,6	19,5	7,4	11,6	55,4	11,8

Tabelul 14. Analiză comparativă pe județe a gradului perceput de corupție al funcționarilor din instituțiile publice

În ce măsură apreciați că funcționarii publici din instituțiile următoare sunt corupți?	în mare și foarte mare măsură						în mică și foarte mică măsură					
	total eșantion	București/Ilfov	Cluj	Dolj	Harghita	Neamț	total eșantion	București/Ilfov	Cluj	Dolj	Harghita	Neamț
județul												
Primărie	78,3	65,0	55,3	74,1	16,1	70,4	43,7	35,0	44,7	25,9	83,9	29,6
Instituția Prefectului	55,9	64,5	57,8	72,2	27,1	56,7	44,2	35,5	42,2	27,8	72,9	43,3
Guvernul și instituțiile centrale	80,0	82,5	92,9	15,3	46,0	90,9	19,9	17,5	7,1	15,3	54,0	9,1

Tabelul 15. Analiză comparativă pe județe a cazurilor de corupție cunoscute de cetățeni în localitățile/județele lor

Cunoașteți cazuri de corupție din experiența personală sau prezentate în presă și în care să fie implicați funcționari publici din localitatea/județul Dvs.? (%)

județul	total eșantion	București/Ilfov	Cluj	Dolj	Harghita	Neamț
da	36,9	41,2	29,0	63,3	13,5	38,0
nu	63,1	58,8	71,0	36,7	86,5	62,0
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Tabelul 16. Analiză comparativă pe județe a actelor neetice percepute de cetățeni ca fiind neetice

Pe care dintre următoarele le-ați cataloga drept acte de corupție?	procentul celor care au răspuns afirmativ					
	total eșantion	București/Ilfov	Cluj	Dolj	Harghita	Neamț
luarea de mită	93,6	91,2	97,9	92,4	91,5	95,0
darea de mită	88,3	85,5	97,1	88,8	75,7	94,0

oferirea unei atenții pentru obținerea unor facilități în relația cu funcționarii publici	55,8	41,6	41,6	57,7	56,5	50,0
primirea de foloase necuvenite	52,9	56,9	70,2	55,1	39,0	39,0
traficul de influență	48,1	48,5	66,8	50,5	14,5	56,6
folosirea abuzivă a resurselor	36,9	34,0	49,2	39,3	32,0	56,5
oferirea unei atenții medicului după consultație	33,4	41,6	73,5	33,2	31,0	24,0
munca la negru	29,2	24,1	26,9	29,1	15,5	52,5
lipsa de transparență în relația cu publicul	26,9	22,5	44,5	25,5	10,0	30,0
lăsarea bacșișului	24,3	15,3	24,0	17,4	56,5	11,0

Obs.: * în baza de date fiecare practică a fost codificată ca variabilă-răspuns la care variantele de răspuns au fost da sau nu; o astfel de întrebare sună astfel: „Pe care dintre următoarele le-ați cataloga drept acte de corupție?” luarea de mită 1 da, 2 nu; ** întrebarea este cu răspuns multiplu, astfel încât suma tuturor procentelor pe coloană este diferită de 100

Tabelul 17. Analiză comparativă pe județe a frecvenței practicilor instituționale neetice

Care dintre următoarele practici credeți că sunt cel mai frecvent întâlnite în instituțiile publice din localitatea/județul Dvs.?	practici frecvent întâlnite*						practici rar întâlnite**					
	total eșantion	București/Ilfov	Cluj	Dolj	Harghita	Neamț	total eșantion	București/Ilfov	Cluj	Dolj	Harghita	Neamț
primirea de bani și cadouri pentru servicii la care aveți dreptul	30,1	17,2	38,7	20,9	59,5	16,5	69,9	82,8	61,3	79,1	40,5	83,5
primirea de bani și cadouri pentru a favoriza pe cineva	28,4	14,1	34,9	18,9	65,0	12,1	71,6	85,9	65,1	81,1	35,0	87,9
conflicte de interese, incompatibilități	40,3	41,6	31,9	26,0	81,5	20,6	59,7	58,4	68,1	74,0	18,5	79,4
ascunderea, distorsionarea sau blocarea accesului la informații	46,9	45,2	49,2	37,2	76,5	26,5	53,1	54,8	50,8	62,8	23,5	73,5
atitudini discriminatorii și rele tratamente în relația cu cetățenii	36,0	30,2	45,4	31,1	51,0	22,5	64,0	69,8	54,6	68,9	49,0	77,5
lipsa de transparență în ce privește modul de luare a deciziilor	39,3	35,5	39,5	27,7	72,0	22,5	60,7	64,5	60,5	72,3	28,0	77,5

Obs.: * corespunde categoriilor de răspuns frecvent și foarte frecvent din chestionar; ** corespunde categoriilor de răspuns deloc, foarte puțin frecvent și puțin frecvent din chestionar; coloanele marcate cu gri simbolizează județele cu cele mai frecvente răspunsuri pentru toate variantele de răspuns, celulele marcate cu galben semnifică cele mai frecvente răspunsuri izolate, indiferent de județ

Tabelul 18. Analiză comparativă pe județe a identificării instituțiilor cu atribuții în combaterea corupției

județul	total eșantion	procentul celor care au răspuns afirmativ*				
		București/Ilfov	Cluj	Dolj	Harghita	Neamț
Direcția Națională/Generală Anticorupție	86,3	86,3	91,6	84,7	92,0	76,0
Ministerul Justiției	60,0	77,1	76,5	46,9	49,5	41,5
Direcția Anti-Fraudă Fiscală	56,6	59,5	63,0	51,5	58,0	48,5
Garda Financiară	53,7	55,3	63,5	40,3	40,5	66,0
Oficiul Național de Combatere a Spălării Banilor	46,8	49,6	49,2	50,0	48,0	36,0
Ministerul Administrației și Internelor	27,7	33,6	37,4	27,3	12,5	24,0
Transparency International	12,6	22,5	16,8	12,2	30,0	4,5
Agenția Națională a Funcționarilor Publici	10,7	12,6	13,0	7,7	7,5	11,5
Asociația pentru Implementarea Democrației	8,9	8,4	6,7	6,6	12,5	5,0
Asociația Pro-Democrația	5,6	3,4	11,3	9,2	4,0	5,0

* în baza de date fiecare instituție a fost codificată ca variabilă-răspuns la care variantele de răspuns au fost da sau nu; o astfel de întrebare sună astfel: Care dintre următoarele instituții au atribuții în ceea ce privește combaterea corupției în România? Direcția Națională/Generală Anticorupție 1 da, 2 nu; ** întrebarea este cu răspuns multiplu, astfel încât suma tuturor procentelor este diferită de 100; linia punctată delimitează instituțiile cu rol în combaterea corupției de cele cu rol în informare și prevenție

Tabelul 19. Analiză comparativă pe județe a eficienței percepute a instituțiilor cu atribuții în combaterea corupției

județul	total eșantion	ineficientă*					eficientă**					
		București/Ilfov	Cluj	Dolj	Harghita	Neamț	București/Ilfov	Cluj	Dolj	Harghita	Neamț	
DNA	74,0	54,2	60,8	67,9	60,5	50,0	26,0	45,8	39,2	32,1	39,5	50,0
Poliția	46,8	73,9	76,9	61,7	82,0	80,0	53,2	26,1	23,1	38,3	18,0	20,0

Agencia Națională de Integritate	42,3	80,5	85,7	38,8	95,0	65,0	57,7	19,5	14,3	61,2	5,0	35,0
Primăria / primarul	28,8	85,1	89,5	22,4	92,0	88,0	71,2	14,9	10,5	77,6	8,0	12,0
Instituția Prefectului / prefectul	72,9	87,8	89,9	20,4	91,0	88,0	72,9	12,2	10,1	79,6	9,0	12,0

Obs.: * corespunde categoriilor de răspuns deloc eficient și foarte puțin eficient și puțin eficient din chestionar; ** corespunde categoriilor de răspuns eficient, foarte eficient din chestionar; coloanele marcate cu gri simbolizează județele cu cele mai frecvente răspunsuri pentru toate variantele de răspuns

Tabelul 20. Analiză comparativă pe județe cu privire la surse de informare pentru furnizarea informațiilor despre corupție

Pe care dintre următoarele surse le considerați credibile pentru furnizarea informațiilor despre corupție și despre strategia națională anti-corupție?

procentul celor care au răspuns afirmativ (%)

județul	total eșantion	București/Ilfov	Cluj	Dolj	Harghita	Neamț
Mass media	73,5	65,3	69,8	88,8	75,0	72,5
Prieteni, colegi, membri ai familiei	42,8	54,2	50,0	37,8	44,0	42,5
Internet	40,5	40,5	47,9	32,7	35,0	28,5
ONG-uri	24,8	25,2	31,9	30,1	18,0	25,5
Guvern și alte instituții ale administrației centrale	17,9	24,4	24,0	18,1	16,0	8,0
Instituții ale administrației locale	14,4	12,2	18,9	16,1	7,0	2,5

Obs.: * în baza de date fiecare practică a fost codificată ca variabilă-răspuns la care variantele de răspuns au fost da sau nu; o astfel de întrebare sună astfel: „Pe care dintre următoarele surse le considerați credibile pentru furnizarea informațiilor despre corupție și despre strategia națională anticorupție?” mass-media 1 da, 2 nu; ** întrebarea este cu răspuns multiplu, astfel încât suma tuturor procentelor pe coloană este diferită de 100

Tabelul 21. Analiză comparativă pe județe cu privire la factorii care pot influența pozitiv comportamentul funcționarului corupt

Cine sau ce poate influența pozitiv comportamentul funcționarului corupt?

procentul celor care au răspuns afirmativ (%)

județul	total eșantion	București /Ilfov	Cluj	Dolj	Harghita	Neamț
Propria conștiință	65,6	49,6	73,9	48,5	85,5	73,5
Colegii de birou	30,8	38,6	41,8	39,0	32,5	23,0
Mass-media	28,3	34,5	35,7	27,6	19,0	19,5
Cetățenii	26,2	31,8	31,6	26,2	12,5	18,5
Școala	18,9	21	24,1	21,4	7,0	18,0
Biserica din care face parte funcționarul	15,3	14,9	19,4	12,8	5,5	16,0
ONG-urile	12,2	14,5	16,8	11,7	2,0	14,5

Altă variantă 8,9 11,1 6,7 10,7 1,5 7,0

Obs.: * în baza de date fiecare factor a fost codificat ca variabilă-răspuns la care variantele de răspuns au fost da sau nu; o astfel de întrebare sună astfel: „Cine sau ce poate influența pozitiv comportamentul funcționarului corupt?”propria conștiință 1 da, 2 nu; ** întrebarea este cu răspuns multiplu, astfel încât suma tuturor procentelor pe coloană este diferită de 100

Tabelul 22. Analiză comparativă pe județe cu privire la instrumentele de combatere a corupției folosite de cetățeni

Pe care dintre următoarele instrumente de combatere a corupției le-ați folosit până în prezent?	procentul celor care au răspuns afirmativ (%)					
	total eșantion	București/Ilfov	Cluj	Dolj	Harghita	Neamț
niciuna dintre variante	50,0	48,9	44,5	37,8	83,2	37,5
refuzul de a da bani sau cadouri când acestea au fost solicitate în mod direct sau indirect, considerate o practică obișnuită	31,3	34,4	38,2	35,2	5,1	41
reclamații scrise sau email-uri adresate instituției în cauză	17,0	22,1	21,0	11,2	5,1	23
proteste scrise sau ieșiri în stradă	9,8	8,8	7,1	17,9	2,5	13,5
participarea la întâlniri publice	9,3	5	11,3	16,3	1,5	13,5
informarea mass-media	8,8	5,3	7,1	15,3	0,5	17
sesizarea în scris a poliției sau a parchetului	7,0	5	11,3	6,6	0,5	11
telefonul verde	5,2	5,4	4,2	5,1	1,5	10

Obs.: * în baza de date fiecare factor a fost codificat ca variabilă-răspuns la care variantele de răspuns au fost da sau nu; o astfel de întrebare sună astfel: „Pe care dintre următoarele instrumente de combatere a corupției le-ați folosit până în prezent?” telefonul verde1 da, 2 nu; ** întrebarea este cu răspuns multiplu, astfel încât suma tuturor procentelor pe coloană este diferită de 100

București

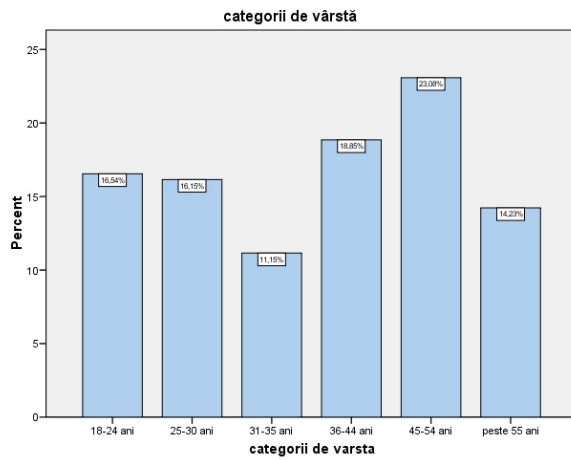

Figura 10. Structura eșantionului din București în funcție de categoriile de vârstă

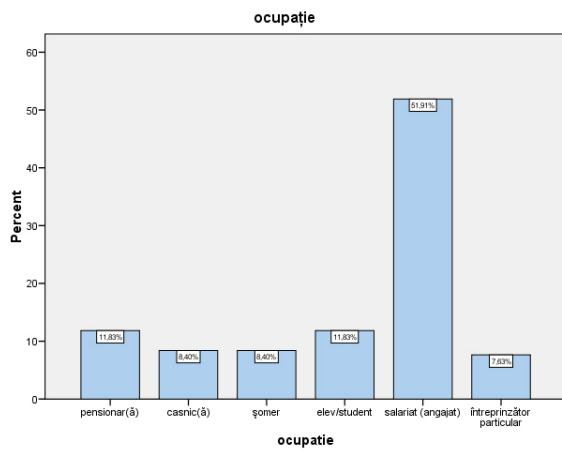

Figura 11. Structura eșantionului din București în funcție de ocupație

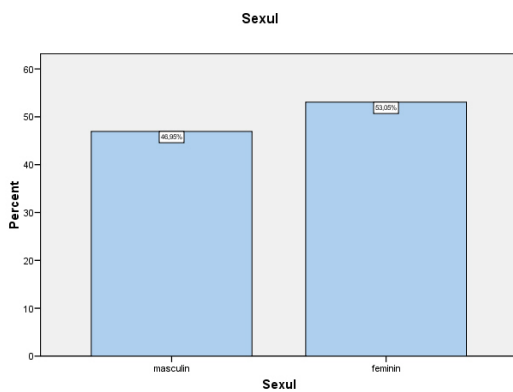

Figura 12. Structura eșantionului din București în funcție de sex

Tabelul 23. Tipul interacțiunii cetățenilor cu instituțiile și autoritățile publice locale

În ce calitate interacționați cel mai des cu fiecare dintre instituțiile menționate anterior?	persoană fizică	persoană juridică	funcționar în altă instituție publică	alt răspuns
primărie	91,9	5,4	1,9	0,8
Instituția Prefectului	78,9	3,4	1,9	15,7
Servicii Publice deconcentrate	76,2	8,0	1,9	13,8
ONG-uri	73,6	2,7	0,8	23,0

Tabelul 24. Exemple de cazuri de corupție date de bucureșteni și ilfoveni (răspuns deschis)

	%	
	mita sau atenții pentru medici si cadrele medicale	6.5
	achiziții publice	0.8
	administrarea unor fonduri din partea Uniunii Europene pentru materiale de lucru	0.4
Cunoașteți cazuri de corupție din experiența personală sau prezentate în presă și în care să fie implicați funcționari publici din localitatea / județul Dvs.?	dare de mita la politie	1.5
	mită sau atenții pentru angajare	3.8
	atenții pentru a rezolva o problema	1.5
	mita pentru obținerea unei autorizații, certificat sau permis de conducere	1.9
	persoane publice la nivel local sau central	0.4
	instituții publice	11.5
	funcționari publici, politicieni	0.8
	situații de corupție în cazul unor controale	1.5
	răspuns difuz cu privire la exemplificarea unui caz de corupție	1.1
	Dacă da, dați un exemplu	dare și luare de mită
drumuri publice		0.4
liderii de sindicat, primarii, consilieri		0.4
reabilitarea cu orice ține de domeniul public		0.4
șpagă pentru schimbarea vizei de reședință		0.4
Exemple	34.7	
Non-răspunsuri	65.3	
Total	N = 262	100.0

Cluj

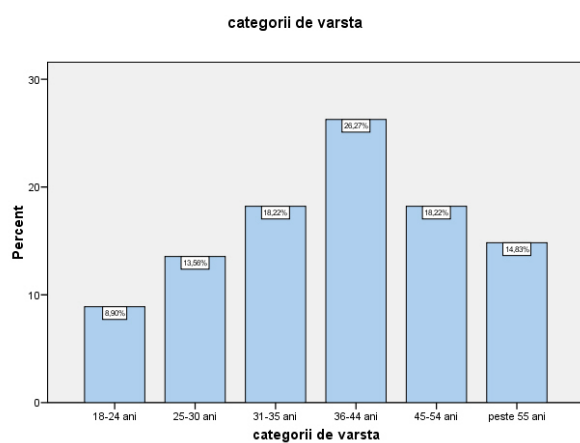

Figura 13. Structura eșantionului din Cluj în funcție de categoriile de vârstă

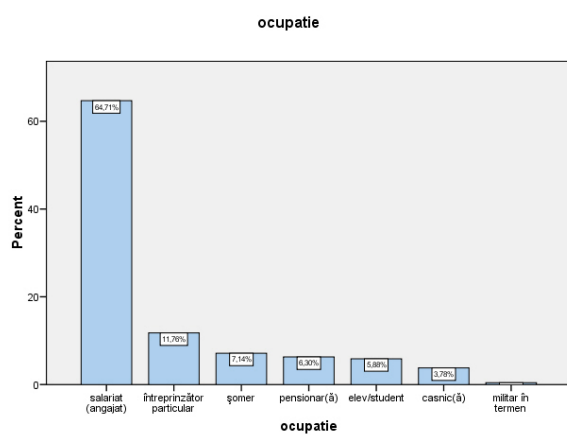

Figura 14. Structura eșantionului din Cluj în funcție de ocupație

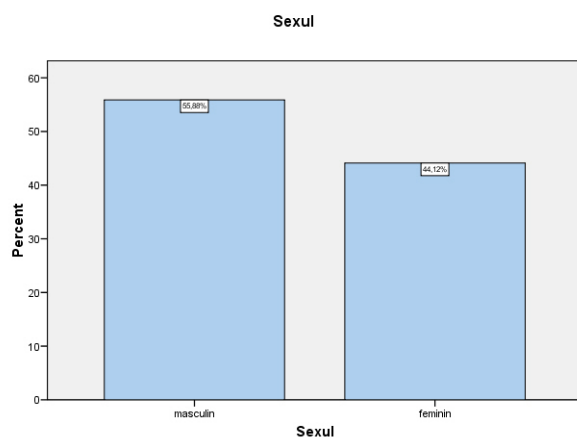

Figura 15. Structura eșantionului din Cluj în funcție de sex

Tabelul 25. Tipul interacțiunii cetățenilor cu instituțiile și autoritățile publice locale

În ce calitate interacționați cel mai des cu fiecare dintre instituțiile menționate anterior?	persoană fizică	persoană juridică	funcționar în altă instituție publică	alt răspuns
primărie	76,5	19,3	3,8	0,4
Instituția Prefectului	63,5	20,2	5,6	10,7
Servicii Publice deconcentrate	69,4	19,0	4,6	6,9
ONG-uri	62,0	10,8	3,8	23,5

Tabelul 26. Exemple de cazuri de corupție date de clujeni (răspuns deschis)

	%
mita sau atentie pentru medici si cadrele medicale	1,3
Administrarea unor fonduri din partea Uniunii Europene pentru materiale de lucru	0,4
dare de mita la politie	0,8
mita sau atentie pentru angajare	2,5
Angajatii din institutii publice	0,4
atentie pentru a rezolva o problema	0,8
utilizare nejustificata a banilor publici	0,4
persoane publice la nivel local sau central	5,5
mita sau atentie pentru profesori	0,4
institutii publice	0,8
functionari publici, politicieni	0,8
cazuri de coruptie printre colegi, prieteni, cunoscuti	1,7
raspuns difuz cu privire la exemplificarea unui caz de coruptie	3,8
dosarul flota	0,4
Lipsa de diplomatie, informatiile nu fost au tinute in secret - proces pierdut	0,4
martori falsi la tribunal	0,4
Proteste incheiate cu reducerea salariilor	0,4
spalare de bani	0,8
Un caz in care au fost implicati si cei din mafie, a fost difuzat pe OTV	0,4
Exemple	22,7
Missing	77,3
Total	N = 238
	100,0

Tabelul 27. Instrumente de combatere a corupției folosite de cetățenii clujeni

Pe care dintre următoarele instrumente de combatere a corupției le-ați folosit până în prezent?	procentul celor care au răspuns afirmativ (%)
niciuna dintre variante	44,5
refuzul de a da bani sau cadouri când acestea au fost solicitate în mod direct sau indirect, considerate o practică obișnuită	38,2
reclamații scrise sau email-uri adresate instituției în cauză	21,0
participarea la întâlniri publice	11,3
sesizarea în scris a poliției sau a parchetului	11,3
proteste scrise sau ieșiri în stradă	7,1
informarea mass-media	7,1
telefonul verde	4,2

* în baza de date fiecare instrument a fost codificat ca variabilă-răspuns la care variantele de răspuns au fost da sau nu; întrebarea sună astfel: Pe care dintre următoarele instrumente de combatere a corupției le-ați folosit până în prezent? telefonul verde 1 da, 2 nu; ** întrebarea este cu răspuns multiplu, astfel încât suma tuturor procentelor pe coloană este diferită de 100

Tabelul 28. Factori care influențează comportamentul funcționarului corupt

Cine sau ce poate influența pozitiv comportamentul funcționarului corupt?	% celor care au răspuns afirmativ
Propria conștiință	73,9
Colegii de birou	41,8
Cetățenii	35,7
Mass-media	31,6
Școala	24,1
Biserica din care face parte funcționarul	19,4
ONG-urile	16,8
Altă variantă	6,7

* în baza de date fiecare factor a fost codificat ca variabilă-răspuns la care variantele de răspuns au fost da sau nu; întrebarea sună astfel: Cine sau ce poate influența pozitiv comportamentul funcționarului corupt? propria conștiință 1 da, 2 nu; ** întrebarea este cu răspuns multiplu, astfel încât suma tuturor procentelor pe coloană este diferită de 100

Dolj

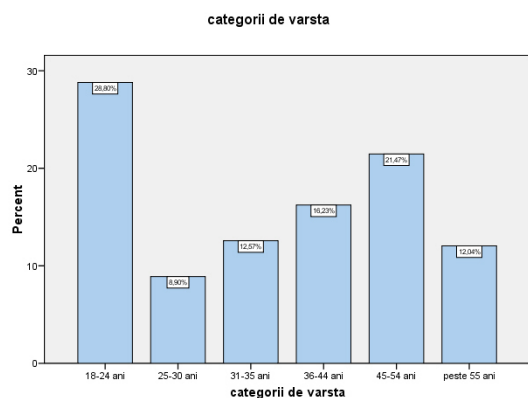

Figura 16. Structura eșantionului din Dolj în funcție de categoriile de vârstă

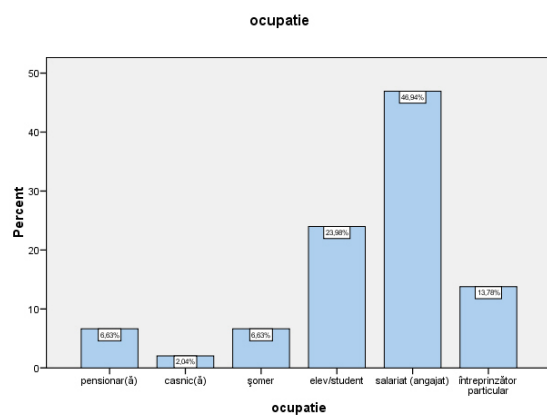

Figura 17. Structura eșantionului din Dolj în funcție de ocupație

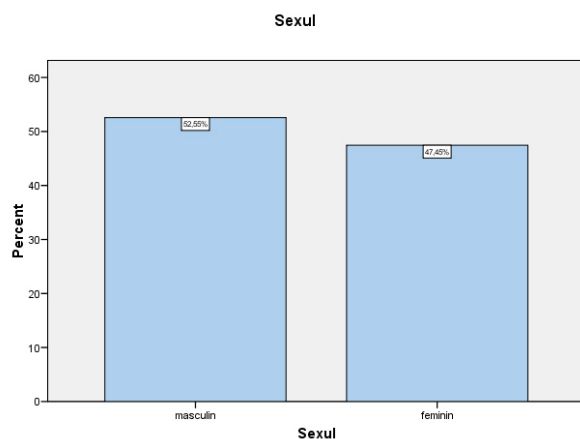

Figura 18. Structura eșantionului din Dolj în funcție de sex

Tabelul 29. Tipul interacțiunii cetățenilor cu instituțiile și autoritățile publice locale

În ce calitate interacționați cel mai des cu fiecare dintre instituțiile menționate anterior?	persoană fizică	persoană juridică	funcționar în altă instituție publică	alt răspuns
primărie	74,4	6,2	4,6	14,9
Instituția Prefectului	69,4	7,8	6,2	16,6
Servicii Publice deconcentrate	79,0	9,7	2,1	9,2
ONG-uri	79,8	2,1	0,5	17,6

Tabelul 30. Percepția gradului de corupție al funcționarilor publici din județul Dolj

În ce măsură apreciați că funcționarii publici din instituțiile următoare sunt corupți?	în foarte mare măsură	în mare măsură	în mică măsură	în foarte mică măsură
Primărie	31,0	43,1	13,8	12,1
Instituția Prefectului	24,9	47,3	16,6	11,2
Guvernul și instituțiile centrale	59,9	24,9	7,3	7,9

Tabelul 31. Frecvența persoanelor care afirmă că știu cazuri de corupție în județul Dolj

Cunoașteți cazuri de corupție din experiența personală sau prezentate în presă și în care să fie implicați funcționari publici din localitatea/județul Dvs. ?		
	frecvență	procente
da	124	63,3
nu	72	36,7
Total	196	100

Tabelul 32. Factori care influențează pozitiv comportamentul funcționarului corupt

Cine sau ce poate influența pozitiv comportamentul funcționarului corupt?	% celor care au răspuns afirmativ
Propria conștiință	48.5
Mass-media	39.0
Cetățenii	27.6
Colegii de birou	26.2
Școala	21.4
Altă variantă	12.8
ONG-urile	11.7
Biserica din care face parte funcționarul	10.7

Obs.: * în baza de date fiecare instituție a fost codificată ca variabilă-răspuns la care variantele de răspuns au fost da sau nu; o astfel de întrebare sună astfel: „Cine sau ce poate influența pozitiv comportamentul funcționarului corupt?” mass-media 1 da, 2 nu; ** întrebarea este cu răspuns multiplu, astfel încât suma tuturor procentelor este diferită de 100

Harghita

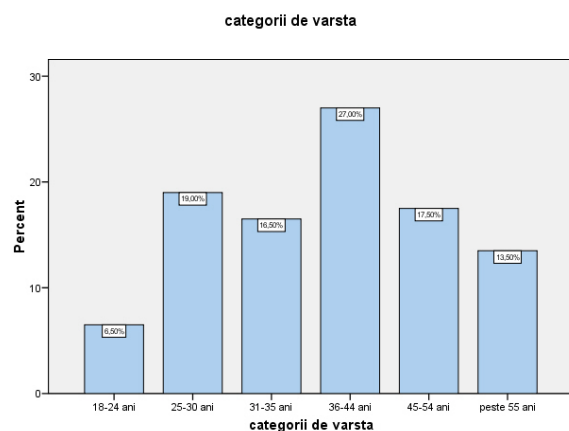

Figura 19. Structura eșantionului din Harghita în funcție de categoriile de vârstă

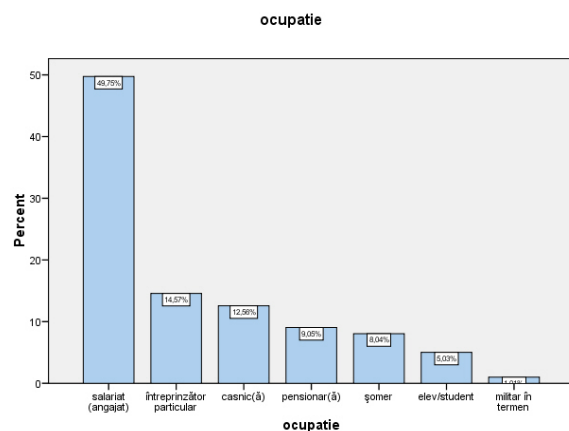

Figura 20. Structura eșantionului din Harghita în funcție de ocupație

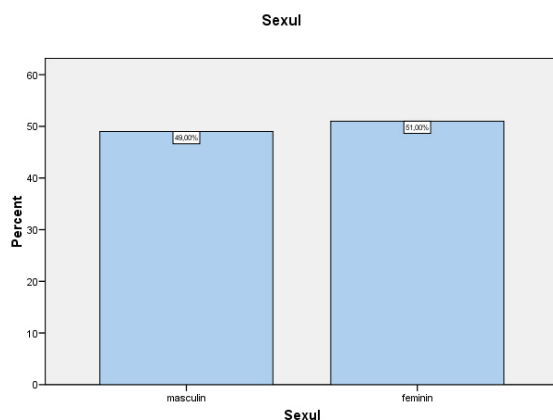

Figura 18. Structura eșantionului din Harghita în funcție de sex

Tabelul 33. Tipul interacțiunii harghitenilor cu instituțiile publice

În ce calitate interacționați cel mai des cu fiecare dintre instituțiile menționate anterior?	persoană fizică	persoană juridică	funcționar în altă instituție publică	alt răspuns
primărie	76.0	19.5	4.0	0.5
Instituția Prefectului	77.0	17.5	3.5	2.0
Servicii Publice deconcentrate	78.5	15.5	3.0	3.0
ONG-uri	80.5	12.0	2.0	5.5

Tabelul 34. Gradul perceput de corupție al funcționarilor din instituțiile publice harghitene

În ce măsură apreciați că funcționarii publici din instituțiile următoare sunt corupți?	în foarte mare măsură	în mare măsură	în mică măsură	în foarte mică măsură
Primărie	1.6	14.5	36.3	47.7
Instituția Prefectului	2.7	24.5	46.3	26.6
Guvernul și instituțiile centrale	20.3	25.7	26.2	27.8

Tabelul 35. Frecvența cunoașterii cazurilor de corupție

Cunoașteți cazuri de corupție din experiența personală sau prezentate în presă și în care să fie implicați funcționari publici din localitatea/județul Dvs. ?		
	frecvență	procente
da	27	13.5
nu	173	86.5
Total	200	100

Tabelul 36. Eficiența instituțiilor statului în combaterea corupției în percepția harghitenilor

Ce instituții ale statului credeți că sunt mai eficiente în combaterea corupției din instituțiile publice?	procentul celor care au răspuns afirmativ %				
	deloc eficient	foarte puțin eficient	puțin eficient	eficient	foarte eficient
DNA	3,5	16,5	40,5	22,0	17,5
Poliția	21,0	43,5	17,5	11,0	7,0
Agenția Națională de Integritate	27,0	44,5	23,5	2,5	2,5
Primăria / primarul	28,0	41,5	22,5	3,0	5,0
Instituția Prefectului / prefectul	26,5	42,5	22,0	3,0	6,0

obs.: valorile reprezintă procente valide, fără non-răspunsuri

Tabelul 37. Sursele credibile în furnizarea informațiilor despre corupție

Pe care dintre următoarele surse le considerați credibile pentru furnizarea informațiilor despre corupție și despre strategia națională anti-corupție?	procentul celor care au răspuns afirmativ %
Mass media	75,0
Internet	44,0
Prieteni, colegi, membri ai familiei	35,0
Guvern și alte instituții ale administrației centrale	18,0
Instituții ale administrației locale	16,0
ONG-uri	7,0

* în baza de date fiecare instituție a fost codificată ca variabilă-răspuns la care variantele de răspuns au fost da sau nu; o astfel de întrebare sună astfel: Pe care dintre următoarele surse le considerați credibile pentru furnizarea informațiilor despre corupție și despre strategia națională anti-corupție? mass media 1 da, 2 nu; ** întrebarea este cu răspuns multiplu, astfel încât suma tuturor procentelor este diferită de 100

Neamț

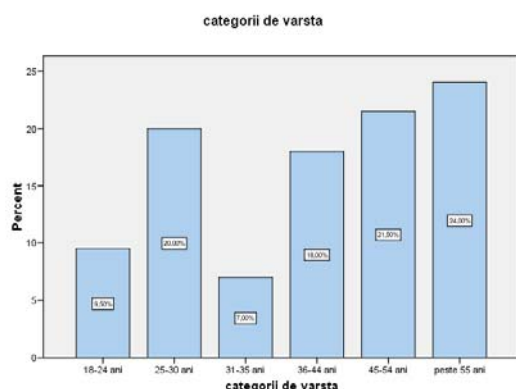

Figura 22. Structura eșantionului din Neamț în funcție de categoriile de vârstă

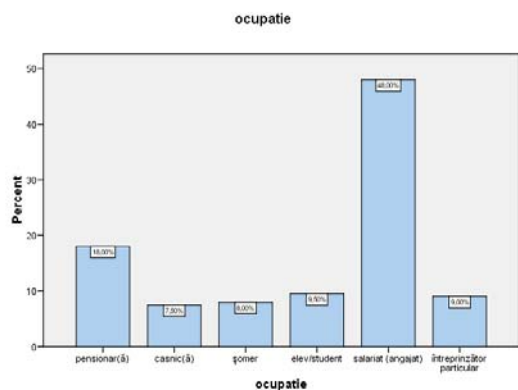

Figura 23. Structura eșantionului din Neamț în funcție de ocupație

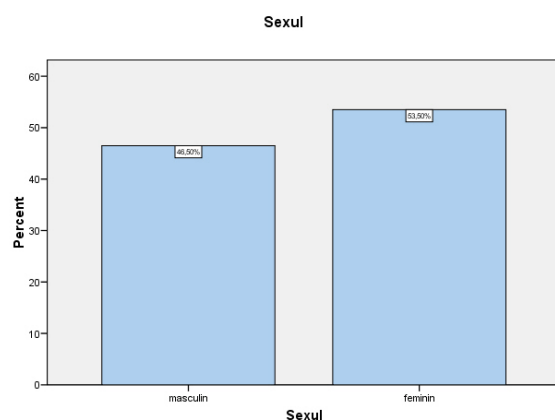

Figura 24. Structura eșantionului din Neamț în funcție de sex

Tabelul 38. Tipul interacțiunii nemțenilor cu instituțiile publice

În ce calitate interacționați cel mai des cu fiecare dintre instituțiile menționate anterior?	persoană fizică	persoană juridică	funcționar în altă instituție publică	alt răspuns
primărie	86,4	10,1	1,0	2,5
Instituția Prefectului	81,4	9,0	1,5	8,0
Servicii Publice deconcentrate	82,5	12,0	2,0	3,5
ONG-uri	75,9	5,0	1,5	17,6

Tabelul 39. Gradul perceput de corupție al funcționarilor din instituțiile publice nemțene

În ce măsură apreciați că funcționarii publici din instituțiile următoare sunt corupți?	în foarte mare măsură	în mare măsură	în mică măsură	în foarte mică măsură
Primărie	29,6	40,7	22,8	6,9
Instituția Prefectului	24,4	32,2	32,8	10,6
Guvernul și instituțiile centrale	57,0	33,9	7,5	1,6

Tabelul 40. Frecvența cunoașterii cazurilor de corupție

Cunoașteți cazuri de corupție din experiența personală sau prezentate în presă și în care să fie implicați funcționari publici din localitatea/județul Dvs. ?		
	frecvență	procente
da	76	38,0
nu	124	62,0
Total	200	100

Tabelul 41. Sursele credibile în furnizarea informațiilor despre corupție

Pe care dintre următoarele surse le considerați credibile pentru furnizarea informațiilor despre corupție și despre strategia națională anti-corupție?	procentul celor care au răspuns afirmativ %
Mass media	72,5
Prieteni, colegi, membri ai familiei	42,5
ONG-uri	28,5
Internet	25,5
Guvern și alte instituții ale administrației centrale	8,0
Instituții ale administrației locale	2,5

* în baza de date fiecare instituție a fost codificată ca variabilă-răspuns la care variantele de răspuns au fost da sau nu; o astfel de întrebare sună astfel: Pe care dintre următoarele surse le considerați credibile pentru furnizarea informațiilor despre corupție și despre strategia națională anti-corupție? mass media 1 da, 2 nu; ** întrebarea este cu răspuns multiplu, astfel încât suma tuturor procentelor este diferită de 100

Anexa 5 – Legea nr 46/2003, legea drepturilor pacientului

Publicat în [Monitorul Oficial, Partea I nr. 70 din 03/02/2003](#)

Capitolul 1 - Dispoziții generale

Art. 1

În sensul prezentei legi:

- prin pacient se înțelege persoana sanatoasa sau bolnava care utilizeaza serviciile de sanatate;
- prin discriminare se înțelege distincția care se face între persoane aflate în situații similare pe baza rasei, sexului, vârstei, apartenenței etnice, originii naționale sau sociale, religiei, opțiunilor politice sau antipatiei personale;
- prin îngrijiri de sanatate se înțelege serviciile medicale, serviciile comunitare și serviciile conexe actului medical;
- prin intervenție medicală se înțelege orice examinare, tratament sau alt act medical în scop de diagnostic preventiv, terapeutic ori de reabilitare;
- prin îngrijiri terminale se înțelege îngrijirile acordate unui pacient cu mijloacele de tratament disponibile, atunci când nu mai este posibilă îmbunătățirea prognozei fatale a stării de boală, precum și îngrijirile acordate în apropierea decesului.

Art. 2

Pacienții au dreptul la îngrijiri medicale de cea mai înaltă calitate de care societatea dispune, în conformitate cu resursele umane, financiare și materiale.

Art. 3

Pacientul are dreptul de a fi respectat ca persoana umana, fara nici o discriminare.

Capitolul 2 - Dreptul pacientului la informatia medicala

Art. 4

Pacientul are dreptul de a fi informat cu privire la serviciile medicale disponibile, precum si la modul de a le utiliza.

Art. 5

(1) Pacientul are dreptul de a fi informat asupra identitatii si statutului profesional al furnizorilor de servicii de sanatate.

(2) Pacientul internat are dreptul de a fi informat asupra regulilor si obiceiurilor pe care trebuie sa le respecte pe durata spitalizarii.

Art. 6

Pacientul are dreptul de a fi informat asupra starii sale de sanatate, a interventiilor medicale propuse, a riscurilor potentiale ale fiecarei proceduri, a alternativelor existente la procedurile propuse, inclusiv asupra neefectuarii tratamentului si nerespectarii recomandarilor medicale, precum si cu privire la date despre diagnostic si prognostic.

Art. 7

Pacientul are dreptul de a decide daca mai doreste sa fie informat in cazul in care informatiile prezentate de catre medic i-ar cauza suferinta.

Art. 8

Informatiile se aduc la cunostinta pacientului intr-un limbaj respectuos, clar, cu minimalizarea terminologiei de specialitate; in cazul in care pacientul nu cunoaste limba romana, informatiile i se aduc la cunostinta in limba materna ori in limba pe care o cunoaste sau, dupa caz, se va cauta o alta forma de comunicare.

Art. 9

Pacientul are dreptul de a cere in mod expres sa nu fie informat si de a alege o alta persoana care sa fie informata in locul sau.

Art. 10

Rudele si prietenii pacientului pot fi informati despre evolutia investigatiilor, diagnostic si tratament, cu acordul pacientului.

Art. 11

Pacientul are dreptul de a cere si de a obtine o alta opinie medicala.

Art. 12

Pacientul are dreptul sa solicite si sa primeasca, la externare, un rezumat scris al investigatiilor, diagnosticului, tratamentului si ingrijirilor acordate pe perioada spitalizarii.

Capitolul 3 - Consimtamantul pacientului privind interventia medicala

Art. 13

Pacientul are dreptul sa refuze sau sa opreasca o interventie medicala asumandu-si, in scris, raspunderea pentru decizia sa; consecintele refuzului sau ale opririi actelor medicale trebuie explicate pacientului.

Art. 14

Cand pacientul nu isi poate exprima vointa, dar este necesara o interventie medicala de urgenta, personalul medical are dreptul sa deduca acordul pacientului dintr-o exprimare anterioara a vointei acestuia.

Art. 15

In cazul in care pacientul necesita o interventie medicala de urgenta, consimtamantul reprezentantului legal nu mai este necesar.

Art. 16

In cazul in care se cere consimtamantul reprezentantului legal, pacientul trebuie sa fie implicat in procesul de luare a deciziei atat cat permite capacitatea lui de intelegere.

Art. 17

(1) In cazul in care furnizorii de servicii medicale considera ca interventia este in interesul pacientului, iar reprezentantul legal refuza sa isi dea consimtamantul, decizia este declinata unei comisii de arbitraj de specialitate. (2) Comisia de arbitraj este constituita din 3 medici pentru pacientii internati in spitale si din 2 medici pentru pacientii din ambulator.

Art. 18

Consimtamantul pacientului este obligatoriu pentru recoltarea, pastrarea, folosirea tuturor produselor biologice prelevate din corpul sau, in vederea stabilirii diagnosticului sau a tratamentului cu care acesta este de acord.

Art. 19

Consimtamantul pacientului este obligatoriu in cazul participarii sale in invatamantul medical clinic si la cercetarea stiintifica. Nu pot fi folosite pentru cercetare stiintifica persoanele care nu sunt capabile sa isi exprime vointa, cu exceptia obtinerii consimtamantului de la reprezentantul legal si daca cercetarea este facuta si in interesul pacientului.

Art. 20

Pacientul nu poate fi fotografiat sau filmat intr-o unitate medicala fara consimtamantul sau, cu exceptia cazurilor in care imaginile sunt necesare diagnosticului sau tratamentului si evitarii suspectarii unei culpe medicale.

Capitolul 4 - Dreptul la confidentialitatea informatiilor si viata privata a pacientului

Art. 21

Toate informatiile privind starea pacientului, rezultatele investigatiilor, diagnosticul, prognosticul, tratamentul, datele personale sunt confidentiale chiar si dupa decesul acestuia.

Art. 22

Informatiile cu caracter confidential pot fi furnizate numai in cazul in care pacientul isi da consimtamantul explicit sau daca legea o cere in mod expres.

Art. 23

In cazul in care informatiile sunt necesare altor furnizori de servicii medicale acreditati, implicati in tratamentul pacientului, acordarea consimtamantului nu mai este obligatorie.

Art. 24

Pacientul are acces la datele medicale personale.

Art. 25

(1) Orice amestec in viata privata, familiala a pacientului este interzis, cu exceptia cazurilor in care aceasta imixtiune influenteaza pozitiv diagnosticul, tratamentul ori ingrijirile acordate si numai cu consimtamantul pacientului.

(2) Sunt considerate exceptii cazurile in care pacientul reprezinta pericol pentru sine sau pentru sanatatea publica.

Capitolul 5 - Drepturile pacientului in domeniul reproducerii

Art. 26

Dreptul femeii la viata prevaleaza in cazul in care sarcina reprezinta un factor de risc major si imediat pentru viata mamei.

Art. 27

Pacientul are dreptul la informatii, educatie si servicii necesare dezvoltarii unei vietii sexuale normale si sanatatii reproducerii, fara nici o discriminare.

Art. 28

(1) Dreptul femeii de a hotari daca sa aiba sau nu copii este garantat, cu exceptia cazului prevazut la art. 26.

(2) Pacientul, prin serviciile de sanatate, are dreptul sa aleaga cele mai sigure metode privind sanatatea reproducerii.

(3) Orice pacient are dreptul la metode de planificare familiala eficiente si lipsite de riscuri.

Capitolul 6 - Drepturile pacientului la tratament si ingrijiri medicale

Art. 29

(1) In cazul in care furnizorii sunt obligati sa recurga la selectarea pacientilor pentru anumite tipuri de tratament care sunt disponibile in numar limitat, selectarea se face numai pe baza criteriilor medicale.

(2) Criteriile medicale privind selectarea pacientilor pentru anumite tipuri de tratament se elaboreaza de catre Ministerul Sanatatii si Familiei in termen de 30 de zile de la data intrarii in vigoare a prezentei legi si se aduc la cunostinta publicului.

Art. 30

(1) Interventiile medicale asupra pacientului se pot efectua numai daca exista conditiile de dotare necesare si personal acreditat.

(2) Se excepteaza de la prevederile alin. (1) cazurile de urgenta aparute in situatii extreme.

Art. 31

Pacientul are dreptul la ingrijiri terminale pentru a putea muri in demnitate.

Art. 32

Pacientul poate beneficia de sprijinul familiei, al prietenilor, de suport spiritual, material si de sfaturi pe tot parcursul ingrijirilor medicale. La solicitarea pacientului, in masura posibilitatilor, mediul de ingrijire si tratament va fi creat cat mai aproape de cel familial.

Art. 33

Pacientul internat are dreptul si la servicii medicale acordate de catre un medic acreditat din afara spitalului.

Art. 34

(1) Personalul medical sau nemedical din unitatile sanitare nu are dreptul sa supuna pacientul nici unei forme de presiune pentru a-l determina pe acesta sa il recompenseze altfel decat prevad reglementarile de plata legale din cadrul unitatii respective.

(2) Pacientul poate oferi angajatilor sau unitatii unde a fost ingrijit plati suplimentare sau donatii, cu respectarea legii.

Art. 35

- (1) Pacientul are dreptul la îngrijiri medicale continue până la ameliorarea stării sale de sănătate sau până la vindecare.
- (2) Continuitatea îngrijirilor se asigură prin colaborarea și parteneriatul dintre diferitele unități medicale publice și nepublice, spitalicești și ambulatorii, de specialitate sau de medicină generală, oferite de medici, cadre medii sau de alt personal calificat. După externare pacientii au dreptul la serviciile comunitare disponibile.

Art. 36

Pacientul are dreptul să beneficieze de asistență medicală de urgență, de asistență stomatologică de urgență și de servicii farmaceutice, în program continuu.

Capitolul 7 - Sancțiuni

Art. 37

Nerespectarea de către personalul medico-sanitar a confidențialității datelor despre pacient și a confidențialității actului medical, precum și a celorlalte drepturi ale pacientului prevăzute în prezenta lege atrage, după caz, răspunderea disciplinară, contravențională sau penală, conform prevederilor legale.

Capitolul 8 - Dispoziții tranzitorii și finale

Art. 38

- (1) Autoritățile sanitare dau publicității, anual, rapoarte asupra respectării drepturilor pacientului, în care se compară situațiile din diferite regiuni ale țării, precum și situația existentă cu una optimă.
- (2) Furnizorii de servicii medicale sunt obligați să afișeze la loc vizibil standardele proprii în conformitate cu normele de aplicare a legii.
- (3) În termen de 90 de zile de la data intrării în vigoare a prezentei legi, Ministerul Sănătății și Familiei elaborează normele de aplicare a acesteia, care se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Art. 39

Prezenta lege intră în vigoare la 30 de zile de la data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Art. 40

La data intrării în vigoare a prezentei legi se abrogă art. 78, 108 și 124 din Legea nr. 3/1978 privind asigurarea sănătății populației, publicată în Buletinul Oficial, Partea I, nr. 54 din 10 iulie 1978, precum și orice alte dispoziții contrare. Această lege a fost adoptată de Senat în ședința din 19 decembrie 2002, cu respectarea prevederilor art. 74 alin. (2) din Constituția României.

Sursa: http://www.ghidulpacientului.ro/pdf/legea_drepturilor_pacientului.pdf

Lista instituțiilor participante la proiect

București

Primăria Sectorului 6

Ilfov

1. Consiliul Județean Ilfov
2. Primăria Buftea
3. Primăria Otopeni

Cluj

1. Consiliul Județean Cluj
2. Primăria Municipiului Cluj-Napoca
3. Primăria Municipiului Dej

Dolj

1. Consiliul Județean Dolj
2. Primăria Municipiului Craiova
3. Primăria Poiana Mare

Harghita

1. Consiliul Județean Harghita
2. Primăria Orașului Băile Tușnad
3. Primăria Orașului Vlăhița

Neamț

1. Consiliul Județean Neamț
2. Primăria Municipiului Piatra Neamț
3. Primăria Municipiului Roman

Corupția ne privește pe toți!

Proiect finanțat de către Uniunea Europeană prin Programul Facilitatea de Tranziție 2007/19343.01.11/AC 16 Consolidarea sprijinului societății civile în lupta în lupta împotriva corupției

Asistență și Programe pentru Dezvoltare Durabilă – Agenda 21
București, str. Popa Tatu, nr 78, ap. 10, sector 1
Tel/fax: +40-21-3114076
email: office@agenda21.org.ro; agenda21_ro@yahoo.com
August 2010

Pentru eventuale informații și sesizări legate de proiectele Uniunii Europene contactați cfcu.phare@mfinante.ro.

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod necesar poziția oficială a Uniunii Europene.